Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў”

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый
Кафедра гісторыка-культурнай спадчынв

УЗГОДНЕНА
Загадчык кафедры

_______________Д. В. Герасіменак
«___»________________ 20___ г.

УЗГОДНЕНА
Дэкан факультэта

_______________Ю. М. Галкоўская
«___»________________ 20___ г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

“УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ”
Раздзел III. НОВЫ ЧАС

для спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны
Прафілізацыя: Культурная спадчына і турызм)

Складальнік:
Л.У. Ландзіна, доктар гістарычных навук, дацэнт, прафесар кафедры гісторыка-культурнай спадчыны

Разгледжана і зацверджана на паседжанні Савета факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый 27. 06. 2024, пратакол № 10.

Рэцэнзенты:

кафедра філасофіі, гісторыі і метадалогіі адукацыі УА “Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы”;

І. Р. Чыкалава, доктар гістарычных навук, прафесар, прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі УА “Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя М. Танка”

Разгледжана і зацверджана на паседжанні кафедры гісторыка-культурнай спадчыны 28. 03. 2024, пратакол № 8.

ЗМЕСТ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА……………………………………..5
2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ…………………………………………8
2.1 Лекцыя 1 *Уводзіны. Прадмет і задачы дысцыпліны*……………………….8
2.2 Лекцыя 2 *Эканамічнае, палітычнае і сацыякультурнае развіцце еўрапейскіх краін у XVI–XVIII ст*……………………………………………8
2.3 Лекцыя 3 *Рэфармацыя і яе распаўсюджванне ў Еўропе. Контррэфармацыя*…………………………………………………………9
2.4 Лекцыя 4 *Англія ў XVI ст*…………………………………………….10
2.5 Лекцыя 5 *Англія ў XVII–XVIII ст. Англійская буржуазная рэвалюцыя і фарміраванне парламенцкага ладу*…………………………………………..10
2.6 Лекцыя 6 *Францыя ў XVI–XVIII ст. Росквіт і заняпад французскага абсалютызма*……………………………………………………………….11
2.7 Лекцыя 7 *Дзяржавы аўстрыйскіх і іспанскіх Габсбургаў ў ранні Новы час*…………………………………………………………………………..11
2.8 Лекцыя 8 *Узвышэнне Прусіі і Брандэнбурга*………………………….12
2.9 Лекцыя 9 *Барацьба паўночнаамерыканскіх калоній Англіі за незалежнасць. Утварэнне ЗША*…………………………………………...12
2.10 Лекцыя 10 *Вялікая французская буржуазная рэвалюцыя*……………12
2.11 Лекцыя 11 *Тэрмідарыянскі пераварот. Дырэкторыя і Консульства*..13
2.12 Лекцыя 12 *Напалеонаўская Францыя і Еўропа*……………………...13
2.13 Лекцыя 13 “*Венская сістэма”. Развіцце міжнародных адносін у Еўропе ў XIX – пачатку XX ст*……………………………………………….14
2.14 Лекцыя 14 *Сацыяльна-эканамічнае і грамадска-палітычнае развіцце Еўропы ў XIX – пачатку XX ст*……………………………………………..14
2.15 Лекцыя 15 *Англія ў XIX – пачатку XX ст*……………………………….15
2.16 Лекцыя 16 *Францыя ў XIX – пачатку XX ст*……………………………16
2.17 Лекцыя 17 *Германія ў XIX – пачатку XX ст*……………………………16
2.18 Лекцыя 18 *Аўстрыйская імперыя ў XIX – пачатку XX ст*…………....17
2.19 Лекцыя 19 *Італія і Іспанія ў XIX – пачатку XX ст*……………………...17
2.20 Лекцыя 20 *ЗША ў XIX – пачатку XX ст*………………………………...17
2.21 Лекцыя 21 *Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Усходу ў Новы час*….18
2.22 Лекцыя 22 *Асманская імперыя ў XVI – пачатку XX ст*………………18
2.23 Лекцыя 23 *Індыя ў XVI – пачатку XX ст*………………………………..19
2.24 Лекцыя 24 *Кітай XVI – пачатку XX ст*…………………………………19
2.25 Лекцыя 25 *Японія ў перыяд сёгуната і эпохі Мэйдзі*……………….....20

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ
3.1 Семінарскі занятак 1 *Вялікія геаграфічныя адкрыцці і іх наступствы*.21
3.2 Семінарскі занятак 2 *Руская дзяржава ў XVI ст*…………………….....22
3.3 Семінарскі занятак 3.*Расійская дзяржава ў XVII ст*………………….....22
3.4 Семінарскі занятак 4 *Расійская імперыя ў I палове XVIII ст*…………..23
3.5 Семінарскі занятак 5. *Расійская імперыя ў II палове XVIII ст*………….24

3.6 Семінарскі занятак 6 *Расійская імперыя ў I палове XIX ст……………*25
3.7 Семінарскі занятак 7 *Рабочы рух і стварэнне I і II Інтэрнацыяналаў. Марксізм. Сацыялістычныя дактрыны другой паловы XIX– пачатку XX ст…………………………………………………………………………......*26
3.8 Семінарскі занятак 8 *Расійская імперыя ў II палове XIX ст…………….*27
3.9 Семінарскі занятак 9 *Расійская імперыя ў канцы XIX–пачатку XX ст.*27
3.10 Семінарскі занятак10 *Славянскія краіны і народы ў XIX–пачатку XX ст…………………………………………………………………………......*28
3.11 Семінарскі занятак 11 *Станаўленне незалежных дзяржаў у Лацінскай Амерыцы і іх развіцце ў XIX – пачатку XX ст…………………………………….*29
3.12 Семінарскі занятак 12 *Першая сусветная вайна. Асноўныя этапы ваенных дзеянняў. Уплыў вайны на развіцце заходняй цывілізацыі…………*30

4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ……………………………………….32
4.1 Заданні для кантралюемай самастойнай працы студэнтаў…………….32
4.2 Пералік пытанняў для экзамену (заліку)………………………………...35
4.3 Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў………………38

5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ……………………………………………...40
5.1 Вучэбная праграма………………………………………………………..40
5.2 Асноўная літаратура………………………………………………………71
5.3 Дадатковая літаратура……………………………………………………72

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным грамадстве вывучэнне і веданне гісторыі накіравана на фарміраванне асобы, якая павінна свядома арыентавацца ў грамадскім і культурным жыцці, разумець і аналізаваць тэндэнцыі і працэсы мінулага і сучаснага, ведаць і ацэньваць дасягненні духоўнай культуры. Пры гэтым засваенне ўсеагульнай гісторыі з’яўляецца неад’емнай часткай гістарычнай свядомасці асобы, таму што дае магчымасць асэнсавання і параўнання гістарычнага і культурнага развіцця сваей краіны сярод іншых. У максімальнай ступені актуальнымі з’яўляюцца веды па гісторыі для будучых спецыялістаў у сферы музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны, дзе выкладанне ўсеагульнай гісторыі вядзецца, ў параўнанні з іншымі спецыяльнасцямі, паглыблена і ў значна большым аб’ёме.

Вывучэнне усеагульнай гісторыі новага часу прадугледжвае шчыльную сувязь разглядаемага матэрыяла з праблематыкай гісторыі сусветнай літаратуры і мастацтваў, культуралогіі, паліталогіі, гісторыі Беларусі, а таксама спуцыяльнымі гістарычнымі дысцыплінамі – гісторыяй матэрыяльнай культуры, нумізматыкай, генеалогіяй, геральдыкай і г.д.

Дысцыпліна “Усеагульная гісторыя (новы час)” вывучаецца студэнтамі спецыялізацыі “музеязнаўства і ахова гісторыка-культурнай спадчыны” на II курсе (III семестр) у форме лекцый і семінарскіх заняткаў. Значнае месца (да паловы аб’ему матэрыяла) адводзіцца для самастойнай работы студэнтаў. У канцы семестра праводзіцца экзамен. Формамі кантроля самастойнай работы выступаюць падрыхтоўка і абарона рэфератаў, абавязковае вынясенне тэматыкі СРС на экзамен і г.д.

Курс прадугледжвае разгляд гістарычных і культурных працэсаў XVI – пачатку XX ст. як еўрапейскай, так і азіяцкай і амерыканскай цывілізацый. У адпаведнасці з прынцыпам гістарызму і гісторыка-генетычным метадам матэрыял выкладаецца ў храналагічнай паслядоўнасці, разглядаюцца сацыяльна-эканамічныя, палітычныя, культурныя аспекты развіцця сусветнай супольнасці і асобных краін.. Асобна аналізуюцца праблемы, якія мелі агульнагістарычнае значэнне ці былі вызначальнымі тэндэнцыямі. Значная ўвага нададзена актуальным антрапалагічнаму і культуралагічнаму падыходам, а таксама гісторыі паўсядзеннасці, што ўвасабляецца не толькі ў вылучэнні пэўных на лекцыях і семінарах, але і ў адпаведным падборы літаратуры. Улічваючы асаблівасць падрыхтоўкі спецыялістаў – музеязнаўцаў, у праграме прысутнічае кола пытанняў, прысвечаных станаўленню і развіццю музея пры вывучэнні сацыякультурных працэсаў канкрэтных перыядаў.

Больш паловы гадзін адведзена для самастойнай работы, для якой вылучана шэраг тэм. У першую чаргу гэта блок, у якім разглядаецца гісторыя культуры новага часу, коратка адзначаная ў праграме, таму што па прычыне наяўнасці спецыяльных курсаў па гісторыі літаратуры, мастацтваў, матэрыяльнай культуры, тэорыі і гісторыі культуры і г.д. неаднаразовае паўтарэнне матэрыяла ва ўмовах аўдыторыі не прадстаўляецца мэтазгодным.

Для самастойнай работы могуць быць выдзелены праблемы, якія датычацца развіцця нееўрапейскіх цывілізацый, а таксама пытанні асноўнага матэрыяла.

Мэтай дысцыпліны «Усеагульная гісторыя. Новы час» з'яўляецца фарміраванне і развіццё прафесійных кампетэнцый будучых спецыялістаў-музеязнаўцаў і прымянення атрыманых ведаў як ў прафесійнай сферы, так і ў штодзенным асяроддзі.

Задачамі дысцыпліны з'яўляюцца:

– вызначэнне месца і ролі перыяду гісторыі Новага часу ў агульным гістарычным працэссе разгортвання сусветнай цывілізацыі;
– вывучэнне асноўных праблем і тэндэнцый развіцця буйнейшых краін Еўропы, Азіі і Амерыкі ў Новы час;
– стварэнне цэласнай панарамнай карціны цывілізацыйнага працэса ў Новы час;
– раскрыццё праблематыкі зместу і перыядызацыі гісторыі Новага часу, сутнасці працэсаў і падзей з супастаўленнем і аналізам розных пунктаў гледжання;
– разуменне ўнутранай логікі і дынамікі гістарычных працэсаў і з'яў;
– акцэнтаванне ўвагі на сувязі палітычнай і эканамічнай гісторыі з працэсамі ў сферы сацыякультурнага развіцця;
– фарміраванне ў студэнтаў цэласнага светаўспрымання і разумення прыярытэта агульначалавечых каштоўнасцей у гісторыі;
– забеспячэнне пераемнасці матэрыялу выкладаемага курса з ведамі, атрыманымі ў агульнаадукацыйнай школе, а таксама ўзаемасувязі з матэрыяламі іншых дысцыплін, якія вывучаюцца ў ВНУ, праз міжпрадметныя сувязі.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт *павінен ведаць:*

– крытэрыі перыядызацыі і змест гістарычных перыядаў;
– сутнасць, прычыны і наступствы гістарычных працэсаў і з'яў;
– асаблівасці рэвалюцыйнага і эвалюцыйнага шляхоў гістарычнага развіцця, а таксама традыцыйнага і мадэрнага грамадстваў;
– змяненне сацыякультурных умоў жыцця чалавека на працягу перыяда новага часу, у тым ліку сферы паўсядзеннасці.

Студэнт таксама *павінен умець:*

– выкарыстоўваць асноўныя і дадатковыя літаратуру і крыніцы;
– выяўляць міжпрадметныя сувязі з ведамі па гісторыі Беларусі, сусветнай літаратуры, мастацтва, матэрыяльнай культуры, а таксама курсаў культуралогіі, паліталогіі, філасофіі і г.д.
– чытаць, разумець і выкарыстоўваць інфармацыю гістарычных карт, дыяграм, схем, табліц і іншага ілюстрацыйнага матэрыяла;
– уключаць падзеі айчыннай гісторыі ў агульнагістарычны кантэкст;
– супастаўляць і ацэньваць розныя пункты гледжання ў гістарыяграфіі;
– разглядаць ва ўзаемнай сувязі і адзінстве працэсы палітычнага, эканамічнага і сацыякультурнага развіцця.

Рэалізацыя адзначаных задач прадугледжвае пастаяннае ўдасканальванне і апрацоўку матэрыяла, а таксама ўлік спецыфікі канкрэтнай аўдыторыі. Таму выкладчык можа (у межах адведзеных гадзін) ацэнтаваць увагу на тых ці іншых раздзелах і пытаннях, захоўваючы змест і агульныя прапорцыі матэрыялу выкладаемага курса. Спіс літаратуры носіць, асабліва ў дадатковай частцы, не імператыўны, а рэкамендацыйны характар. Гэта дае магчымасць для студэнта самастойнага пошуку і пашырэння кола крыніц, якія могуць уключаць, у тым ліку, электронныя і інтэрнэт-рэсурсы.

ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

План-канспект лекцый

Лекцыя 1. Уводзіны. Прадмет і задачы дысцыпліны

1.Тэрміналагічны і храналагічны аспекты перыяду. Паходжанне тэрміна “новая гісторыя”. Навістыка. Перыядызацыя і розныя падыходы да яе. Змест паняцця “ранні Новы час”.

2. Асноўныя тэндэнцыі развіцця сусветнай цывілізацыі ў ранні Новы час. Выхад Еўропы на пазіцыі сусветнага лідэра. Прамысловая і аграрная рэвалюцыі. Фарміраванне індустрыяльнага грамадства. Буржуазныя рэвалюцыі і іх значэнне. Сацыяльна-палітычныя супярэчнасці новага часу. Сацыялістычныя дактрыны. Першая сусветная вайна як паказчык крызісу заходняй цывілізацыі.

3. Ідэалагічныя дамінанты эпохі. Адраджэнне, Рэфармацыя і Асвета як сацыяльныя і духоўныя рэвалюцыі новага часу. Разнастайнасць ідэйнага жыцця Еўропы і Амерыкі. Фарміраванне нацый і сучасных дзяржаў. Узнікненне ідэі правоў асобы і прававой дзяржавы. Секулярызацыя свядомасці. Навуковыя і культурныя дасягненні новага часу.

4. *Новы час у гістарыяграфіі.* Пачатак вывучэння новай гісторыі у Расійскай імперыі.“Руская школа” новай гісторыі і прыярытэты яе даследаванняў. Асноўныя накірункі вывучэння новай гісторыі ў савецкай гістарыяграфіі. Сучасная навістыка. Праблемы тэрміналогіі, пашырэнне тэматыкі даследаваняў.

Лекцыя 2 Эканамічнае, палітычнае і сацыякультурнае развіцце еўрапейскіх краін у XVI–XVIII ст.

1. Сацыяльная структура еўрапейскага грамадства і рэгіёны сацыяльна-эканамічнага развіцця. Тыпалогія гаспадарчага і сацыяльнага развіцця Еўропы ў ранні новы час. Розныя мадэлі развіцця як преадумова складанасцей рэфармавання і культурнага трансфера. Расія – “даганяючая мадэль”. Капіталістычная і феадальная тэндэнцыі і іх суадносіны па рэгіёнах Еўропы. Мануфактурная вытворчасць, банкі, фарміраванне буржуазіі. Завяршэнне працэса запрыгоньвання і стварэнне таварнай феадальнай гаспадаркі. Англія і Галандыя як краіны пануючай капіталістычнай тэндэнцыі. Рэгіён спалучэня феадальных і капіталістычных структур (Францыя, Швецыя і інш.). Прычыны заняпаду Іспаніі, Партугаліі, Паўночнай Італіі, Паўднёвай Германіі. Рэгіён “другога выдання прыгонніцтва” (Чэхія, Венгрыя, Рэч Паспалітая, Расія, Прыбалтыка). Віды гандлю, накірункі гандлевых шляхоў.

2. Спецыфіка дзяржаўнай будовы еўрапейскіх краін у ранні Новы час. Палітычны лад вядучых краін Еўропы. Сутнасць абсалютызма і фактары яго фарміравання. Французскі абсалютызм – класічны варыянт абсалютнай манархіі. Манархіі іспанскіх і аўстрыйскіх Габсбургаў. Ваенна-бюракратычны характар манархіі ў Прусіі і Брандэнбургу. Асаблівасці абсалютнай манархіі ў

Швецыі. Расійскі абсалютызм і яго спецыфіка. “Стары парадак”, абсалютная манархія, абсалютызм, самадзержаўе: паняційныя адценні тэрмінаў.

3. *Сацыякультурнае развіцце Еўропы ў XVI – XVIII ст.* “Стары парадак”. Саслоўі і сацыяльныя групы. Уплыў Рэнесанса, Рэфармацыі, Контррэфармацыі, Асветніцтва на духоўныя прыярытэты і стандарты жыцця. “Куртуазнасць” і “цывілізаванасць”. Дэманаманія і рэлігійная нецярпімасць.

Рэнесанс, яго сацыякультурная і мастацкая складаючая. Барока і класіцызм. Італьянская культура як узор для Еўропы. Разгортванне навуковай рэвалюцыі. Якаснае змяненні ў светапоглядзе і ладзе жыцця ў эпоху Асветы. Дынаміка дэмаграфічнага становішча. Змяненні ў паўсядзённым жыцці – арганізацыі сям’і, выхаванні дзяцей, планаванні жылля, этыкеце, гігіене, харчаванні, вопратцы і г.д.

Лекцыя 3. Рэфармацыя і яе распаўсюджванне ў Еўропе. Контррэфармацыя

1.Тэрміналагічны і паняційны аспекты. Сутнасць і вызначэнне Рэфармацыі. Раннія рэфармацыйныя рухі ў Еўропе. Становішча папства і роля папскай улады.

2. Рэфармацыя ў Германіі. Перадумовы і прычыны рэфармацыйнага руху. Гуманізм (Э. Ратэрдамскі, У. фон Гутэн і г.д.). Капіталістычныя і феадальныя элементы ў эканоміцы германскіх зямель. Раздробленасць Германіі. Роля каталіцкай царквы ў эканамічным і палітычным жыцці Германіі. Сацыяльныя супярэчнасці ў пачатку XVI ст. Таварыствы “Башмак” і “Бедны Конрад”. Актывізацыя рыцарства і гараджан. Гандаль індульгенцыямі. М. Лютэр і “95 тэзісаў”. Папская була 1521 г. Вормскі рэйхстаг 1521 г. Імператарскі эдыкт 1521 г. Лютэранская царква. Княжацкі, рыцарскі і сялянска-плебейскі кірункі Рэфармацыі. Рыцарскае паўстанне. Т. Мюнцэр. Вялікая Сялянская вайна. Праграмы паўстаўшых. Вынікі Рэфармацыі ў Германіі. Пратэстантызм. Аўгсбургскі рэлігійны мір. Фарміраванне германскага княжацкага абсалютызма.

3. Распаўсюджанне Рэфармацыі ў еўрапейскіх краінах. Рэфармацыйна рух у Швейцарыі. Цвінгліянства і кальвінізм. Правядзенне Рэфармацыі “зверху” ў Англіі. Дзейнасць Генрыха VIII. Акт аб супрэматыі. Англіканскі сімвал веры. Марыя Цюдор і Лізавета I. Правядзенне Рэфармацыі і ўмацаванне англійскай манархіі. Рэфармацыя ў Францыі. Каталікі і гугеноты. Рэлігійныя войны і барацьба за каралеўскі трон. Варфаламееўская ноч. Нанцкі эдыкт. Рэфармацыя ў скандынаўскіх краінах.

4. Контррэфармацыя. Сутнасць Контррэфармацыі. Тэрміны “канфесійная эпоха” і “каталіцкае адраджэнне”. Раскол Еўропы. Супрацьстаянне Англіі і Іспаніі. Дзейнасць інквізіцыі. Стварэнне, структура і дзейнасцо ордэна езуітаў. Трыдэнцкі сабор і яго значэннне. Уніяцкая царква.

Лекцыя 4. Англія ў XVI ст.

1. Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага развіцця Англіі. Аграрны пераварот. Знікненне прыгонніцтва. Віды землекарыстання. Агаражванні. Пауперызацыя. Законы супраць бедных. Англійскія мануфактуры. Гандаль і купецтва. Асаблівасці саслоўнага ладу англійскага грамадства. Тытулованая і нетытулованая знаць. Сквайры, джэнтльмены, джэнтры.

2. Англійскі абсалютызі і яго асаблівасці. Усталяванне англійскага абсалютызма пры Генрыхе VII Цюдоры. Кансалідацыя краіны, узмацненне каралеўскай юрысдыкцыі, стварэнне “цюдараўскай арыстакратыі”. Умацаванне абсалютнай манархіі пры Генрыху VIII. Абсалютысцкая дактрына. Кароль і парламент. Мясцовае кіраванне і ўзброеныя сілы. Пачатак Рэфармацыі. Канфлікт Генрыха VIII з папай і разрыў з Рымам. “Акт аб супрэматыі”. Секулярызацыя царкоўных маёмасцей. Палітычны крызіс сярэдзіны стагоддзя. Эдуард VI і далейшае правядзенне Рэфармацыі. “42 артыкула веры”. Каталіцкая рэакцыя пры Марыі Цюдор.

Росквіт англійскага абсалютызма пры Лізавеце I. Дынаміка адносін манархіі і парламента. Рэлігійныя супярэчнасці і канчатковае ўсталяванне англіканізма. Супрацьстаянне з Рымам і каталіцкімі дзяржавамі. Лізавета I і Марыя Сцюарт. Вайна з Іспаніяй і гібель “Непераможнай армады”. Развіцце прамысловасці і гандлю, пратэкцыянізм. Меры па павышэнню прэстыжа манархіі і дзяржавы. Асоба Лізаветы I.

3. Сацыякультурнае развіццё Англіі. Росквіт англійскага Рэнесанса. Грамадская думка (Ф. Бэкан, Т. Мор і інш.). Тэатр і літаратура (К. Марло, У. Шэкспір, паэты-лізавецінцы).

Лекцяя 5. Англія ў XVII – XVIII ст. Англійская буржуазная рэвалюцыя і фарміраванне парламентскага ладу

1.Перадумовы і прычыны рэвалюцыі. Прыход да ўлады дынастыі Сцюартаў. Пурытанізм. Спрэчкі аб каралеўскай прэрагатыве. Абвастрэнне канфрантацыі пры Карле I. Буржуазна-дваранская апазіцыя і яе патрабаванні. Беспарламенцкае кіраванне. Паўстанне ў Шатландыі.

2.Канфлікт манархіі і парламента і пачатак грамадзянскай вайны. Тэрытарыяльны, канфесійны і сацыяльны падзел грамадства. А. Кромвель. Ідэйныя размежаванні паўстаўшых. Крызіс у арміі і канферэнцыя ў Пётні. “Прайдава чыстка” парламента і дамінаванне індэпэндэнтаў. Суд і смяротнае пакаранне караля.

3. Індэпэндэнтская рэспубліка і яе ўнутрыпалітычныя складанасці. Рух левелераў і дыгераў. Навігацыйны акт. Англа-галандская вайна. Заваяванне Ірландыі і Шатландыі. “Прылада кіравання”.

4. Пратэктарат і рэстаўрацыя. Нарастанне напружанасцей у краіне. Палітычны крызіс. Рэстаўрацыя Сцюартаў. Карл II. Кароль і парламент. “Habeas corpus act”. Вігі і торы. Якаў II і яго канфлікт з грамадствам. “Славутая рэвалюцыя”. Вільгельм III і “Біль аб правах”.

5. Разгортванне аграрнага і прамысловага пераварота ў Англіі. Развіцце канстытуцыйнай манархіі. "Акт аб наследаванні прастола". Гановерская дынастыя. Унія з Шатландыяй і абвяшчэнне Вялікабрытаніі. Геаргіанскае праўленне і ўмацаванне парламентарызма. Знешнепалітычныя поспехі Англіі і стварэнне каланіяльнай імперыі. Англійская выбарчая сістэма.

6. Сацыякультурнае развіцце англійскага грамадства. Фарміраванне і развіцце ідэй Асветы (Т. Гобс, Дж. Лок, Дж. Мільтан і інш,). Англійская літаратура, тэатр і публіцыстыка (Б. Мандэвіль, Р. Шэрыдан, Дж. Свіфт і інш.). Стандарты паўсядзеннага жыцця. Быт і норавы.

Лекцыя 6. Францыя ў XVI–XVIII ст. Росквіт і заняпад французскага абсалютызма

1.Асаблівасці фарміравання і палітычнай практыкі французскага абсалютызма. Станаўленне абсалютнай манархіі пры Францыску I і Генрыху II. Войны са Свяшчэннай Рымскай імперыяй за Паўночную Італію. Распаўсюджанне рэфармацыйных ідэй. Гугеноты. Рэлігійныя войны і барацьба прыдворных груповак у сярэдзіне XVI ст. Кацярына Медычы і спробы ўсталявання кампраміса. Абвастрэнне рэлігійнага супрацьстаяння. Варфаламееўская ноч. Дынастычны крызіс. "Вайна трох Генрыхаў". Нанцкі эдыкт. Стабілізацыя краіны пры Генрыху IV.

*2. Францыя пры Рышэлье.*Сацыяльна-палітычны ідэал і мерапрыемствы кардынала Рышэлье ў розных сферах па ўмацаванню абсалютнай манархіі. Ацэнка асобы рышэлье ў гістарыяграфіі.

3. *"Стагоддзе Людовіка XIV".*Палітычная барацьба пасля смерці Людовіка XIII. Мазарыні і Фронда. Росквіт французскага абсалютызма пры Людовіку XIV. Кальбертызм. Знешняя палітыка Людовіка XIV. Адносіны з папствам. Рэлігійная нецярпімасць. Янсенізм і квіетызм.

4. Рэгенцтва і Людовік XV. Спробы ўрэгулявання рэлігійных і палітычных праблем. Манархія і парламенты. Фінансавыя праблемы манархіі і спробы іх вырашэння. "Сістэма Лоу". Спробы рэфармавання падатковай сістэмы. Францыя ў еўрапейскіх войнах XVIII ст.

*5. Сацыякультурнае развіцце французскага грамадства ў эпоху Рэнесанса і барока.*Філасофія і прававая думка (Ж. Бадэн, М. Мантэнь, Р. Дэкарт і г.д.). Прыдворная культура. Куртуазнасць і прэцыёзнасць. Французскі класіцызм (П. Карнэль, Ж-Б. Мальер, Н. Буало, Ж. дэ Лафантэн, Ж. Расін, М. Пусен і г.д.). Палітыка манархіі ў галіне культуры. Рышэлье і Мазарыні як буйнейшыя калекцыянеры твораў мастацтва. Уздым культуры і змяненне жыццёвых стандартаў у эпоху Асветы. Вальтэр, Д. Дыдро, Ш. Мантэск'е, Ж.-Ж. Русо і г.д. Энцыклапедысты. Фізіякраты. Літаратура і мастацтва (П. Бамаршэ, Ш. дэ Лакло, А.-Ф. Прэво, А. Вато, Ф. Бушэ, Ж.-Б. Шардэн, Ж.-Л. Давід і г.д.).

Лекцыя 7-8. Дзяржавы аўстрыйскіх і іспанскіх Габсбургаў ў ранні новы час. Узвышэнне Прусіі і Брандэнбурга

1. Тэрытарыяльная будова і палітычны лад Свяшчэннай Рымскай імперыі. "Залатая була". Імперыя і папства. Развіцце германскіх зямель пасля Трыццацігадовай вайны. Узвышэнне Брандэнбурга. Мерапрыемствы Гогенцолернаў і складанне прускай мадэлі абсалютызма. Ператварэнне Прусіі ў каралеўства. Спецыфіка прускай абсалютнай манархіі. Эканамічная палітыка. Кантанальная рэформа. "Асвечаны абсалютызм" Фрыдрыха II. Эканамічная, палітычная і культурная роль Саксоніі. Аўстрыя як спадчынныя землі Габсбургаў. "Прагматычная санкцыя" і вайна за аўтрыйскую спадчыну. "Асвечаны абсалютызм" Марыі-Тэрэзіі. Іосіф II – "рэвалюцыянер на троне". Знешнепалітычныя прыярытэты Аўстрыі і Прусіі. Германскія дзяржавы ў перыяд Французскай рэвалюцыі і напалеонаўскіх войн.

2. Лад жыцця і ментальнасць насельніцтва. Сацыякультурная дзейнасць германскіх правіцеляў. Калекцыяніраванне і арганізацыя першай кунсткамеры ў Вене. Мастацкая калекцыя Рудольфа II. Заснаванне Дрэздэнскай карціннай галерэі. Выхад у Лейпцыгу першай германскай газеты. Развіццё універсітэтаў. Філасофія і навука (Г. Лейбніц, Г. Лесінг, Х. Вольф, І. Кант і г.д.). Росквіт музычнага мастацтва (І.-С. Бах, Х. Глюк, Г.Ф. Гендэль, Й. Гайдн, В.А. Моцарт і інш.).

3. "Залаты век" Іспаніі. Перадача Карлам V улады над Іспаніяй свайму сыну Філіпу. Росквіт магутнасці Іспаніі ў XVI ст. Асаблівасці іспанскага абсалютызма і роля грандаў. Аслабленне іспанскай манархіі ў XVII ст. Камарылья. Каталіцкая царква і супрацьстаянне іспанскіх Габсбургаў з пратэстанцкімі краінамі. Каланіяльныя валоданні Іспаніі. Спецыфіка эканамічнага развіцця і прычыны гаспадарчага рэгрэса. Выгнанне марыскаў і рэлігійная нецярпімасць. Вайна за іспанскую спадчыну. Усталяванне ў Іспаніі Бурбонаў і іх мерапрыемствы.

4. Культурны ўздым Іспаніі ў ранні новы час. Літаратура (М. Сервантэс, Л. дэ Вега, Ц. дэ Маліна, П. Кальдэрон, Ф. дэ Кеведа, Б. Грасіян), мастацтва (Эль Грэка, Х. дэ Рыбера, Д. Веласкес, Б. Э. Мурылья і інш).

Лекцыя 9. Барацьба паўночнаамерыканскіх калоній Англіі за незалежнасць. Утварэнне ЗША

1.Перадумовы вайны за незалежнасць. Сацыяльна-эканамічнае развіццё калоній. Крыніцы прытока насельніцтва. Рэгіянальныя адрозненні эканамічнага ладу. Рэлігійны склад насельніцтва. Палітыка метраполіі ў галіне эканомікі і кіравання. Рост апазіцыі. Ідэалагічнае абгрунтаванне амерыканскай рэвалюцыі (Т. Джэферсан, Б. Франклін). "Бостанскае піццё гарбаты".

2. Пачатак ваенных дзеянняў і суадносіны сіл бакоў. Плыні ў грамадстве і пануючым класе. Дэкларацыя незалежнасці. Вайна за незалежнасць і пазіцыі еўрапейскіх дзяржаў. Саюз з Францыяй і дапамога Іспаніі. "Узброены нейтралітэт". Версальскі мір.

3. Гістарычнае значэнне і наступствы вайны за незалежнасць. Канстытуцыя 1787 г. Паўстанне Д. Шэйса. “Біль аб правах”. Капіталістычнае развіцце ЗША і набыццё новых тэрыторый. Поўнач і Поўдзень. Адносіны амерыканцаў да карэннага насельніцтва.

Лекцыя 10. Вялікая французская буржуазная рэвалюцыя

1. Перадумовы і прычыны рэвалюцыі. Нарастанне эканамічных і палітычных праблем абсалютнай манархіі. Прыход да ўлады Людовіка XVI, падзенне аўтарытэту манархіі. Рэформы Цюрго.

2. Пачатак і ход рэвалюцыі. Скліканне Генеральных штатаў і канфлікт саслоўяў з уладай. Узяцце Бастыліі. Установчы сход. Панаванне канстытуцыялістаў. Адмена феадальных павіннасцей. “Дэкларацыя правоў чалавека і грамадзяніна”. Канстытуцыя 1791 г. Рост рэвалюцыйных таварыстваў і клубаў. Варэнскі крызіс. Рост рэспубліканскага руху. Палітычная і сацыяльная дыферэнцыяцыя. Паўстанне 10 жніўня 1792 г. і прыход да ўлады жырандыстаў. Нацыянальны канвент. Устанаўленне рэспублікі.

3. Французская рэвалюцыя і еўрапейскія манархіі. Рэакцыя еўрапейскіх краін на падзеі ў Францыі. Пільніцкая дэкларацыя. Пачатак рэвалюцыйных войн. Арганізацыя жыцця ва ўмовах вайны. Перамогі французскай рэвалюцыйнай арміі. Супраціўленне рэвалюцыі. Вандэя. Нарастанне крызісных з’яў у эканоміцы. Агітацыя плебейскіх рэвалюцыянераў. Супярэчнасці ўнутры рэспубліканскага блока.

4. Устанаўленне якабінскай дыктатуры. Мерапрыемствы ў галіне палітыкі, эканомікі, рэлігіі, культуры. Канстытуцыя 1793 г. Якабінскі тэрор і праблема яго інтэрпрэтацыі ў гістарыяграфіі. Плыні і супярэчнасці ўнутры якабінскага блока. Крызіс якабінскай дыктатуры і яго складаючыя.

Лекцыя 11. Тэрмідарыянскі пераварот. Дырэкторыя і Консульства

1. Прычыны і ход пераварота 9 тэрмідора. Сацыяльная база і мерапрыемствы новай улады. Выступленні мантаньяраў і раялістаў. Канстытуцыя 1795 г. Сістэма кіравання Дырэкторыі. Знешняя і ўнутраная палітыка. Працяг войн і знешнепалітычныя поспехі Францыі. Узрастанне апулярнасці Напалеона Банапарта. Нестабільнасць і “палітыка качэлей” унутры краіны. Г. Бабеф і “змова роўных”. Пагаршэнне знешнепалітычнай сітуацыі ў 1798 г. Егіпецкі паход Банапарта і яго няўдача. Вайна з другой антыфранцузскай кааліцыяй. Разгром французскіх войскаў у Італіі.

2. Усталяванне Консульства. Унутраная нестабільнасць і складанне базы для новага пераварота. Пераварот 9 лістапада 1799 г. Палітыка банапартызма. Сутнасць сістэмы Консульства. Асаблівасці Канстытуцыі 1799 г. Паўнамоцтвы першага консула, будова дзяржаўнага апарата, выбарчая сістэма. Раздрабленне заканадаўчай улады і падкантрольнасць консулу судовай. Сацыяльны арбітраж Напалеона. Канкардат 1801 г. з папай. Фінансавая і эканамічная стабілізацыя. Рэферэндум 1802 г. аб пажыццёвым кіраванні першага консула.

3. Інтэрпрэтацыі характару і значэння Вялікай французскай рэвалюцыі ў гістарыяграфіі. Праблемнае поля дыскусій. Традцыйныя трактоўкі ў еўрапейскай і савецкай гістарыяграфіі. Змяненне акцэнтаў і даскусіі ў савецкай гістарыяграфіі перыяду перабудовы. Новыя эндэнцыі постсавецкай гістарыяграфіі Французскай рэвалюцыі.

Лекцыя 12. Напалеонаўская Францыя і Еўропа

1. Усталяванне Першай імперыі і яе характар. Перадумовы абвяшчэння Першай імперыі і яе сацыяльная база. Сутнасць банапартызма. Аднаўленне атрыбутаў манархічнай улады. Складанне новага імперскага дваранства. Напалеонаўскі кодэкс. Разгортванне прамысловай рэвалюцыі. Паліцэйская сістэма і цэнзура. Кантроль над перыядычным друкам, адукацыяй, літаратурай, мастацтвам. Паступовае складанне ліберальнай апазіцыі рэжыму Напалеона.

2. Характар і мэты напалеонаўскіх войн. Антыфранцузскія кааліцыі. Барацьба з Англіяй і кантынентальная блакада. Войны з Аўстрыяй і Прусіяй. Роля Расіі ў антыфранцузскіх кааліцыях. Тыльзіцкі мір. Стварэнне ў Еўропе Напалеонам дзяржаў – марыянетак. Буржуазныя ператварэнні ў заваяваных краінах. Вайна ў Іспаніі і супраціўленне мясцовага насельніцтва. Пагаршэнне адносін з Расіяй. Вайна 1812 г. і яе вынікі. “Бітва народаў” пры Лейпцыгу. Уступленне саюзных войскаў у Парыж. Адрачэнне Напалеона ад прастолу і высылка на в. Эльбу.

3. Рэстаўрацыя Бурбонаў. Бегства Напалеона з Эльбы і “сто дзён”. Паражэнне Напалеона пры Ватэрлоо. Выгнанне Напалеона на в. Св. Алены і заканчэнне яго жыцця. Асоба і дзейнасць Напалеона і іх ацэнкі ў гістарыяграфіі.

Лекцыя 13. “Венская сістэма”. Развіцце міжнародных адносін у Еўропе ў XIX – пачатку XX ст.

1. Венскі кангрэс і яго задачы. “Венская сістэма”. Прынцып легітымізма. Манархічная рэстаўрацыя. Становішча Францыі. Роля Расіі на кангрэсе. Змены на палітычнай карце Еўропы. “Свяшчэнны саюз” і яго задачы. Дзейнасць “Свяшчэннага саюза” падчас рэвалюцый 20-х-40-х гг. XIX ст.

2. “Усходняе пытанне”. Заняпад Турцыі. Барацьба паўдневаславянскіх народаў за незалежнасць. Нацыянальна-вызваленчая барацьба ў Грэцыі і руска-турэцкая вайна 1828–1829 гг. Роля заходніх краін у атрыманні Грэцыяй незалнжнасці. Рост супярэчнасцей на Балканах. Буйнейшыя дзяржавы і іх інтарэсы. Крымская вайна і яе вынікі. Барацьба Расіі за ўмацаванне на Балканах у другой палове XIX ст. Руска-турэцкая вайна. Сан-Стэфанскі мір. Стварэнне новых дзяржаў на Балканах. Берлінскі кангрэс.

3. Аб’яднанне Італіі і Германіі. Уплыў на міжнароднае становішча аб’яднання Італіі і Германіі. Англа-германскія і франка-германскія супярэчнасці. Франка-пруская вайна. “Саюз трох імператараў”. Перадумовы зблíжэння Расіі і Францыі. Руска-германскія супярэчнасці. Складанне Траістага саюза і Антанты. Мілітарызацыя Еўропы. Гонка ўзбраенняў. Балканскія войны.

Сараеўскае забойства. Дыпламатычныя падзеі напярэдадні Першай сусветнай вайны.

Лекцыя 14. Сацыяльна-эканамічнае і грамадска-палітычнае развіцце Еўропы ў XIX – пачатку XX ст.

1. Еўропа – сусветны лідэр. Набыццё Еўропай статусу сусветнага лідэра. Навукова-тэхнічны прагрэс. Прамысловы пераварот. Краіны-лідэры індустрыяльнага развіцця. Капіталізм даманапалістычны і манапалістычны. Віды манаполій. Банкаўская сістэма. Фінансавая алігархія. Вываз капітала за мяжу. Капіталістычныя адносіны ў аграрным сектары. Аграрная рэвалюцыя. Развіццё воднага транспарту, чыгункі, дарог. Урбанізацыя. Міграцыі і сацыяльная мабільнасць. Вынаходніцтвы ў металургіі, хімічнай прамысловасці, электратэхніцы, механіцы, фізіцы, хіміі, медыцыне і г.д. Навуковая рэвалюцыя і стварэнне новай карціны свету.

2. Змяненне ўмоў паўсядзеннага жыцця. Фарміраванне агульнадаступнай сістэмы навучання і масавай культуры. Спорт і турызм. Сацыякультурнае асяроддзе горада. Развіцце музеяў і выставачнай дзейнасці. Распаўсюджанне кінематографа. Эмансіпацыя жанчын, яе праявы і наступствы.

3. Стварэнне і развіцце класаў буржуазнага грамадства. Сацыяльныя кантрасты капіталістычнага ладу. Палітыка "начного вартаўніка" і філантропія. Капіталістычнае развіцце і дзяржаўная ўлада. Англійская палітычная эканомія. Мальтузіянства. Кансерватызм і ліберальны кансерватызм. Лібералізм класічны і сацыяльны.

4. Развіццё буржуазнай дэмакратыі і заходняй палітычнай культуры. Палітычны лад еўрапейскіх краін. Эксплуатацыя калоній. Падзел каланіяльных уладанняў. Нераўнамернасць эканамічнага і палітычнага развіцця краін як крыніца супярэчнасцей паміж імі.

5. Каталіцкая царква і папства ў XIX ст. "Сілабус". Сацыяльныя рэаліі і змены ў палітыцы царквы. Була "Рэрум наварум". Клерыкальная ідэалогія.

Лекцыя 15. Англія ў XIX – пачатку XX ст.

1. Эканамічнае развіццё краіны. Завяршэнне прамысловага перавароту. Англія – "майстэрня свету". Асаблівасці сістэмы кіравання. Парламент. Двухпартыйная сістэма. Кабінет міністраў. Палітычная роля караля. Каралева Вікторыя і віктарыянская эпоха.

2. Унутраная палітыка і сацыяльныя супярэчнасці. Хлебныя законы. Становішча рабочага класа. Узнікненне фабрычнага заканадаўства. Чартызм. Трэд-юніянізм. Стварэнне лейбарысцкай партыі. Асаблівасці рабочага руху. І Інтэрнацыянал.

Недахопы выбарчай сістэмы. Першая і другая выбарчая рэформы. Законы аб галасаванні і трэцяя парламенцкая рэформа. Сацыяльнае заканадаўства другой паловы XIX ст. Ірландскае пытанне. Спалучэнне рэлігійных і палітычных супярэчнасцей. Феніі. "Маладая Ірландыя". Меры ўрада па рэгуляванні ірландскай праблемы.

3. Каланіяльныя валоданні Англіі. Брытанскае панаванне ў Індыі. Сутыкненне каланіяльных інтарэсаў Англіі і інтарэсамі буйнейшых еўрапейскіх краін. Англа-афганскія войны. Закабаленне Кітая. Опіумныя войны. Захоп Новай Зеландыі. Пашырэнне валоданняў Англіі у Канадзе.

4. Знешняя палітыка Англіі. Курс на падтрыманне “еўрапейскай раўнавагі”. Англа-рускія супярэчнасці ва “ўсходнім пытанні”. Адносіны з Турцыяй і Францыяй. Англа-германскае саперніцтва. Англія ў ваенных блоках напярэдадні Першай сусветнай вайны.

5. Культура і лад жыцця англійскага грамадства. Маральна-этычныя прыярытэты віктарыянскай эпохі. Навука і філасофія. Дарвінізм і пазітывізм. Рамантызм, рэалізм і дэкаданс у літаратуры (Дж. Байран, В. Скот, П. Шэлі, Дж. Кітс, Дж. Осцін, гатычны раман, Ч Дыкенс, У. Тэкерэй, Дж. Б. Шоу, О. Уайльд, Т. Эліот і г.д.). Англійскае мастацтва. Рэалісты і прэрафаэліты.

Лекцыя 16. Францыя ў XIX – пачатку XX ст.

1. Агульныя ўмовы развіцця краіны ў пачатку XIX ст. Палітычныя групоўкі ў грамадстве. Рэжым Рэстаўрацыі. Людовік XVIII. Ультрараялізм. Карл X. Фарміраванне апазіцыі. Каралеўскія арданансы 25 ліпеня 1830 г.. Ліпеньская рэвалюцыя. “Хартыя 1830 г.”. Луі-Філіп Арлеанскі – “кароль банкіраў”. Эканамічны ўздым. Сацыяльная палярызацыя грамадства. Становішча рабочага класа. Ліёнскае паўстанне. А. Бланкі, Л. Блан, Ж. Прудон. Прэм’ерства Ф. Гізо. Наспяванне рэвалюцыйнай сітуацыі.

2. Рэвалюцыя 22 лютага 1848 г. Часовы ўрад і яго склад. Мерапрыемствы буржуазных рэспубліканцаў. Люксембургская камісія і “нацыянальныя майстэрні”. Канстытуцыя Другой рэспублікі. Чэрвеньскае паўстанне. Рост сацыяльнай незадаволенасці. Палітычная дзейнасць Луі Напалеона.

3. Устанаўленне Другой імперыі. Дзяржаўны пераварот 2 снежня 1851 г. Сутнасць рэжыму Другой імперыі. Банапартызм. Эканамічны рост і дзелавая актыўнасць. Апазіцыйны рух у краіне. Знешняя палітыка Другой імперыі. Удзел у Крымскай вайне і аб’яднанні Італіі. Стварэнне каланіяльнай імперыі (Індакітай, Алжыр, замацаванне ў Егіпце, вайна ў Мексіцы). Франка-пруская вайна і яе вынік для Францыі.

4. Рэвалюцыя 4 верасня 1870 г. і падзенне Другой імперыі. Крызіс у грамадстве. Паўстанне ў Парыжы 18 сакавіка. Парыжская камуна і яе мерапрыемствы. Паражэнне Камуны і яе гістарычнае значэнне.

5. Устанаўленне Трэцяй Рэспублікі. Разнастайнасць партыйнага спектра. Палітычная нестабільнасць. Эканамічнае развіцце і рабочы рух у канцы XIX – пачатку XX ст. Знешняя палітыка Францыі ў пачатку XX ст.

4. Духоўная культура Францыі. Філасофія і навука. Літаратура (В. Гюго, П. Беранжэ, Стэндаль, Э. Заля, Г. Флабэр, Г. дэ Мапасан, А. Франс, Р. Ралан і інш.). Мастацтва: ад Ж.-Л. Давіда да П. Пікасо. Музыка (Г. Берлёз, Ж. Бізэ, Ш. Гуно, К. Сен-Санс і г.д.). Скульптура (А. Радэн). Тэатр.

Лекцыя 17. Германія ў XIX – пачатку XX ст.

1. Агульныя ўомвы развіцця краіны. Дзяржаўная раздробленасць. Афармленне Германскага саюза. Дваістасць рэстаўрацыі ў Германіі. Прамысловы пераварот. Прускі шлях развіцця аграрных адносін. Юнкерства. Буржуазія. Фарміраванне пралетарыята. Эканамічны крызіс 1847 г. Паўстанне сілезскіх ткачоў.

2. Рэвалюцыя 1848 г. у Заходняй і Паўднева-Заходняй Германіі. Сакавіцкая рэвалюцыя ў Прусіі. Бадэнскае рэспубліканскае паўстанне. Дзейнасць К. Маркса і Ф. Энгельса. Франкфурцкі парламент. Дзяржаўны пераварот у Прусіі 9 лістапада 1848 г. Мантэйфельская канстытуцыя і закон аб выкупе сялянскіх павінасцей. Канстытуцыя 1849 г.

3. Аўстра-прускі дуалізм і барацьба за гегемонію. Аб'яднанне Германіі пад эгідай Прусіі. Абвяшчэнне Германскай імперыі. О. Бісмарк і яго палітычная праграма. Эканамічны рост, мадэрнізацыя і мілітарызацыя краіны. Улада і царква. "Культуркампф". Буржуазныя партыі. Рабочы рух і стварэнне сацыял-дэмакратычнай партыі. Роля СДПГ ў палітычным жыцці.

4. Знешняя палітыка Германіі. Франка-пруская вайна. Каланіяльныя інтарэсы Германіі. Англа-германскія супярэчнасці. Адносіны Германіі і Расіі. Германія ў сістэме Траістага саюза.

5. Дасягненні духоўнай і матэрыяльнай культуры Германіі. Класічная філасофія і філасофскія пошукі на мяжы XIX–XX ст. (Г. Гегель, Л. Фейербах, А. Шапенгаўэр, О. Шпенглер, Ф. Ніцшэ і г.д.). Германская навука і тэхніка. Літаратура (Ф. Шылер, В. Гётэ, Г. Гейнэ, браты Грым, Т. Шторм, Т. Фантанэ і інш.), музыка (Л. ван Бетховен, А. Шуман, К. Вебер, Р. Вагнер, і г.д.). Экспрэсіянізм ў мастацтве.

Лекцыя 18-19. Аўстрыйская імперыя ў XIX – пачатку XX ст. Італія і Іспанія ў XIX ст-пач. XX ст.

1. Этнанацыянальная структура імперыі і сістэма кіравання. Палітычны лад. "Сістэма Меттэрніха". Легітымізм і кансерватызм. Асаблівасці эканамічнага развіцця. Наспяванне сацыяльных праблем.

2. Сакавіцкая рэвалюцыя 1848 г. у Аўстрыі. Рэвалюцыя ў Венгрыі, паўстанні ў Мілане і Венецыі. Нацыянальна-вызваленчы рух у славянскіх абласцях імперыі. Абвяшчэнне незалежнасці Венгрыі. Рэвалюцыйныя падзеі ў Вене. Ольмюцкая канстытуцыя. Вынікі рэвалюцый у Аўстрыі і Венгрыі.

3. Развіцце краіны пасля рэвалюцыі. Неаабсалютызм. Барацьба з Прусіяй за гегемонію. Аўстра-пруская вайна і бітва пры Садовай. Пагадненне 1867 г. і стварэнне дуалістычнай манархіі. Унутрыпалітычнае развіццё Аўстра-Венгрыі. Разгортванне прамысловага пераварота. Рабочы рух.

4. Знешняя палітыка. Габсбургская Аўстрыя і аб'яднанне Германіі і Італіі. Інтарэсы Аўстрыі ў Цэнтральнай Еўропе і на Балканах. Аўстра-Венгрыя ў сістэме блокаў напярэдадні Першай сусветнай вайны.

5. Сацыякультурнае развіцце грамадства. Навука. Тэхнічныя вынаходніцтвы. Тэатр. Музыка. Венская музычная школа.

Лекцыя 20. ЗША ў XIX – пачатку XX ст.

1. Умовы развіцця краіны. Тэрытарыяльны рост ЗША і яго шляхі. Палітычны лад і кіраванне. “Джэксанаўская дэмакратыя”. Адносіны да карэннага насельніцтва. Каланізацыя Захаду. Англа-амерыканская вайна. Разгортванне прамысловага пераварота. Спецыфіка і праблемы Поўначы і Поўдня. Абаліцыянізм. Стварэнне дэмакратычнай і рэспубліканскай партый. Негрыцянскія паўстанні. Місурыйскі кампраміс. Рост напружанасці ў адносінах паміж паўднёвымі і паўночнымі штатамі.

2. Вайна Поўначы і Поўдня. Прэзідэнцтва А. Лінкальна. Грамадзянская вайна і яе перыяды. Закон аб гамстэдах. Адмена рабства. Перамога Поўначы. Рэканструкцыя. Змяненні на Поўдні. Палітычнае развіццё і расавая праблема.

3. Асаблівасці эканомікі ЗША. Завяршэнне прамысловага перавароту. Манаполіі і банкі. Вываз капітала за мяжу. “Амерыканскі шлях” развіцця аграрнага сектара. Фермерскі рух. Рабочы рух і прафсаюзная дзейнасць. Амерыканская федэрацыя працы. “Індустрыяльныя рабочыя свету”.

4. Накірункі знешняй палітыкі ЗША. ЗША і еўрапейскія краіны. Дактрына Манро. Панамерыканізм. “Палітыка вялікай дубінкі”. “Дыпламатыя долара”. Інтарэсы ЗША на Далекім усходзе.

5. Амерыканскае грамадства і асаблівасці яго культурнага развіцця. Спецыфіка амерыканскага светапогляду і ладу жыцця. Развіцце навукі і тэхнікі. Тэхнічныя вынаходніцтвы і іх аўтары (Т. Эдысан, В. Паўльсэн, Э. Берлінэр і г.д.). Літаратура (Г. Бічэр-Стоу, Б. Гарт, М. Твен, Дж. Лондан, Т. Драйзер і г.д.). Мастацкае калекцыяніраванне. Заснаванне Музея Метраполітэн ў Н’ю-Йорку, мастацкіх музеяў у Чыкага, Бостане, Філадэльфіі і г.д. Узнікненне Галівуда.

Лекцыя 21. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Усходу ў новы час

1. Тэрытарыяльнае распаўсюджанне ўсходніх цывілізацый. Асаблівасці традыцыйнага грамадства. Рэлігійны фактар на Усходзе. Спалучэнне рэлігійных і філасофскіх плыняў у Кітаі і Японіі. Спецыфіка землеўладання і землекарыстання. Адносіны азіяцкіх краін з Еўропай. Асманская імперыя і яе сутыкненні ў еўрапейскімі краінамі. “Закрыццё” Кітая і Японіі. Заваяванне Індыі Англіяй.

2. “Адкрыццё” Кітая і Японіі для Еўропы і яго наступствы. Становішча азіяцкіх краін як калоній і паўкалоній еўрапейскіх краін. Іншаземны капітал і монакультурны характар эканомікі. Слабае развіццё нацыянальнай буржуазіі і няспеласць пралетарыята. Наяўнасць мноства прамежкавых сацыяльных груп. Рэлігійныя, племянныя, кланавыя, этнічныя фактары ва ўсходнім грамадстве. Мадэрнізацыя “зверху” на Усходзе. Паступовае разгортванне мадэрнізацыі ў традыцыйнвм грамадстве і ўплыў яе на культуру і паўсядзеннае жыццё.

3. Супраціўленне ўсходніх краін і народаў каланіялізму. Паўстанне бабідаў у Іране. Паўстанне тайпінаў у Кітаі. Сіпайскае паўстанне ў Індыі. Няўдалая спроба ператварэння ў калонію Афганістана. “Абуджэнне Азіі” ў пачатку XX ст. Асаблівасці нацыянальна-вызваленчай ідэалогіі і яе накірункі.

Лекцыя 22. Асманская імперыя ў XVI – пачатку XX ст.

1. Адміністрацыйная будова імперыі і становішча немусульманскага насельніцтва. Сістэма ўлады. Феадальная іерархія. Дзейнасць Селіма I і Сулеймана Заканадаўцы (Сулеймана Цудоўнага). Ваенна-ленная сістэма, яе ўзнікненне, росквіт і заняпад. Гарады і рамествы. Крызіс ваенна-леннай сістэмы і спроба рэфармавання краіны. Рэформы Селіма III і Махмуда II. Тэхнічнае пераўзбраенне, стварэнне новай арміі. Крах рэформ і яго прычыны. “Новыя асманы”. Канстытуцыйнае пытанне. Абдул-Хамід II і ўвядзенне канстытуцыі. Устанаўленне “эпохі тыраніі”. Младатурэцкая рэвалюцыя 1908 г. і яе вынікі.

2. Міжнароднае становішча Асманскай імперыі. Сутыкненні ў еўрапейскімі краінамі. Месца Турцыі ў еўрапейскай дыпламатыі. Аслабленне імперыі. Руска-турэцкія войны. Знешнепалітычныя паражэнні і з’яўленне нераўнапраўных дагавароў. “Усходняе пытанне”. Паступовае разбурэнне імперыі і стварэнне незалежных дзяржаў. Турцыя ў пачатку XX ст. і сістэме блокаў перыяду Першай сусветнай вайны.

3. Культура Асманскай імперыі. Роля іслама. Гарады і будаўніцтва. Культурная ізаляцыя краіны ў ранні новы час. Асаблівасці літаратуры і мастацтва. Паступовая мадэрнізацыя ісламскага грамадства. Новыя плыні ў літаратуры і грамадскай думцы ў пачатку XX ст.

Лекцыя 23. Індыя ў XVI – пачатку XX ст.

1. Стварэнне Імперыі Вялікіх Маголаў. Унутраная палітыка першых правіцеляў. Рэформы Акбара і пашырэнне дзяржавы. Гаспадарка, гандаль, гарады. Асаблівасці сацыяльнага складу насельніцтва. Палітычны лад імперыі. Сепаратызм феадалаў і рэлігійныя праблемы краіны. Палітыка Аўрангзеба ў галіне рэлігіі і ўмацавання дзяржавы. Барацьба маратхаў. Антыфеадальныя рухі. Пранікненне партугальцаў у Індыю. Дзейнасць англійскай Ост-Індскай гандлевай кампаніі. Заваёва Індыі англічанамі.

2. Сістэма англійскага каланіяльнага кіравання. Наступствы англійскай эканамічнай экспансіі. Фарміраванне нацыянальнай інтэлігенцыі. Антыкаланіяльнае паўстанне сіпаеў ў 1857–1859 гг. Абуджэнне Індыі. Эканамічны рост, фарміраванне нацыянальнай буржуазіі і буржуазна-дэмакратычных партый. Стварэнне Індыйскага Нацыянальнага кангрэса і плыні ў ім. Дзейнасць Цілака. Нацыянальна-вызваленчы рух 1905–1908 гг. Бамбейская палітычная стачка. Індыя ў час Першай сусветнай вайны.

3. Рэлігійныя і філасофскія сістэмы краіны. Індуізм, Будызм, іслам. Адукацыя і навука. Гістарычныя хронікі. Літаратура (Т. Дас, Б. Рай, Р. Рой, Р. Тагор і інш.) Росквіт архітэктуры. Мастацтва (Шыва Даян Лал). Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва.

Лекцыя 34. Кітай XVI – пачатку XX ст.

1. Асаблівасці сістэмы кіравання і дзяржаўнай будовы ў Кітаі. Палітычная барацьба і спробы правядзення рэформ. Перыяд імперыі Мін. Экспедыцыя Чжэн Хэ. Гаспадарчае развіццё. Дзяржаўнае і прыватнае

землеўладанне. Узнікненне прыватнага і прадпрымальніцтва і прадпрыемстваў мануфактуанага тыпу. Сялянская вайна 1639–1644 гг. Усталяванне маньчжурскай дынастым Цын. Сістэма ўлады і кіравання Становішча карэннага насельніцтва.

2. Пранікненне еўрапейцаў у Кітай. Пачатак кітайска-рускіх адносін. Ізаляцыя краіны. “Адкрыццё” Кітая. Насяванне крызісных з’яў. Сялянскія паўстанні. І і ІІ опіўмныя войны. Дагаворы з Англіяй, Францыяй, ЗША, Расіяй. Наступствы еўрапейскай экспансіі. Замежны капітал у эканоміцы Кітая. Падзел Кітая на сферы ўплыву. Пачатак мадэрнізацыі. “Сто дзён рэформаў” і іх няўдача. Імператрыца Цысі. Паўстанне тайпінаў і яго вынікі. Барацьба іхэтуаней. Падаўленне народных паўстанняў. Канчатковае закабаленне Кітая заходнімі дзяржавамі.

3. Дзейнасць Сунь Ятсэна і яго ідэі. Рэвалюцыя 1911 – 1912 гг. Абвяшчэнне рэспублікі і палітычная барацьба. Юань Шыкай. Праблемы развіцця Кітая ва ўмовах эканамічнай і палітычнай раздробленасці.

4. Светаўспрынацце і культура Кітая. Рэлігійныя і філасофскія сістэмы. Палітычная традыцыя і ўяўленні аб імператарскай уладзе. Традыцыйнасць сацыяльных адносін. Кітайская літаратура. Жывапіс і мастацтва каліграфіі. Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва.

Лекцыя 25. Японія ў перыяд сёгуната і эпохі Мэйдзі

1. Агульныя ўмовы развіцця. Барацьба за аб’яднанне краіны. Дзейнасць Ода Набунага і Таётомі Хідэёсі. Фарміраванне рэжыма сёнуната. Іеясу Такугава. Асаблівасці арганізацыі ўлады сёгуна. Падпарадкаванне краіны, адміністрацыйныя і сацыяльныя мерапрыемствы. Уніфікацыя сістэмы мер і вагі. Зямельная рэформа. Саслоўныя групы і іх становішча. Суцэльная рэгламентацыя жыцця насельніцтва. Эканамічнае развіццё. Сістэма землеўладання і землекарыстання. Гарады і гандаль. Пачатак прадпрымальніцтва.

2. Нарастанне крызісных з’яў у краіне ў канцы XVIII – пачатку XIX ст. Крызіс сістэмы сёгуната. Пагаршэнне ўмоў жыцця насельніцтва. Тармажэнне эканамічнага развіцця. Саслоўныя перагародкі. Самурайства і яго становішча. Буржуазія. З’яўленне апазіцыйнай ідэалогіі. Антыфеадальная барацьба. Гвалтоўнае “адкрыццё” Японіі. Рух за выгнанне іншаземцаў. Інтэрвенцыя 1863–1864 гг.

3. Рэвалюцыя 1868 г. і звяржэнне ўлады сёгуна. “Рэстаўрацыя Мэйдзі” і мадэрнізацыя краіны. Адміністрацыйная, ваенная, аграрная рэформы. Сацыяльныя і культурныя ператварэнні. Дзяржава і эканоміка. Стварэнне буйных прамысловых прадпрыемстваў, мілітарызацыя краіны. Буржуазія і фарміраванне яе палітычнай праграмы. З’яўленне пралетарыята і яго палітычныя ідэі. Стварэнне КПЯ.

4. Знешнепалітычныя прыярытэты Японіі. Узрастанне японскага мілітарызма. Самурайскі дух і тэннаізм. Адносіны з Карэяй і Кітаем. Японія і

заходнія краіны. Руска-японская вайна і яе вынікі. Фарміраванне асяродка напружанасці на Далекім Усходзе.

5. *Цывілізацыйныя асновы і культура Японіі.* Сінта і будызм. Успрыняцце прыроды. Чайная цырымонія. Ікэбана. Арыгамі. Развіццё літаратуры (І. Сайкаку, М. Басё, Ё. Бусон, К. Іса, Ю. Місіма, Н. Сасэкі, Р. Такутомі і г.д.), жывапіс (укіё-э, К. Хакусай, А. Хірасігэ і інш.). Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва. Кантакты з Еўропай і іх уплыў на культуру і штодзеннае жыццё. Япанізм.

ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

МАТЭРЫЯЛЫ ДЛЯ ПРАВЯДЗЕННЯ СЕМІНАРСКІХ ЗАНЯТКАЎ

Семінар 1. Вялікія геаграфічныя адкрыцці і іх наступствы

1. Перадумовы Вялікіх геаграфічных адкрыццяў. Эканамічнае і тэхнічнае развіццё Еўропы ў XV – XVI ст..
2. Адкрыццё Амерыкі. Дакалумбавы цывілізацыі.
3. Адкрыццё марскога шляху ў Індыю. Каланіяльныя захопы партугальцаў.
4. Заваяванне Мексікі і Перу іспанцамі. Каланіяльная сістэма Іспаніі.
5. Першая экспедыцыя вакол свету. Геаграфічныя адкрыцці другой паловы XVI – XVII ст..
6. Наступствы Вялікіх геаграфічных адкрыццяў.

Літаратура:

1. *Альперович, М.С.* История Латинской Америки (с древнейших времен да начала XX века): учебник для вузов / М.С. Альперович, Л.Ю. Слёзкин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Высш. шк., 1991. – 286 с.
2. *Боден, Л.* Инки. Быт. Культура. Религия / Луи Боден; пер. с англ. Е.Б. Межеветинова. – М. : Центрполиграф, 2004. – 255 с.
3. *Нерсесов, Я.*Н. Доколумбова Америка: ацтеки, майя, инки / Я.Н. Нерсесов. – М. : Мир энциклопедий Аванта+, Астрель; Владимир: ВКТ, 2009. – 446 с.
4. *Сустель, Ж.* Повседневная жизнь ацтеков накануне испанского завоевания / Жак Сустель; науч. ред. и вступ. Ст. Г.Г. Ершовой; пер. с фр. Е.В. Колодочкиной. – М. : Молодая гвардия, 2007. – 287 с.
5. *Древние цивилизации* / С.С. Аверинцев, В.П. Алексеев, В.Г. Ардзинба и др.; под общ. ред. Г.М. Бонгард – Левина. – М.: Мысль, 1989. – 479 с.
6. *Всемирная* история: В 3 ч. / О.А. Яновский, О.В. Бригалина, П.А. Шупляк. – Мн. : Юнипресс, 2002. – Ч.1: С древнейших времен до конца XVIII в. – Ч. 1–2.
7. *Новая* история стран Европы и Америки, XVI – XIX века: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. – М. : Гуманитар. Изд. центр «Владос», 2008. – Ч. 1–3.

8. *Порьяз, А.В.* Мировая культура: Возрождение. Эпоха великих географических открытий / А.В. Порьяз. – М. : Олма-Пресс, 2001. – 559 с.
9. *Ревякин, А.В.* Новая история стран Европы и Америки: конец XV – XIX век: Учеб. пособие для студ. вузов. / А.В. Ревякин. – М. : АСТ; Астрель, 2007. – 508 с.

Семінар 2. Руская дзяржава ў XVI ст.

1. Тэрыторыя, насельніцтва і сацыяльная структура грамадства.
2. Унутрыпалітычнае развіццё ў І трэці XVI ст. Задачы знешняй палітыкі.
3. Пачатак кіравання Івана IV. Мерапрыемствы па рэфармаванню дзяржавы.
4. Умацаванне цэнтральнай улады. Апрычніна, яе значэнне і наступствы.
5. Эканамічнае развіцце краіны.
6. Задачы і накірункі знешняй палітыкі.

Літаратура:

1.*Всемирная история:* В 24 т. / А.Н. Бадак, И.В. Войнич, Н. м. Волчек и др. – Мн: Харвест; М.: АСТ, 2001. – Т. 11.
2.*История России:* с древнейших времен до конца XVII века /Отв. ред. А. Н. Сахаров, А. П. Новосельцев. – М.: АСТ, 2001.
3. *История России* (с древнейших времен до 1861 г.) / Отв. ред. А, н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001.
4. *История России:* В 3 кн./ Под общ. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: О-во "Знание", 1994. – Кн.1."С древнейших времен до конца XVII века".
5. *Муравьев А. В.,* Сахаров А.М. Очерки истории русской культуры IX – XVII вв.- М.: Просвещение, 1984.
6. *Платонов С. Ф.* Учебник русской истории. – СПб.: Наука, 1997.
7. Рамбо А. История древней и новой России. – Смоленск: Русич, 2001.
8. *Ключевский В. О.* Русская история в 5 томах: Т. 1.- М.: Рипол-Классик, 2001.
9. *Ключевский В. О.* Исторические портреты. Деятели исторической мысли. – М.: Правда, 1990.
10.*Егер О.* Всемирная история в 4 томах: Новая история. – М.: АСТ, 2000.
11. *Валишевский К.* Иван Грозный. – М.; СП "ИКПА", 1989.

Семінар 3. Расійская дзяржава ў XVII ст.

1. Тэрыторыя, насельніцтва, гаспадарчае развіццё.
2. Наступствы апрычніны. Праблемы кіравання краінай пасля смерці Івана Грознага. Забойства царэвіча Дзмітрыя.
3. Пачатак Смутнага часу. Ілжэдзмітрый I, яго асоба і дзейнасць. Роля Польшчы.
4. Ілжэдзмітрый II. Барацьба за расійскі трон. Васіль Шуйскі. Сямібаяршчына. Паўстанне І. Балотнікава.
5. Польская і шведская інтэрвенцыя. Дзейнасць I і II апалчэнняў. Вызваленне Масквы. Пачатак дынастыі Раманавых.
6. Станаўленне расійскага абсалютызма. Праўленне Аляксея Міхайлавіча. Саборнае Улажэнне і яго значэнне. Царкоўны раскол.
7. Асноўныя накірункі знешняй палітыкі Расіі.

Літаратура:

1.*Всемирная история*: В 24 т. / А.Н. Бадак, И.В. Войнич, Н. м. Волчек и др. – Мн: Харвест; М.: АСТ, 2001. – Т. 11, 13.

2.*История России:* с древнейших времен до конца XVII века /Отв. ред. А. Н. Сахаров, А. П. Новосельцев. – М.: АСТ, 2001.

3. *История России* (с древнейших времен до 1861 г.) / Отв. ред. А, н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001.

4. *История России:* В 3 ч./ Под общ. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: О-во "Знание", 1994. – Ч.1.

5. *Муравьев А. В.,* Сахаров А.М. Очерки истории русской культуры IX – XVII вв.- М.: Просвещение, 1984.

6. *Платонов С. Ф.* Учебник русской истории. – СПб.: Наука, 1997.

Рамбо А. История древней и новой России. – Смоленск: Русич, 2001.

7. *Ключевский В. О.* Русская история в 5 томах: Т. 2.- М.: Рипол-Классик, 2001.

8.*Ключевский В. О.* Исторические портреты. Деятели исторической мысли. – М.: Правда, 1990.

9.*Егер О.* Всемирная история в 4 томах: Новая история. – М.: АСТ, 2000.

10. *Валишевский К.* Первые Романовы. – М.; СП "ИКПА", 1989.

11. *Валишевский К.* Смутное время. – М.: СП "Квадрат", 1993.

Семінар 4. Расійская імперыя ў I палове XVIII ст.

1. Расія ў канцы XVII – пачатку XVIII ст. Задачы кіравання і барацьба за ўладу. Пачатак праўлення Пятра I.

2. Праграма рэформ. Расійскі абсалютызм і яго ідэйнае абргунтаванне. Рэформы ў галіне дзяржаўнага кіравання. Дзяржава і царква.
3. Задачы знешняй палітыкі. Паўночная вайна. Ваенная рэформа.
4. Эканамічнае развіцце краіны. Пратэкцыянізм.
5. Меры ўрада ў галіне адукацыі, навукі і культуры. Еўрапеізацыя краіны.
6. Асоба Пятра I, яго дзейнасць і іх ацэнкі ў гістарыяграфіі.
7. Развіццё дзяржавы пры бліжэйшых пераемніках Пятра I (Кацярына I, Петр II, Ганна Іаанаўна). Вынікі перыяду.

Літаратура:

1. *История России* (с древнейших времен до 1861 г.) / Отв. ред. А.Н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001.
2. *История России:* В 3 кн./ Под общ. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: О-во "Знание", 1994. – Кн. 2: "От начала XVIII до конца XIX века".
3. *Краснобаев Б. И.* Очерки истории русской культуры XVIII века. – М.: Просвещение, 1981.
4. *Платонов С. Ф.* Учебник русской истории. – СПб.: Наука, 1997.
5. *Рамбо А.* История древней и новой России. – Смоленск: Русич, 2001.
6. *Ключевский В. О.* Русская история в 5 томах: Т. 3.- М.: Рипол-Классик, 2001.
7.*Ключевский В.О.* Исторические портреты. Деятели исторической мысли. – М.: Правда, 1990.
8. *Егер О.* Всемирная история в 4 томах: Новая история. – М.: АСТ, 2000.
9. *Валишевский К.* Преемники Петра. – Сов. писатель, 1990.
10. *Валишевский К.* Царство женщин. – М.: СП "ИКПА", 1989.
11. *Павленко Н. И.* Петр Великий. – М.: Мысль, 1990.
12. *Соловьев С. М.* Публичные чтения о Петре Великом. – М.: Наука, 1984.
13. *Буганов В. И.* Петр Великий и его время. – М.: Наука, 1989.
14. *Хоскинг Дж.* Россия: народ и империя. – Смоленск: Русич, 2000.
15. *Анисимов Е. В.* Время петровских реформ (XVIII в., первая четверть).- - Л.: Лениздат, 1989.

Семінар 5. Расійская імперыя ў II палове XVIII ст.

1. Праўленне Лізаветы Пятроўны: тэндэнцыі развіцця дзяржавы і элементы "асвечанага абсалютызма".
2. Знешняя палітыка. Семігадовая вайна. Петр III і пераварот 1762г.
3. Пачатак кіравання Кацярыны II. "Асвечаны абсалютызм". Дзейнасць і вынікі Улажэннай камісіі.
4. Кантрасты расійскага "асвечанага абсалютызма". Прыгонніцтва. Росквіт правоў і прывілеяў дваранства.
5. Сялянская вайна пад кіраўніцтвам Е. Пугачова і яе вынікі. Узмацненне кансерватызму ў кіраванні.

6. Эканамічнае развіццё Расійскай імперыі.
7. Асноўныя накірункі знешняй палітыкі. Вынікі кіравання Кацярыны II у знешнепалітычнай галіне.
8. Павел I: новая праграма кіравання і супярэчнасці ў кіраванні дзяржавай.

Літаратура:

1. *Всемирная история:* В 24 т. / А.Н. Бадак, И.В. Войнич Н.М. Волчек и др. – Мн: Харвест; М.: АСТ, 2001. – Т. 15.
2. *История России* (с древнейших времен до 1861 г.) / Отв. ред. А.Н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001.
3. *Краснобаев Б. И.* Очерки истории русской культуры XVIII века. – М.: Просвещение, 1981.
4. *Платонов С. Ф.* Учебник русской истории. – СПб.: Наука, 1997.
5. *Рамбо А*. История древней и новой России. – Смоленск: Русич, 2001.
6. *Ключевский В. О*. Русская история в 5 томах: Т. 3.- М.: Рипол-Классик, 2001.
7.*Ключевский В.О*. Исторические портреты. Деятели исторической мысли. – М.: Правда, 1990.
8. *Егер О.* Всемирная история в 4 томах: Новая история. – М.: АСТ, 2000.
9. *Валишевский К.* Дочь Петра Великого. – Мн.: М.: Полымя, 1990.
10. *Валишевский К.* Сын Великой Екатерины: император Павел I. – М.: СП "ИКПА", 1990.
11. *Каменский А. Б.* Екатерина II (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1989. – №3. – С. 58–79.
12. *Анисимов Е. В.* Россия в середине XVIII века. Борьба за наследие Петра. – М.: Мысль, 1986.
13. *Наумов В. П.* Елизавета Петровна (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1991. – 3. – С. 51–72.
14. *Хоскинг Дж.* Россия: народ и империя. – Смоленск: Русич, 2000.
15. *Мыльников А. С.* Петр III (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1991. – № 4–5. – С. 43–58.
16. *Сорокин Ю. А.* Павел I (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1989. – №11. – С. 46–70.

Семінар 6. Расийская імперыя ў I палове XIX ст.

1. Тэрыторыя, насельніцтва, сацыяльная структура. Агульны стан гаспадаркі. Ацэнка развіцця Расіі ў агульнаеўрапейскім эканамічным і палітычным кантэксце.
2. Пачатак праўлення Аляксандра I. Ліберальнвя праекты і іх рэалізацыя.

3. Кансерватыўныя накірунак самадзержаўя пасля Айчыннай вайны 1812 г. Аракчэеўшчына.
4. Пачатак рускага рэвалюцыйнага руху. Дзекабрысты.
5. Узмацненне кансерватыўных тэндэнцый пры Мікалаі І. Крызіс прыгонніцтва.
6. Грамадска-палітычны рух. Заходнікі і славянафілы.
7. Знешняя палітыка Расійскай імперыі (удзел у антыфранцузскіх кааліцыях, стварэнні "Свяшчэннага Саюза"; "Усходняе пытанне" і Крымская вайна).

Літаратура:

1. *История России* (с начала ХУIII до конца XIX в.) / Отв. ред. А. Н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001. – 542 с.
2. *История России*: XIX век: В 2 ч. Ч.1: (I пол. XIX в.) / Под ред. проф. В. Г. Тюкавкина. – М.: Изд. Центр "Владос", 2001. – 253 с.
3. *История России:* В 3 ч. / Под общ. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: О-во "Знание", 1994. – Ч. 2.
4. *Хоскинг Дж.* Россия: народ и империя. – Смоленск: Русич, 2000.
5. *Федоров В. А.* Александр I (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1990. – № 1. – С. 50–72.
6. *Капустина Т. А.* Николай I (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1993. – № 11–12. – С. 27–49.
7. *Троицкий Н. А*. Россия в XIX веке: Курс лекций. – М.: Высш. шк., 1999. – 430 с.

Семінар 7. Рабочы рух і стварэнне І і ІІ Інтэрнацыяналаў. Марксізм. Сацыялістычныя дактрыны другой паловы ХІХ– пачатку ХХ ст.

1. Разгортванне прамысловага пераварота і фарміраванне пралетарыята. Умовы працы і жыцця рабочых. Дзяржава і рабочае пытанне. Грамадская дабрачыннасць.
2. Утапічны сацыялізм.
3. Марксізм. “Маніфест Камуністычнай партыі” і яго ідэі. Стварэнне І Інтэрнацыянала.Сацыял-дэмакратыя.
4. Плыні ў марксізме. Рэвізіянізм. Стварэнне сацыял-дэмакратычных партый у краінах Еўропы. Дзейнасць ІІ Інтэрнацыянала.
5. Прафсаюзны рух. Трэд-юніянізм.
6. Сацыялістычныя дактрыны другой паловы ХІХ – пачатку ХХ ст.

Літаратура:

1. *Новая* история: 1640–1870 / Под ред. А.Л. Нарочницкого. – М. : Просвещение, 1986. – 702 с.

2. *Новая* история стран Европы и Америки, XVI – XIX века: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. – М. : Гуманитар. Изд. центр «Владос», 2008. – Ч. 1–3.
3. *История* Европы с древнейших времен до наших дней: В 8 т. Т. 5: От Французской революции конца XVIII века до первой мировой войны / Отв. ред. С.Д. Пожарская. – М. : Наука, 2000. – 667 с.
4. *Чикалов, Р.А.,* Чикалова, И.Р. Западная Европа и Соединенные Штаты Америки (1815 – 1918 годы) / Р.А. Чикалов, И.Р. Чикалова. – Мн. : Выш. шк., 2009. – 685 с.
5. *Новая* история стран Европы и Америки: первый период / Под ред. А.В. Адо. – М. : Высш. шк., 1986. – 622 с.
6. *Новая* история стран Европы и Америки: второй период / В.Н. Виноградов, Р.Р. Вяткина, Н.М. Гусева. – М. : Высш. шк., 1998. – 315 с.
7. *Новая* история стран Европы и Америки / Под ред. И.М. Кривогуза. – М. : Наука, 2002. – 810 с.

Семінар 8. Расійская імперыя ў ІІ палове ХІХ ст.

1. Крызіс прыгонніцтва і адмена прыгоннага права. Расія як "даганяючая мадэль" развіцця капіталізма.
2. Буржуазныя рэформы 60-70-х гг. Мадэрнізацыя краіны.
3. Развіцце прамысловасці Расіі ў парэформенны час.
4. Сельская гаспадарка Расіі і асаблівасці яе развіцця пасля адмены прыгоннага права.
5. Грамадска-палітычны рух у краіне. Народніцтва і яго плыні. Пачатак распаўсюджання марксізма і стварэнне сацыял-дэмакратычных арганізацый.
6. Кіраванне Аляксандра ІІІ і перыяд "контррэформ".
7. Знешняя палітыка Расійскай імперыі.

Літаратура:

1. *История России* (с начала ХУIII до конца XIX в.) / Отв. ред. А. Н. Сахаров. – М.: АСТ, 2001. – 542 с.
2. *История России:* XIX век: В 2 ч. Ч.2: (II пол. XIX в.) / Под ред. проф. В. Г. Тюкавкина. – М.: Изд. Центр "Владос", 2001. – 350 с.
3. *История России:* В 3 ч. / Под общ. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: О-во "Знание", 1994. – Ч. 2.
4. *Хоскинг Дж.* Россия: народ и империя. – Смоленск: Русич, 2000.-512 с.
5. *Троцкий Н. А.* Россия в XIX веке: Курс лекций. – М.: Высш. шк., 1999. – 430 с.
6. *Захарова Л. Г.* Александр II (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1992. № 6-7. – С. 58–79.

7. *Чернуха В. Г.* Александр III (исторический портрет) // Вопросы истории.- 1992. – № 11–12. – С. 46–65.
8. *Боханов, А.Н.* Император Александр III / А.Н. Боханов. – М. : ООО ТИД «Русское слово – РС», 2009. – 512 с.

Семінар 9. Расійская імперыя ў канцы XIX – пачатку XX ст.

1. Асаблівасці і праблемы эканамічнага і палітычнага развіцця краіны ў пачатку XX ст.
2. Грамадскі рух у краіне. Стварэнне буржуазных партый. Плыні ў расійскай сацыял-дэмакратыі.
3. Нарастанне напружанасці ў грамадстве. Руска-японская вайна і яе ўплыў на расійскае грамадства. "Крывавая нядзеля" і пачатак Першай рускай рэвалюцыі.
4. Першая расійская рэвалюцыя. Маніфест 17 кастрычніка і стаўленне да яго розных партый. Змяненні ў палітычным спектры Расіі пасля абвяшчэння Маніфеста.
5. Вынікі рэвалюцыі 1905-1907 гг. Палітычнае становішча ў 1907-1914 гг. Сталыпінская аграрная рэформа.
6. Знешняя палітыка Расійскай імперыі ў 1901-1914 гг.

Літаратура:

1. *Хоскинг Дж.* Россия: народ и империя. – Смоленск: Русич, 2000.-512 с.
2. *Всемирная история.* В 3 ч. Ч. 2. XIX век – октябрь 1917 г./ О. А. Яновский, О. В. Бригадин, П. А. Шупляк. – Мн.: ООО "Юнипресс", 2002. – 414 с.
3. *Новейшая история России.* 1914 – 2002: Учебное пособие / Под ред. М. В. Ходякова.- М.: Юрайт-Издат, 2004. – 525 с.
4. *Верт Н.* История Советского государства. 1900–1991 гг. – М.: ИНРА –М, Изд-во "Весь мир", 2000. – 544 с.
5. *История России: XX век*/ отв. ред. В. П. Дмитриенко. – М.: АСТ, 2000. – 608 с.
6. *Ананьич Б. В., Ганелин Р. Ш.* Николай II (исторический портрет) // Вопросы истории. – 1993. – № 2. – С. 58–76.
7. *Троицкий, Н.А.* Россия в XIX веке: Курс лекций / Н.А. Троицкий. – М. : Высш. шк., 1999. – 430 с.
8. *Боханов, А.Н.* Император Александр III / А.Н. Боханов. – М. : ООО ТИД «Русское слово - РС», 2009. – 512 с.
9. *Боханов, А.Н.* Император Николай II / А.Н. Боханов. – М. : ТИД «Русское слово», 2004. – 568 с.
10. *История* России: XIX век: В 2 ч. / Под ред. проф. В.Г. Тюкавкина. – М. : Изд. центр «Владос», 2001. – Ч. 2: Вторая половина XIX века. – 350 с.

Семінар 10. Славянскі свет у XIX – пачатку XX ст.

1.Палітычныя ўмовы развіцця славянскіх краін. Уваходжанне славянскіх зямель у склад іншых дзяржаў.
2. Нацыянальна-культурнае адраджэнне і фарміраванне вызваленчай ідэалогіі у славянскіх краінах.
3. Краіны Балканскага паўвострава пад уладай Асманскай імперыі і ў кантэксце “усходняга пытання”.
4. Набыццё незалежнасць паўдневаславянскімі краінамі. Балканскія войны.
5. Польскія землі ў складзе пасля падзелаў Рэчы Паспалітай. Герцагства Варшаўскае і Царства Польскае.
6. Чэхія і Славакія ў складзе Габсбургскай імперыі.

Літаратура:

1. *Новая* история: 1640–1870 / Под ред. А.Л. Нарочницкого. – М. : Просвещение, 1986. – 702 с.
2. *Новая* история стран Европы и Америки, XVI – XIX века: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. – М. : Гуманитар. Изд. центр «Владос», 2008. – Ч. 1–3.
3. *История* Европы с древнейших времен до наших дней: В 8 т. Т. 5: От Французской революции конца XVIII века до первой мировой войны / Отв. ред. С.Д. Пожарская. – М. : Наука, 2000. – 667 с.
4. *Чикалов, Р.А.,* Чикалова, И.Р. Западная Европа и Соединенные Штаты Америки (1815–1918 годы) / Р.А. Чикалов, И.Р. Чикалова. – Мн. : Выш. шк., 2009. – 685 с.
5. *Новая* история стран Европы и Америки: второй период / В.Н. Виноградов, Р.Р. Вяткина, Н.М. Гусева. – М. : Высш. шк., 1998. – 315 с.
6. *Новая* история стран Европы и Америки / Под ред. И.М. Кривогуза. – М. : Наука, 2002. – 810 с.

Семінар 11. Станаўленне незалежных дзяржаў у Лацінскай Амерыцы і іх развіцце ў XIX – пачатку XX ст.

1. Сацыяльна-эканамічнае развіццё каланіяльных тэрыторый Лацінскай Амерыкі і сістэма кіравання імі. Нацыянальны і расавы склад насельніцтва.
2. Фарміраванне крэольскай апазіцыі. Мэты і плыні апазіцыйнага руху.
3. Нацыянальна-вызваленчыя войны і рэвалюцыі ў Паўдневай Амерыцы. Вызваленне Перу і Венесуэлы.

4. Атрыманне незалежнасці Балівіяй, Мексікай і Бразіліяй.
5. Лацінаамерыканскія краіны пасля набыцця незалежнасці. Спецыфіка эканамічнага і палітычнага развіцця. Роля ЗША.
6. Палітычнае развіццё Мексікі, Аргенціны, Бразіліі, Чылі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.

Літаратура:

1. *Чикалов, Р.А.,* Чикалова, И.Р. Западная Европа и Соединенные Штаты Америки (1815–1918 годы) / Р.А. Чикалов, И.Р. Чикалова. – Мн. : Выш. шк., 2009. – 685 с.
2. *Новая* история стран Европы и Америки: второй период / В.Н. Виноградов, Р.Р. Вяткина, Н.М. Гусева. – М. : Высш. шк., 1998. – 315 с.
3. *Новая* история стран Европы и Америки / Под ред. И.М. Кривогуза. – М. : Наука, 2002. – 810 с.
4. *Альперович, М.С.* История Латинской Америки (с древнейших времен да начала XX века): учебник для вузов / М.С. Альперович, Л.Ю. Слёзкин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Высш. шк., 1991. – 286 с.

Семінар 12. Першая сусветная вайна. Асноўныя этапы ваенных дзеянняў. Уплыў вайны на развіццё заходняй цывілізацыі

1 Перадгісторыя вайны. Складанне Антанты і Траістага саюза.

2 Сараеўскае забойства. Следства і эскалацыя канфлікта.

3 Абвяшчэнне вайны. Рэакцыя на вайну грамадства краін-удзельніц.

4 Ваенныя дзеянні 1914 – 1915 гг. Захоп Бельгіі, бітва на Марне, аперацыя ва Усходняй Прусіі, “бег да мора”. Ператварэнне вайны ў пазіцыйную.

5 Ваенныя дзеянні 1916–1917 гг. Бітва пр Вердэне, Сомме, Брусілаўскі прарыў.

6 Новае аблічча вайны. Тэхніка і атрутныя рэчывы. Сувязь і камунікацыі. Умацаваныя лініі абароны. Акопная вайна.

7 Паўсядзеннасць вайны. Перабудова жыцця на ваенны лад. Прамысловае развіццё і яго спецыфіка. Мабілізацыя насельнітва. Бежанства, картачная сістэма, арганізацыя дапамогі пацярпелым ад вайны.

8 Унутраная палітыка урадаў варагуючых бакоў. Палітычныя рэаліі ваеннага часу. Вайна і еўрапейская сацыял-дэмакратыя.

9 Ваенныя дзеянні 1917–1918 гг. і змяненні палітычнага ладу краін-удзельнікаў. Кастрычніцкая рэвалюцыя. Брэскі мірна Лістападаўская рэвалюцыя. Скасаванне Асманскай імперыі.

10 Распад Расійскай імперыі і новыя дзяржаўныя ўтварэнні на яе ўскраінах (Прыбалтыка, Фінляндыя, Украіна, Беларусь і г.д.)

Літаратура:

1. *Дэвис, Н.* История Европы / Н. Дэвис. – Пер. с англ. Т.Б. Менской. – М. : ООО «Издательство АСТ», ООО «Транзиткнига», 2004. – 943 с.
2. *Первая* мировая война: пролог XX века: Сб. ст. / Отв. ред. В.Л. Мальков. – М. : Наука, 1999. – 696 с.
3. *Чикалов, Р.А.,* Чикалова, И. Р. Новая история стран Европы и Северной Америки (1815–1918) / Р. А. Чикалов, И. Р. Чикалова; учебник для студ. ист.ф-тов – Мн. : Выш. шк., 2013. – 686 с.
4. *Смольянинов, М. М.* Беларусь в Первой мировой войне 1914 – 1918 гг. / М. М. Смольянинов, 2-е изд. / Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Мн. : Беларуская навука, 2018. – 526 с.
5. *Чикалова, И. Р.* [Не]забытая война: Первая мировая война в документах, публицистике, воспоминаниях и исследованиях современников (1914–1918) / И. Р. Чикалова. – Мн. : Бел. навука, 2022. – 425 с

РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

4.1. ЗАДАННІ ДЛЯ КАНТРОЛЮ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Тэма 4. Нідэрландская буржуазная рэвалюцыя і яе значэнне

1. *Перадумовы і прычыны рэвалюцыі.* Палітыка Іспаніі ў Нідэрландах. Рэлігійная сітуацыя ў краіне. Эканамічныя перадумовы і нарастанне сацыяльнай напружанасці. Апазіцыя знаці і яе патрабаванні. “Камраміс” дробнага і сярэдняга дваранства.

2. *Пачатак, ход і значэнне рэвалюцыі.* Паўстанне іконаборцаў 1556 г. Дыктатура герцага Альбы. Лясныя і марскія гёзы. Планы В. Аранскага і дваранска-буржуазнай апазіцыі. Паўстанне 1572 г. “Генцкае супакаенне”. “Вечны эдыкт” 1577 т. Араская і Утрэхтская уніі. Канчатковы разрыў Генеральных Штатаў з Філіпам ІІ. Стварэнне Рэспублікі Аб’яднаных правінцый. Перамір’е 1609 г. і яго ўмовы. Перамога рэвалюцыі і яе значэнне. Нідэрланды як рэгіён перадавых тэхналогій, мануфактурнай вытворчасці і сельскай гаспадаркі. Галандскія купцы ў міжнародным гандлі. Інтэлектуальнае і мастацкае жыцце Нідэрландаў. Развіцце філасофскай і палітычнай думкі (Г. Гроцый, Б. Спіноза).

Тэма 5. Міжнародныя адносіны ў XVI – XVIII стст.

1. *Спецыфіка міжнародных адносінаў у ранні Новы час.* Секулярызацыя міждзяржаўных адносін, наданне прыярытэту інтарэсам суверэннай свецкай дзяржавы. Дынастычны характар войн. Спецыфіка арганізацыі ваенных дзеянняў. Кааліцыйныя войны і ідэя “раўнавагі сіл”.

2. *Палітычная карта Еўропы ў ранні новы час.* Раскол Еўропы на пратэстансткую і каталіцкую. Саперніцтва Англіі і Іспаніі. Фарміраванне каланіяльных імперый і падзел сфер уплыву паміж Іспаніяй і Партугаліяй. Прэтэнзіі Габсбургаў на еўрапейскую гегемонію. Барацьба за Паўночную Італію. Італьянскія войны. Росквіт Асманскай імперыі і пагроза турэцкага нашэсця для еўрапейскіх краін. Рост супярэчнасцей паміж Польшчай і Вялікім княствам Літоўскім і Рускай дзяржавай. Барацьба Расіі за выхад да Балтыйскага мора. Лівонская вайна і стварэнне Рэчы Паспалітай.

3. Міжнародныя адносіны ў XVII-XVIII ст. Трыццацігадовая вайна і яе наступствы. Уплыў Англійскай рэвалюцыі на міжнародныя адносіны. Узмацненне Швецыі. Апагей уплыву Францыі і войны Людовіка XIV. Узрастанне ўплыву Расіі і барацьба за выхад да Балтыйскага мора. Паўночная вайна. Аўстра-турэцкія і руска-турэцкія войны XVIII ст. і іх вынікі. Еўрапейскія войны XVIII ст. Вядучыя дзяржавы і іх інтарэсы. Англа-французскае саперніцтва і аўстра-прускае супрацьстаянне. Захоп Англіяй канады і Ост-Індыі. Уваходжанне Расіі ў лік вялікіх еўрапейскіх дзяржаў. Вайна за іспанскую спадчыну, за польскую спадчыну, за аўстрыйскую спадчыну. Семігадовая вайна. Барацьба Англіі і Францыі ў калоніях. Вайна за незалежнасць паўночнаамерыканскіх калоній Англіі ў сістэме міжнародных адносін. Заняпад Рэчы Паспалітай і яе падзелы.

Тэма 10. Скандынаўскія краіны ў ранні новы час. Швецыя ў XVI – XVIII ст.

1. Швецыя, Данія і Нарвегія ва ўмовах Кальмарскай уніі. Адасабленне Швецыі. Крысціян II і ўмацаванне каралеўскай улады ў Даніі. Уварванне ў Швецыю і “стакгольмская крывавая баня”. Нацыянальна-вызваленчае паўстанне і прыход да ўлады дынастыі Ваза ў Швецыі.

*2. Швецыя як краіна-лідэр рэгіена.*Правядзенне Рэфармацыі “зверху” і ўмацаванні каралеўскай ўлады пры Густаве I Вазе. Руска-шведскія адносіны. Лівонская вайна і пашырэнне шведскіх уладанняў. Дзяржаўны пераварот 1568 г. Прыход да ўлады Юхана Вазы. Саюз з Рэччу Паспалітай. Апазіцыйны рух у Швецыі і руска-шведскае збліжэнне. Замацаванне Швецыі на Фінскім заліве і ў Карэліі. Густаў II Адольф і развіццё шведскага абсалютызма. Швецыя ў Трыццацігадовай вайне. Актывізацыя знешняй палітыкі пры Карле X Густаве і вайна супраць Рэчы Паспалітай. Палітычны крызіс у краіне і меры Карла XI па ўмацаванню асабістай улады. Карл XII і Вялікая Паўночная вайна. Паражэнне Швецыі ў Паўночнай вайне і пачатак крызіса шведскага абсалютызма. Данія і Швецыя ў перыяд “асвечанага абсалютызма”. Манархічны крызіс у Даніі і рэформы І. Струэнзе. Узмацненне ролі арыстакратыі ў Швецыі пасля смерці Карла XII. “Форма праўлення” і ўсталяванне ў Швецыі абмежванай манархіі. “Калпакі” і “капялюшы”. Густаў III і частковае аднаўленне абсалютызма. Швецыя ў антыфранцузскіх кааліцыях.

Асаблівасці сацыяльнага ладу Швецыі. Свабодныя сяляне і гараджане як апора манархіі. Эканамічнае развіццё скандынаўскіх краін. Аграрны ўздым XVI ст. Катэгорыі сялянства ў Швецыі, Даніі і Нарвегіі. Развіццё мануфактур і роля дзяржавы ў мануфактурнай вытворчасці. Знешні ў ўнутраны гандаль.

Тэма 35. Першая сусветная вайна. Асноўныя этапы ваенных дзеянняў. Уплыў вайны на развіцце заходняй цывілізацыі

1. Перадумовы і прычыны вайны. Вялікія дзяржавы і іх геапалітычныя інтарэсы. Складанне Антанты і Траістага саюза. Забойства ў Сараеве. Ліпеньскі крызіс 1914 г. Дыпламатычная барацьба напярэдадні пачатку вайны.

Абвяшчэнне вайны. Уварванне германскіх войскаў ў Бельгію і Францыю. "План Шліфена". Рускія арміі ва Усходняй Прусіі. Бітва на Марне. Пазіцыйная вайна. Уступленне ў вайну Турцыі. Вердэнская аперацыя. Наступленне на Соме. Брусілаўскі прарыў. Вайна на моры. Уступленне ў вайну Італіі. ЗША ў час Першай сусветнай вайны. Ваенныя дзеянні 1917 – 1918 гг. Распад Усходняга фронту. Выхад Савецкай Расіі з вайны. Брэсцкі мір і яго ўмовы. Камп'нескае перамір'е.

2. *Вайна і палітычнае развіццё краін-удзельніц.* Лютаўская і Кастрычніцкая рэвалюцыі ў Расіі. Рэвалюцыйныя падзеі ў Аўстра-Венгрыі і яе распад. Рэвалюцыя ў Асманскай імперыі. Лістападаўская рэвалюцыя ў Германіі. Вайна і еўрапейская сацыял-дэмакратыя.

3. *Паўсядзённае жыццё і псіхалагічны стан грамадства.* Гонка ўзбраенняў і мілітарызм. Новае аблічча вайны. Ваенная тэхніка і атрутныя рэчы. Ваенныя мабілізацыі і бежанства. Дапамога параненым і дзйнасць жанчын-сясцёр міласэрнасці. Дзейнасць таварыстваў Чырвонага Крыжа. Картачная сістэма. Эканамічны заняпад. Развіццё "ваенных" галін прамысловасці. Эканамічны рост манаполій. Псіхалагічны стан грамадства і яго ўплыў на сацыяльна-палітычнае развіццё краін-удзельніц вайны. Сацыяльнае расчараванне і "закат Еўропы".

Тэмы для самастойнай працы студэнтаў

1. Адраджэнне. Еўрапейская навука і культура ў XVI ст.
2. Расійская культура XVI ст.
3. Расійская культура XVII ст.
4. Лацінская Амерыка ў XVI – XVIII ст.
5. Міжнароднi адносіны ў XVI – XVIII ст.
6. Еўрапейская навука і культура XVII ст.
7. Еўрапейская навука і культура XVIII ст.
8. Культура і паўсядзеннае жыццё ў перыяд Вялікай французскай рэвалюцыі.
9. Расійская культура XVIII ст.
10. Еўрапейская навука і культура XIX ст.
11. Расійская культура XIX ст.
12. Іспанія ў XIX – пачатку XX ст.
13. Навука і культура ЗША ў XIX-пачатку XX ст.
14. Светаўспрыняцце і культура краін Азіі і Афрыкі ў XIX-пачатку XX ст.
15. Развіццё краін свету ў перыяд Першай вусветнай вайны.

4.2. ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ЭКЗАМЕНУ (ЗАЛІКУ) ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ “УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ (НОВЫ ЧАС)”

1. Змест і значэнне перыяду новай гісторыі. Перыядызацыя. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін свету ў новы час.
2. Адраджэнне. Асноўныя ідэі эпохі. Еўрапейская культура эпохі Рэнэсанса.
3. Нідэрландская буржуазная рэвалюцыя.
4. Расійская дзяржава ў XVI ст. Унутраная і знешняя палітыка Івана IV.
5. Культура Расіі ў XVI- XVII ст.
6. Сутнасць Рэфармацыі. Рэфармацыя ў Германіі.
7. Распаўсюджванне Рэфармацыі ў Еўропе. Контррэфармацыя і яе праявы.
8. Краіны Еўропы ў XVII ст. Тыпалогія сацыяльна-эканамічнага развіцця еўрапейскіх краін.
9. Каталіцкая царква і папства ў XVII- XVIII ст.
10. Еўрапейскі абсалютызм і яго асаблівасці ў розных краінах. Францыя пры Рышэлье.
11. Французкі абсалютызм як класічная мадэль абсалютнай манархіі. Эпоха Людовіка XIV.
12. Крызіс манархіі ў Англіі. Пачатак Англійскай буржуазнай рэвалюцыі. Пурытанізм.
13. Грамадзянская вайна і палітычная дыферэнцыяцыя ў Англійскай буржуазнай рэвалюцыі. Пратэктарат. Рэстаўрацыя.
14. Англія пасля Рэстаўрацыі. “Слаўная рэвалюцыя”. Палітычнае і эканамічнае развіцце краіны ў другой палове XVII - XVIII ст.
15. Вялікія геаграфічныя адкрыцці і стварэнне каланіяльных імперый еўрапейскіх дзяржаў.
16. Міжнародныя адносіны ў XVII - XVIII ст.
17. Еўрапейская культура ў XVII ст.
18. Крызіс французскага абсалютызма. Пачатак рэвалюцыі і ператварэнні 1789 г.
19. Вялікая французская рэвалюцыя. Звяржэнне манархіі. Кіраванне жырандыстаў. Рэвалюцыйныя войны.
20. Якабінская дыктатура ў Францыі і яе супярэчнасці. Тэрмідарыянскі пераварот.
21. Францыя ў часы Дырэкторыі і Консульства. Унутраная і знешняя палітыка.

22. Францыя часоў Першай імперыі. Унутраная і знешняя палітыка Напалеона І.
23.Аўстрыя і германскія землі ў XVII - XVIII ст. Асаблівасці палітычнага ладу, унутраная і знешняя палітыка.
24. Расійская дзяржава ў XVII ст. "Смутны час". Пачатак дынастыі Раманавых.
25. Расія ў сярэдзіне XVII ст. Новыя рысы эканамічнага развіцця. Дзяржаўны лад і сацыяльныя канфлікты.
26. Петр І. Мадэрнізацыя Расіі. Знешняя палітыка і абвяшчэнне Расійскай імперыі.
27.Дварцовыя перавароты ў Расіі і ўмацаванне пазіцый дваранства ў сярэдзіне XVIII ст. Знешняя палітыка Расіі і Сямігадовая вайна.
28. Расія ў другой палове XVIII-пачатку XIX ст. "Асвечаны абсалютызм". Сацыяльныя супярэчнасці. Знешняя палітыка. Культура.
29.Эпоха Асветы. "Асвечаны абсалютызм". Еўрапейская культура XVIII ст.
30.Японія ў XVI-пачатку XIX ст. Усталяванне сёгуната. Пранікненне ў краіну еўрапейцаў. Культура.
31. Кітай у ранні новы час. Цынская імперыя і палітыка самаізаляцыі. Культура.
32. Індыя ў XVI-пачатку XIX ст. Развіццё імперыі Вялікіх маголаў. Заваяванне Індыі англічанамі. Культура.
33.Асманская імперыя ў XVI-XVIII ст. Ваенна-ленная сістэма і яе крызіс. Культура.
34.Паўночнаамерыканскія калоніі Англіі і вайна за незалежнасць. Абвяшчэнне ЗША і іх развіцце ў пачатку XIX ст.
35. Еўропа ў XIX- пачатку XX ст. Прамысловая рэвалюцыя, сацыяльная структура грамадства, урбанізцыя, сацыяльныя супярэчнасці.
36. Грамадска-палітычныя дактрыны Еўропы: лібералізм і кансерватызм. Каталіцкая царква і клерыкальная ідэалогія.
37. Сацыялістычныя дактрыны. Марксізм. Рэвізіянізм. Анархізм. Утапічны сацыялізм. I і II Інтэрнацыянал.
38.Англія ў XIX-пачатку XX ст. Эканамічнае развіццё. Палітычная сістэма. Буржуазныя рэформы. Рабочы рух.
39. Францыя ў перыяд Рэстаўрацыі. Ліпеньская рэвалюцыя. Развіцце краіны падчас Ліпеньскай манархіі.
40. Рэвалюцыя 1848 г. у Францыі. Другая Рэспубліка. Банапартысцкі пераварот і ўсталяванне Другой імперыі.
41. Францыя ў перыяд Другой імперыі. Франка-пруская вайна. Рэвалюцыя 4 верасня 1870 г. Парыжская Камуна. Трэцяя рэспубліка ў Францыі.
42.Аб'яднанне Італіі і яе развіцце ў XIX-пачатку XX ст.
43. Рэвалюцыі 1848 г. у Германіі і Аўстрыі.
44. Аб'яднанне Германіі і яе развіцце ў апошняй чвэрці XIX-пачатку XX ст.
45. Іспанія ў XIX-пачатку XX ст. Сацыяльна-эканамічнае развіцце і буржуазныя рэвалюцыі.
46. Славянскі свет у XIX-пачатку XX ст. Гістарычны лёс Польшчы. Краіны Балканскага паўвострава. Балканскія войны.

47. Еўрапейская культура ў XIX-пачатку XX ст.
48.Расійская імперыя ў першай палове XIX ст. Праблемы развіцця краіны. Эканоміка і сістэма кіравання. Культура Расіі.
49.Расійская імперыя ў другой палове XIX ст. Мадэрнізацыя краіны. Народніцкі і сацыял-дэмакратычны рух. Культура.
50. Расійская імперыя ў 1901-1917 г. Першая расійская рэвалюцыя і яе вынікі. Сталыпінская аграрная рэформа. Удзел Расіі ў першай сусветнай вайне. Лютаўская рэвалюцыя.
51.Грамадзянская вайна ў ЗША і яе наступствы. Рэканструкцыя. Унутранае развіцце краіны і знешняя палітыка ў XIX-пачатку XX ст. Культура ЗША.
52. Лацінская Амерыка ў каланіяльны перыяд. Нарастанне крэольскай апазіцыі. Стварэнне і развіцце незалежных дзяржаў у XIX-пачатку XX ст.
53. Духоўныя асновы азіяцкіх цывілізацый. Традыцыйнае грамадства.Адносіны з еўрапейскімі краінамі. Калоніі і паўкалоніі.
54. Японія ў XIX-пачатку XX ст. Крызіс сёгуната. "Эпоха Мэйдзі". Знешняя палітыка Японіі. Японская культура.
55. Кітай у XIX ст. Ператварэнне краіны ў паўкалонію. Спробы мадэрнізацыі. Народныя паўстанні.
56.Ідэалогія вызваленчай барацьбы ў Кітаі. Сунь Ят Сен і яго вучэнне. Сіньхайская рэвалюцыя і палітычная барацьба ў Кітаі ў пачатку XX ст. Кітайская культура.
57. Індыя ў XIX-пачатку XX ст. Паўстанне сіпаеў. Нацыянальна-вызаленчы рух. Культура.
58. Асманская імперыя ў XIX-пачатку XX ст. Аслабленне краіны. Младатурэцкая рэвалюцыя. Культура.
59. Міжнародныя адносіны ў XIX-пачатку XX ст. "Венская сістэма". "Усходняе пытанне". Аб'яднанне Германіі і Італіі. Складанне Траістага саюза і Антанты. Міжнароднае становішча напярэдадні Першай сусветнай вайны.
60.Першая сусветная вайна: прычыны, пачатак, асноўныя ваенныя дзеянні, вынікі. Адносіны да вайны розных партый і сацыяльных груп ваюючых краін.

4.3. КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ

Ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці ажыццяўляецца ў адпаведнасці з крытэрыямі ацэнкі ведаў і кампетэнцый студэнтаў па дзесяцібальнай шкале.

10 (дзесяць) балаў:

Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы, а таксама па некаторых асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьмовае і лагічнае выкладанне матэрыялу, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; абгрунтаваная аргументацыя ўласных высноў, здольнасць самастойна і творча выконваць складаныя нестандартныя заданні у рамках вучэбнай праграмы; поўнае і глыбокае засваенне зместу асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне выкарыстоўваць навуковыя дасягненні, звязаныя з іншымі дысцыплінамі; творчая самастойная праца на семінарскіх занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень выканання заданняў.

9 (дзевяць) балаў:

Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх пастаўленых пытаннях у аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьмовае і лагічнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; здольнасць самастойна і творча выконваць складаныя нестандартныя заданні ў межах вучэбнай праграмы; поўнае засваенне зместу асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; актыўная самастойная праца на семинарскіх занятках, сістэматычны удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень выканання заданняў.

8 (восем) балаў:

Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх пастаўленых пытаннях у аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьмовае і лігічнае выкладанне матэрыялу, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; здольнасць самастойна выконваць складаныя заданні ў межах вучэбнай праграмы; засваенне зместу асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў

сутнасці асноўных тэорый і кірункаў навуковай дысцыпліны і аналізаваць іх; актыўная самастойная праца на семінарскіх занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень выканання заданняў.

7 (сем) балаў:

Сістэматызаваныя, веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьмовае і лагічнае выкладанне матэрыялу, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; засваенне зместу асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца у сутнасці асноўных тэорый і кірункаў навуковай дысцыпліны; актыўная самастойная праца на семінарскіх занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі узровень выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў:

Дастаткова сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне неабходнай навуковай і спецыяльнай тэрміналогіі, лагічнае выкладанне матэрыялу, уменне абагульняць і рабіць высновы; здольнасць самастойна выконваць тыпавыя заданні ў рамках вучэбнай праграмы; засваенне зместу асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; самастойная праца на семінарскіх занятках, перыядычны удзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы узровень выканання заданняў.

5 (пяць) балаў:

Дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы, лагічнае выкладанне матэрыялу, уменне рабіць высновы; здольнасць самастойна выконваць тыпавыя заданні у рамках вучэбнай праграмы; засваенне зместу асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне самастойна працаваць на семінарскіх занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, здавальняючы ўзровень выканання заданняў.

4 (чатыры) балы - залічана:

Аб'ём ведаў у рамках базавых ведеў; засваенне зместу асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; лагічнае выкладанне матэрыялу, уменне рабіць простыя высновы без істотных памылак; уменне выконваць тыпавыя заданні пад кіраўніцтвам выкладчыка; здавальняючы ўзровень выканання заданняў.

3 (тры) балы – не залічана:

Недастатковы аб'ём ведаў; выкладанне матэрыялу з істотнымі фактычнымі і лагічнымі памылкамі; няўменне выконваць тыпавыя заданні; пасіўнасць на семінарскіх занятках, нізкі ўзровень культуры выканання і афармлення заданняў.

2 (два) балы – не залічана:

Фрагментарныя веды; няўменне выкарыстаць навуковую тэрміналопю, наяўнасць у адказе грубых лагічных і фактычных памылак; пасіўнасць на семінарскіх занятках; нізкі ўзровень культуры выканання і афармлення заданняў.

1 (адзін) бал – не залічана:
Адсутнасць ведаў і кампетэнцый у рамках адукацыйнага стандарту ці адмова ад адказу.

ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ
5.1. ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
___________ С.Л. Шпарло
«___» ____________ 2024 г.
Рэгістрацыйны № УД-_____ / вуч.

УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ

РАЗДЗЕЛ 3. НОВЫ ЧАС

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны
Прафілізацыя: Культурная спадчына і турызм)

2024

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0322-03-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках), вучэбнага плана ўстановы вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках). Рэгістрацыйны нумар 6-05-03-29/23 вуч. от 15. 02. 2023 г.

СКЛАДАЛЬНІК

Л. У. Ландзіна, доктар гістарычных навук, дацэнт, прафесар кафедры гісторыка-культурнай спадчыны УА “Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў”.

РЭЦЭНЗЕНТЫ

І. Р. Чыкалава, доктар гістарычных навук, прафесар, прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі ДУА “Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя М. Танка”.

Д. А. Мігун, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, прафесар кафедры філасофіі, гісторыі і метадалогіі адукацыі ДУА “Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы”.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 6 ад 25. 01. 2024 г.);

Прэзідыумам навукова-метадычнай Рады установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў»
(пратакол № __ ад __ __ 2024 г.).

Адказны за рэдакцыю: ………………………
Адказны за выпуск: Л. У. Ландзіна

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным грамадстве вывучэнне і веданне гісторыі накіравана на фарміраванне асобы, якая павінна свядома арыентавацца ў грамадскім і культурным жыцці, разумець і аналізаваць тэндэнцыі і працэсы мінулага і сучаснага, ведаць і ацэньваць дасягненні духоўнай культуры. Пры гэтым засваенне ўсеагульнай гісторыі з’ўляецца неад’емнай часткай гістарычнай

свядомасці асобы, таму што дае магчымасць асэнсавання і параўнання гістарычнага і культурнага развіцця сваей краіны сярод іншых. У максімальнай ступені актуальнымі з'яўляюцца веды па гісторыі для будучых спецыялістаў у сферы музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны, дзе выкладанне ўсеагульнай гісторыі вядзецца, ў параўнанні з іншымі спецыяльнасцямі, паглыблена і ў значна большым аб'ёме.

Важнасць перыяду Новага часу у гісторыі нельга перабольшыць. Менавіта ў гэты перыяд Еўропа заняла лідэрскія пазіцыі, прайшлі буйнейшыя буржуазныя рэвалюыі, разгарнуліся працэсы Рэфармацыі і Асветы, еўрапейская цывілізацыя выйшла далека за межы еўразійскага кантынента, а гісторыя набыла сусветны характар.

Прапануемы для студэнтаў 250 групы спецыяльнасці «музеязнаўства» курс прадугледжвае разгляд гістарычных і культурных працэсаў у сусветным кантэксце на працягу XVI – пачатку XX ст. У адпаведнасці з прынцыпам гістарызму і гісторыка-генетычным метадам матэрыял выкладаецца ў храналагічнай паслядоўнасці, разглядаюцца сацыяльна-эканамічныя, палітычныя, культурныя аспекты развіцця сусветнай супольнасці і асобных краін. Асобна аналізуюцца праблемы, якія мелі агульнагістарычнае значэнне. Значная ўвага нададзена матэрялу ў рэчышчы парадыгмы культурнай антрапалогіі.

Мэтай выкладання курса усеагульнай гісторыі Новага чнасу з'яўляецца фарміраванне прафесійных кампетэнцый будучых спецыялістаў у галіне музеязнаўства і аховы гісторыка-культурнай спадчыны ў кантэксце вывучаемай дысцыпліны, матывацыі для набыцця новых ведаў і іх прымянення ў прафесійным і штодзенным асяроддзі.

Задачамі вучэбнай дысцыпліны з'яўляюцца:

-вызначэнне месца і ролі Сярэднявеча ў сусветнай гісторыі, падыходаў да перыядызацыі Сярэднявечча, а таксама праблем інтэрпрэтаыі і выкарстання адпаведнай тэрміналогіі;

-усведамленне цэласнасці сусветна-гістарычнага працэсу, сувязі і пераемнасці ў развіцці цывілізацый, краін і народаў;

-адлюстраванне паступовага разгортвання гістарычнага развіцця з выяўленнем краін – лідэраў у канкрэтныя эпохі, з разуменнем нераўнамернасці і пераемнасці гэтага працэса;

–сістэмнае бачанне гістарычнага працэса праз сінхранізацыю, аналогіі, параўнанне, вылучэнне сувязяў прычын і наступстваў;

-выхаванне павагі да гісторыка-культурнай спадчыны розных народаў, суаднясенне дасягненняў сусветнай і айчыннай матэрыяльнай і духоўнай культуры;

-забеспячэнне пераемнасці і ўзаемасувязі матэрыяла выкладаемага курса з ведамі, атрыманымі ў сярэдняй школе, а таксама са зместам сумежных дысцыплін праз міжпрадметныя сувязі.

У выніку вывучэння курса студэнт *павінен ведаць:*

-значэнне перыяду Новага часу ў сусветнай гісторыі, крытэрыі перыядызацыі, змест і структуру курса;

-асноўныя тэндэнцыі, працэсы і падзеі ў развіцці цывілізацый, краін і народаў;

-асаблівасці развіцця заходняй і усходняй цывілізацыйнай мадэлі;

-уплыў сацыяльных і культурных інстытутаў, якія склаліся ў Сярэднявеччы, на гістарычныя працэсы наступных перыядаў.

Студэнт павінен *умець:*
параўноўваць і інтэрпрэтаваць розныя пункты гледжання, выпрацоўваць і аргументаваць уласныя меркаванні;

-чытаць інфармацыю гістарычных карт, схем, дыяграм, а таксама ілюстрацыйнага матэрыялу;

-прымяняць у кантэксце разгляду сусветнай гісторыі веды па сумежных дысцыплінах (сусветнай мастацкай культуры, філасофіі, сусветнай літаратуры, рэлігіязнаўстве, культуралогіі, айчынай гісторыі і г.д.);

-аналізаваць гістарычныя працэсы і падзеі, ацэньваць гістарычныя з’явы і персаналіі.

– Зместам вучэбнай дысцыпліны “Усеагульная гісторыя. Раздзел 3. Новы час” прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый у адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі I ступені па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках):

-ВК – 4 – Працаваць у камандзе, талерантна ўспрымаць сацыяльныя, канфесійныя, культурныя і іншыя адрозненні;

-ВК – 7 – Валодаць гуманістычным светапоглядам, якасцямі грамадскасці і патрыятызма;

-БПК – 2 – Інтэрпрэтаваць гісторыю сусветных цывілізацый, вызначаць асаблівасці этнічных супольнасцей, культур і іх эвалюцыю, агульную сацыякультурную сітуацыю.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Усеагульная гісторыя. Раздзел 3. Новы час” прадугледжана 176 гадзін, з іх 76 аўдыторных і 20 гадзін самастойнай работ студэнтаў.. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 48 гадзін, семінарскія заняткі – 28 гадзін. Рэкамендаваная форма кантролю – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА

Уводзіны

Паходжанне тэрміна “Новая гісторыя”. Перыядызацыя і розныя падыходы да яе. Змест паняцця “ранні Новы час”.

Гістарычны змест Новага часу. Выхад Еўропы на пазіцыі сусветнага лідэра. Адраджэнне, Рэфармацыя і Асвета як сацыяльныя і духоўныя

рэвалюцыі Новага часу. Фарміраванне індустрыяльнага грамадства. Буржуазныя рэвалюцыі і іх значэнне. Узнікненне ідэі правоў асобы і прававой дзяржавы. Сацыялістычныя дактрыны. Секулярызацыя свядомасці. Навуковыя і культурныя дасягненні новага часу. Першая сусветная вайна як паказчык крызісу заходняй цывілізацыі.

Пачатак вывучэння новай гісторыі. "Руская школа" новай гісторыі і прыярытэты яе даследаванняў. Асноўныя накірункі вывучэння новай гісторыі ў савецкай гістарыяграфіі. Сучасная навістыка.

Раздзел І. Краіны Еўропы і Амерыкі ў XVI – XVIII ст.

Тэма 1. Эканамічнае, палітычнае і сацыякультурнае развіцце еўрапейскіх краін у XVI–XVIII ст.

Тыпалогія гаспадарчага і сацыяльнага развіцця Еўропы ў ранні Новы час. Капіталістычная і феадальная тэндэнцыі. Мануфактурная вытворчасць, банкі, фарміраванне буржуазіі. Англія і Галандыя як краіны пануючай капіталістычнай тэндэнцыі. Рэгіён спалучэня феадальных і капіталістычных структур (Францыя, Швецыя і інш.). Прычыны заняпаду Іспаніі, Партугаліі, Паўночнай Італіі, Паўднёвай Германіі. Рэгіён "другога выдання прыгонніцтва" (Чэхія, Венгрыя, Рэч Паспалітая, Расія, Прыбалтыка).

Палітычны лад вядучых краін Еўропы. Сутнасць абсалютызма і фактары яго фарміравання. Французскі абсалютызм – класічны варыянт абсалютнай манархіі. Манархіі іспанскіх і аўстрыйскіх Габсбургаў. Ваенна-бюракратычны характар манархіі ў Прусіі і Брандэнбургу. Асаблівасці абсалютнай манархіі ў Швецыі. Расійскі абсалютызм і яго спецыфіка.

Сацыякультурнае развіцце Еўропы ў XVI–XVIII ст. "Стары парадак". Саслоўі і сацыяльныя групы. "Куртуазнасць" і "цывілізаванасць". Дэманаманія і рэлігійная нецярпімасць.

Рэнесанс, барока і класіцызм. Разгортванне навуковай рэвалюцыі. Якаснае змяненні ў светапоглядзе і ладзе жыцця. Дынаміка дэмаграфічнага становішча і змяненні ў паўсядзённым жыцці.

Тэма 2. Вялікія геаграфічныя адкрыцці і іх вынікі

Сутнасць і перадумовы Вялікіх геаграфічных адкрыццяў. Экспедыцыя Б. Дыяса. Экспедыцыі Х. Калумба. Адкрыццё марского шляху ў Індыю. Каланіяльныя захопы партугальцаў на Індыйскім узбярэжжы. Адкрыццё Ціхага акіяна і Баранцава мора. Першае кругасветнае падарожжа. Ф. Магелан. Кругасветная экспедыцыя Ф. Дрэйка.

Экспедыцыя Ф. Картэса ў Мексіку. Заваяванне Перу Ф. Пісара. Каланіяльная сістэма Іспаніі і Партугаліі. Рабства. Сродкі калоній як аснова першапачатковага накаплення. Наступствы Вялікіх геаграфічных адкрыццяў.

Сацыяльная і этнічная структура, гаспадарка і кіраванне Лацінскай Амерыкі. Узаемны ўплыў еўрапейскай і мясцовых культур. Місіянерская дзейнасць каталіцкай царквы. Узнікненне культу Гуадалупскай Божай Маці. Літаратурная дзейнасць Б. дэ Лас Касаса і Х. Інэс дэ Ла Крус.

Тэма 3. Рэфармацыя і яе распаўсюджванне ў Еўропе. Контррэфармацыя

Сутнасць і передумовы Рэфармацыі. Раннія рэфармацыйныя рухі. Роля папскай улады. Перадумовы Рэфармацыі ў Германіі. Гуманізм (Э. Ратэрдамскі, У. фон Гутэн і г.д.). Капіталістычныя і феадальныя элементы ў эканоміцы. Раздробленасць Германіі. Роля каталіцкай царквы.

Сацыяльныя супярэчнасці ў пачатку XVI ст. Таварыствы "Башмак" і "Бедны Конрад". Актывізацыя рыцарства і гараджан. Гандаль індульгенцыямі. М. Лютэр і "95 тэзісаў". Папская була 1521 г. Вормскі рэйхстаг 1521 г. Імператарскі эдыкт 1521 г. Лютэранская царква. Княжацкі, рыцарскі і сялянска-плебейскі кірункі Рэфармацыі. Рыцарскае паўстанне. Т. Мюнцэр. Вялікая Сялянская вайна. Праграмы паўстаўшых. Вынікі Рэфармацыі ў Германіі. Пратэстантызм. Аўгсбургскі рэлігійны мір. Фарміраванне германскага княжацкага абсалютызма.

Распаўсюджанне Рэфармацыі ў Швейцарыі. Цвінгліянства і кальвінізм. Правядзенне Рэфармацыі "зверху" ў Англіі. Дзейнасць Генрыха VIII. Акт аб супрэматыі. Англіканскі сімвал веры. Марыя Цюдор і Лізавета I. Правядзенне Рэфармацыі і ўмацаванне англійскай манархіі. Рэфармацыя ў Францыі. Католікі і гугеноты. Рэлігійныя войны і барацьба за каралеўскі трон. Варфаламееўская ноч. Нанцкі эдыкт.

Сутнасць Контррэфармацыі. Тэрміны "канфесійная эпоха" і "каталіцкае адраджэнне". Раскол Еўропы. Супрацьстаянне Англіі і Іспаніі. Дзейнасць інквізіцыі. Стварэнне, структура і дзейнасцо ордэна езуітаў. Трыдэнцкі сабор і яго значэннне. Уніяцкая царква.

Тэма 4. Нідэрландская буржуазная рэвалюцыя і яе значэнне

Палітыка Іспаніі ў Нідэрландах. Рэлігійная сітуацыя ў краіне. Эканамічныя передумовы і нарастанне сацыяльнай напружанасці. Апазіцыя знаці і яе патрабаванні. Пачатак рэвалюцыі. Паўстанне іконаборцаў 1556 г. Дыктатура герцага Альбы. Лясныя і марскія гёзы. Планы В. Аранскага і дваранска-буржуазнай апазіцыі. Паўстанне 1572 г. "Генцкае супакаенне". "Вечны эдыкт" 1577 т. Араская і Утрэхтская уніі. Канчатковы разрыў Генеральных Штатаў з Філіпам II. Стварэнне Рэспублікі Аб'яднаных правінцый. Перамір'е 1609 г. і яго ўмовы. Перамога рэвалюцыі і яе значэнне.

Нідэрланды як рэгіён перадавых тэхналогій, мануфактурнай вытворчасці і інтэнсіўнай сельскай гаспадаркі. Галандскія купцы ў міжнародным гандлі. Інтэлектуальнае і мастацкае жыцце Нідэрландаў. Развіцце філасофскай і палітычнай думкі (Г. Гроцый, Б. Спіноза).

Тэма 5. Міжнародныя адносіны ў XVI–XVIII стст.

Секулярызацыя міждзяржаўных адносін, наданне прыярытэту інтарэсам суверэннай свецкай дзяржавы. Дынастычны характар войн. Кааліцыйныя войны і ідэя "раўнавагі сіл".

Палітычная карта Еўропы ў ранні Новы час. Раскол Еўропы на пратэстансткую і каталіцкую. Саперніцтва Англіі і Іспаніі. Фарміраванне каланіяльных імперый і падзел сфер уплыву паміж Іспаніяй і Партугаліяй. Прэтэнзіі Габсбургаў на еўрапейскую гегемонію. Барацьба за Паўночную Італію. Італьянскія войны. Росквіт Асманскай імперыі і пагроза турэцкага нашэсця для еўрапейскіх краін. Рост супярэчнасцей паміж Польшчай і Вялікім княствам Літоўскім і Рускай дзяржавай. Барацьба Расіі за выхад да Балтыйскага мора. Лівонская вайна і стварэнне Рэчы Паспалітай.

Трыццацігадовая вайна і яе наступствы. Уплыў Англійскай рэвалюцыі на міжнародныя адносіны. Узмацненне Швецыі. Апагей уплыву Францыі і войны Людовіка XIV. Узрастанне ўплыву Расіі і барацьба за выхад да Балтыйскага мора. Паўночная вайна. Аўстра-турэцкія і руска-турэцкія войны XVIII ст. і іх вынікі. Англа-французскае саперніцтва і аўстра-прускае супрацьстаянне. Захоп Англіяй канады і Ост-Індыі. Уваходжанне Расіі ў лік вялікіх еўрапейскіх дзяржаў. Вайна за іспанскую спадчыну, за польскую спадчыну, за аўстрыйскую спадчыну. Семігадовая вайна. Барацьба Англіі і Францыі ў калоніях. Вайна за незалежнасць паўночнаамерыканскіх калоній Англіі ў сістэме міжнародных адносін. Заняпад Рэчы Паспалітай і яе падзелы.

Тэма 6. Англія ў XVI ст.

Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага развіцця Англіі. Аграрны пераварот. Віды землекарыстання. Агаражванні. Паўперызацыя. Законы супраць бедных. Англійскія мануфактуры. Гандаль і купецтва. Асаблівасці саслоўнага ладу англійскага грамадства. Тытулованая і нетытулованая знаць. Сквайры, джэнтльмены, джэнтры.

Усталяванне англійскага абсалютызма пры Генрыхе VII Цюдоры, ўзмацненне каралеўскай юрысдыкцыі, стварэнне “цюдараўскай арыстакратыі”. Умацаванне абсалютнай манархіі пры Генрыху VIII. АКароль Пачатак Рэфармацыі. Канфлікт Генрыха VIII з папай і разрыў з Рымам. “Акт аб супрэматыі”. Секулярызацыя царкоўных маёмасцей. Палітычны крызіс сярэдзіны стагоддзя. Эдуард VI і далейшае правядзенне Рэфармацыі. “42 артыкула веры”. Каталіцкая рэакцыя пры Марыі Цюдор.

Росквіт англійскага абсалютызма пры Лізавеце I. Дынаміка адносін манархіі і парламента. Рэлігійныя супярэчнасці і ўсталяванне англіканізма. Лізавета I і Марыя Сцюарт. Вайна з Іспаніяй і гібель “Непераможнай армады”. Развіцце прамысловасці і гандлю, пратэкцыянізм. Асоба Лізаветы I. Росквіт англійскага Рэнесанса. Грамадская думка (Ф. Бэкан, Т. Мор і інш.). Тэатр і літаратура (К. Марло, У. Шэкспір, паэты-лізавецінцы).

Тэма 7. Англія ў XVII–XVIII ст. Англійская буржуазная рэвалюцыя і фарміраванне парламентскага ладу

Прыход да ўлады дынастыі Сцюартаў. Пурытанізм. Спрэчкі аб каралеўскай прэрагатыве. Абвастрэнне канфрантацыі пры Карле I. Беспарламенцкае кіраванне. Паўстанне ў Шатландыі. Канфлікт манархіі і

парламента і пачатак грамадзянскай вайны. А. Кромвель. Плыні сярод паўстаўшых. Крызіс у арміі і канферэнцыя ў Пётні. “Прайдава чыстка” парламента і дамінаванне індэпэндэнтаў. Суд і смяротнае пакаранне караля.

Індэпэндэнтская рэспубліка і яе ўнутрыпалітычныя складанасці. Рух левелераў і дыгераў. Навігацыйны акт. Англа-галандская вайна. Заваяванне Ірландыі і Шатландыі. Пратэктарат Кромвеля. Палітычны крызіс. Рэстаўрацыя Сцюартаў. Карл II. “Habeas corpus act”. Вігі і торы. Якаў II і яго канфлікт з грамадствам. “Славутая рэвалюцыя”. Вільгельм III і “Біль аб правах”.

Разгортванне аграрнага і прамысловага пераварота ў Англіі. Развіцце канстытуцыйнай манархіі. “Акт аб наследаванні прастола”. Гановерская дынастыя. Унія з Шатландыяй і абвяшчэнне Вялікабрытаніі. Геаргіанскае праўленне і ўмацаванне парламентарызма. Знешнепалітычныя поспехі Англіі і стварэнне каланіяльнай імперыі. Англійская выбарчая сістэма.

Сацыякультурнае развіцце англійскага грамадства. Фарміраванне і развіцце ідэй Асветы (Т. Гобс, Дж. Лок, Дж. Мільтан і інш,). Англійская літаратура, тэатр і публіцыстыка (Б. Мандэвіль, Р. Шэрыдан, Дж. Свіфт і інш.).

Тэма 8. Францыя ў XVI–XVIII ст. Росквіт і заняпад французскага абсалютызма

Асаблівасці фарміравання французскага абсалютызма. Станаўленне абсалютнай манархіі пры Францыску I і Генрыху II. Італьянскія войны. Распаўсюджанне рэфармацыйных ідэй. Гугеноты. Рэлігійныя войны і барацьба прыдворных груповак. Кацярына Медычы і спробы ўсталявання кампраміса. Варфаламееўская ноч. Дынастычны крызіс. “Вайна трох Генрыхаў”. Нанцкі эдыкт. Стабілізацыя краіны пры Генрыху IV.

Сацыяльна-палітычны ідэал і мерапрыемствы кардынала Рышэлье. Палітычная барацьба пасля смерці Людовіка XIII. Мазарыні і Фронда. Росквіт французскага абсалютызма пры Людовіку XIV. Кальбертызм. Знешняя палітыка Людовіка XIV. Рэлігійная нецярпімасць. Янсенізм і квіетызм.

Рэгенцтва. Людовік XV і яго спробы ўрэгулявання рэлігійных і палітычных праблем. Манархія і парламенты. Спробы рэфармавання падатковай сістэмы. Францыя ў еўрапейскіх войнах XVIII ст.

Сацыякультурнае развіцце французскага грамадства ў эпоху Рэнесанса. Філасофія і прававая думка (Ж. Бадэн, М. Мантэнь, Р. Дэкарт і г.д.). Прыдворная культура. Куртуазнасць і прэцыёзнасць. Французскі класіцызм (П. Карнэль, Ж-Б. Мальер, Н. Буало, Ж. дэ Лафантэн, Ж. Расін, М. Пусен і г.д.). Палітыка манархіі ў галіне культуры. Рышэлье і Мазарыні як буйнейшыя калекцыянеры твораў мастацтва. Змяненне жыццёвых стандартаў у эпоху Асветы. Французскія асветнікі (Вальтэр, Д. Дыдро, Ш. Мантэск’е, Ж.-Ж. Русо і г.д.). Фізіякраты. “Энцыклапедыя”. Літаратура і мастацтва (П. Бамаршэ, Ш. дэ Лакло, А.-Ф. Прэво, А. Вато, Ф. Бушэ, Ж.-Б. Шардэн, Ж.-Л. Давід і г.д.).

Тэма 9. Дзяржавы аўстрыйскіх і іспанскіх Габсбургаў ў ранні Новы час

Тэрытарыяльная будова і палітычны лад Свяшчэннай Рымскай імперыі. “Залатая була”. Імперыя і папства. Аўстрыя як спадчынныя землі Габсбургаў. “Прагматычная санкцыя” і вайна за аўтрыйскую спадчыну. “Асвечаны абсалютызм” Марыі-Тэрэзіі. Іосіф ІІ – “рэвалюцыянер на троне”. Знешнепалітычныя прыярытэты Аўстрыі.

Мецэнатская дзейнасць Габсбургаў. Калекцыяніраванне і арганізацыя першай кунсткамеры ў Вене. Мастацкая калекцыя Рудольфа ІІ. Венская класічная школа ў музычным мастацтве (Й. Гайдн, В. А. Моцарт і інш.).

Перадача Карлам V улады над Іспаніяй свайму сыну Філіпу. Асаблівасці іспанскага абсалютызма. Аслабленне іспанскай манархіі ў XVII ст. Камарылья. Супрацьстаянне іспанскіх Габсбургаў з пратэстанцкімі краінамі. Каланіяльныя валоданні Іспаніі. Спецыфіка эканамічнага развіцця і прычыны гаспадарчага рэгрэса. Выгнанне марыскаў і рэлігійная нецярпімасць. Вайна за іспанскую спадчыну. Усталяванне ў Іспаніі Бурбонаў і іх мерапрыемствы.

Культурны ўздыі Іспаніі ў ранні Новы час. Літаратура (М. Сервантэс, Л. дэ Вега, Ц. дэ Маліна, П. Кальдэрон, Ф. дэ Кеведа, Б. Грасіян), мастацтва (Эль Грэка, Х. дэ Рыбера, Д. Веласкес, Б. Э. Мурыльа і інш).

Тэма 10. Узвышэнне Прусіі і Брандэнбурга

Развіцце германскіх зямель пасля Трыццацігадовай вайны. Узвышэнне Брандэнбурга. Мерапрыемствы Гогенцолернаў і складанне прускай мадэлі абсалютызма. Ператварэнне Прусіі ў каралеўства. Спецыфіка прускай абсалютнай манархіі. Эканамічная палітыка. Кантанальная рэформа. “Асвечаны абсалютызм” Фрыдрыха ІІ. Эканамічная, палітычная і культурная роль Саксоніі. Знешнепалітычныя прыярытэты Прусіі. Удзел яе ў вайне за Айтсрйскую спадчыну і Сямігадовай вайне. Германскія дзяржавы ў перыяд Французскай рэвалюцыі і напалеонаўскіх войн.

Культурнае развіццё германскіх зямель. Мецэнатва. Заснаванне Дрэздэнскай карціннай галерэі. Выхад у Лейпцыгу першай германскай газеты. Развіццё універсітэтаў. Філасофія і навука (Г. Лейбніц, Г. Лесінг, Х. Вольф, І. Кант і г.д.). Германская музыка эпохі барока (І.-С. Бах, Х. Глюк, Г.Ф. Гендэль і інш.) Асветніцтва ў Германіі (І. Гётэ, Г. Лесінг, Ф. Шылер і інш).

Тэма 11. Скандынаўскія краіны ў ранні Новы час. Швецыя ў XVI–XVIII ст.

Швецыя, Данія і Нарвегія ва ўмовах Кальмарскай уніі. Адасабленне Швецыі. Крысціян ІІ і ўмацаванне каралеўскай улады ў Даніі. Уварванне ў Швецыю і “стакгольмская крывавая баня”. Нацыянальна-вызваленчае паўстанне і прыход да ўлады дынастыі Ваза ў Швецыі.

Правядзенне Рэфармацыі “зверху” і ўмацаванні каралеўскай ўлады пры Густаве І Вазе. Руска-шведскія адносіны. Лівонская вайна і пашырэнне шведскіх уладанняў. Дзяржаўны пераварот 1568 г. Прыход да ўлады Юхана Вазы. Саюз з Рэччу Паспалітай. Апазіцыйны рух у Швецыі і руска-шведскае збліжэнне. Замацаванне Швецыі на Фінскім заліве і ў Карэліі. Густаў ІІ Адольф

і развіццё шведскага абсалютызма. Швецыя ў Трыццацігадовай вайне. Актывізацыя знешняй палітыкі пры Карле X Густаве і вайна супраць Рэчы Паспалітай. Палітычны крызіс у краіне і меры Карла XI па ўмацаванню асабістай улады. Карл XII і Вялікая Паўночная вайна. Паражэнне Швецыі ў Паўночнай вайне і пачатак крызіса шведскага абсалютызма. Данія і Швецыя ў перыяд "асвечанага абсалютызма". Манархічны крызіс у Даніі і рэформы І. Струэнзе. Узмацненне ролі арыстакратыі ў Швецыі пасля смерці Карла XII. "Форма праўлення" і ўсталяванне ў Швецыі абмежванай манархіі. "Калпакі" і "капялюшы". Густаў III і частковае аднаўленне абсалютызма. Швецыя ў антыфранцузскіх кааліцыях.

Асаблівасці сацыяльнага ладу Швецыі. Свабодныя сяляне і гараджане як апора манархіі. Эканамічнае развіццё скандынаўскіх краін. Аграрны ўздым XVI ст. Катэгорыі сялянства ў Швецыі, Даніі і Нарвегіі. Развіццё мануфактур і роля дзяржавы ў мануфактурнай вытворчасці. Знешні ў ўнутраны гандаль.

Тэма 12. Еўрапейскае Адраджэнне

Значэнне тэрміна "Адраджэнне" і фактары развіцця рэнесанснай культуры. Супярэчнасці ідэалогіі і практыкі Рэнесанса.

Італьянскі Рэнесанс як ўзор для Еўропы. Гуманізм. Збіральніцтва прыватных калекцый і стварэнне першых музейных установ. Чынквічэнта. "Тытаны Адраджэння" (Л. Арыёста, Мікеланджэла, Л. да Вінчы, Тыцыян, Б. Чэліні, Караваджа, Дж. Берніні і інш.). Маньерызм. Асаблівасці французскага Адраджэння. Росквіт рэнесанснай літаратуры (Ф. Рабле, Ж. дю Беле, П. Рансар, К. Маро, М. Наварская і інш.). Прыдворная культура. Куртуазнасць. Англійскі Рэнесанс. Грамадская думка (Ф. Бэкан, Т. Мор і інш.). Тэатр і літаратура (К. Марло, У. Шэкспір, паэты-лізавецінцы). "Паўночнае Адраджэнне". Галандская і фламандская школы жывапісу (І. Босх, П. Брэйгель Старэйшы, Ф. Рэмбрандт, П. Рубенс, Ф. Халс і інш.).

Тэма 13. Расійская дзяржава ў XVI–XVII ст.

Тэрыторыя і насельніцтва. Гаспадарчае развіцце. Класы і саслоўныя групы. Сістэма ўлады. Умацаванне дзяржавы пры Іване III і Васілі III. Сутыкненні з Вялікім княствам Літоўскім. "Масква – трэці Рым". Іван IV. "Выбраная рада". Судзебнік 1550 г. Адмена кармленняў. Апрычніна і яе значэнне. Знешняя палітыка. Далучэнне Казані і Астрахані. Лівонская вайна.

Дынастычны крызіс. Смерць царэвіча Дзмітрыя. Праўленне Барыса Гадунова. Гаспадарчая катастрофа пачатку XVII ст. Ілжэдзмітрый І. Умяшальніцтва Рэчы Паспалітай і ідэя далучэння рускіх зямель. Васіль Шуйскі. Паўстанне І. Балотнікава. Ілжэдзмітрый ІІ. Інтэрвенцыя Рэчы Паспалітай. "Сямібаяршчына". Першае і другое апалчэнне. Выбранне царом Міхаіла Раманава. Аднаўленне краіны пасля Смуты. Адносіны Расіі са Швецыяй і Рэччу Паспалітай.

Праўленне Аляксея Міхайлавіча і ўмацаванне абсалютызму. Саборнае ўлажэнне. Дзяржава і царква. Раскол. Пераемнікі Аляксея Міхайлавіча.

Эканамічнае развіцце Расіі. Першыя мануфактуры. Фарміраванне ўсерасійскага рынка. “Бунташны век”. “Медны бунт”. “Саляны бунт”. Сялянская вайна пад кіраўніцтвам С. Разіна. Знешняя палітыкі Расіі. Украіна і вайна з Рэччу Паспалітай. Руска-шведскія і руска-турэцкія адносіны.

“Абміршчэнне” культуры. “Дамастрой” як нарматыўны звод паўсядзеннага жыцця. Адукацыя. Заснаванне Славяна-грэка-лацінскай акадэміі. Літаратура. Народная творчасць. Іканапіс. Зараджэнне тэатра.

Тэма 14. Расійская імперыя ў XVIII ст.

Петр I і яго рэформы. Палітычны ідэал Пятра. Становішча праваслаўнай царквы. Паўночная вайна. Пруцкі паход. Выхад Расіі да Балтыйскага мора і абвяшчэнне Расійскай імперыі.

Барацьба за ўладу пасля смерці Пятра I. Меньшыкаў. Кацярына I. Петр II. Спроба абмежавання манархіі. Ганна Іаанаўна. Біронаўшчына. Знешняя палітыка Расіі. Лізавета Пятроўна і стабілізацыя краіны. Рост прывілеяў дваранства. Удзел Расіі ў Сямігадовай вайне. Руска-турэцкія адносіны. Петр III. Маніфест аб вольнасці дваранства, секулярызацыя царкоўных зямель. Змены ў знешняй палітыцы. Пераварот 1762 г.

Кацярына II і “асветны абсалютызм”. “Наказ” і дзейнасць Улажэннай камісіі. Сялянскае пытанне. Сялянская вайна пад кіраўніцтвам Е. Пугачова і яе наступствы. Змены ў палітычным курсе пад уплывам Вялікай французскай рэвалюцыі. Міжнароднае становішча Расіі. Руска-турэцкія войны і выхад да Чорнага мора. “Грэчаскі праект”. Руска-шведскія адносіны. Падзелы Рэчы Паспалітай. Змены ва ўнутранай і знешняй палітыцы пры Паўле I. Супярэчнасці кіравання. Рост палітычнай напружанасці і забойства Паўла I.

Значэнне пятроўскіх рэформ і “асветнага абсалютызма”. Адкрыццё Акадэміі навук і Маскоўскага універсітэта. Заснаванне Кунсткамеры і Эрмітажа. Дзейнасць М. В. Ламаносава. Класіцызм ў літаратуры (А. П. Сумарокаў, М. В. Ламаносаў, Д. В. Фанвізін, Г. Р. Дзяржавін і г.д.). Асветніцтва (М. І. Новікаў, А. М. Радзішчаў). Выяўленчае мастацтва і музыка (Ф. С. Рокатаў, Д. Р. Лявіцкі, У. Л. Баравікоўскі, А. П. Ласенка, С. Ф. Шчадрын, Д. С. Бартнянскі і інш.). Архітэктура і скульптура класіцызма (М. Казакоў, В. Бажэнаў, Э. Фальканэ, Ф. Шубін). Еўрапеізацыя побыту і нораваў.

Тэма 15. Славянскія народы ў ранні Новы час

Усталяванне фальваркавай гаспадаркі і прыгонніцтва ў Польшчы і Вялікім княстве Літоўскім. “Валочная памера”. Сацыяльныя канфлікты ў XVI–XVII ст. Рэфармацыя і яе спецыфіка ў Польшчы. Арыентацыя Польшчы на Габсбургаў. Пераход Прусіі і Курляндыі ў васальную залежнасць ад Польшчы. Заключэнне Люблінскай уніі. Узрастанне ролі шляхты і сойма. Адсутнасць мяшчанства ў сойме Рэчы Паспалітай. Знешняя палітыка. Адносіны ў Расіяй і Швецыяй. Лівонская вайна і Смута ў Расіі. “Крывавы патоп” і пачатак заняпаду Рэчы Паспалітай. Рэч Паспалітая ў планах суседніх дзяржаў. Паўночная вайна.

“Саскія часы” і ўплыў Расіі. Нацыянальныя і рэлігійныя супярэчнасці. Магнацкая анархія. Тры падзелы Рэчы Паспалітай.

Уключэнне Чэхіі ў склад імперыі Габсбургаў. Чэшскае паўстанне 1618–1620 гг. і ператварэнне Чэхіі ў правінцыю. Сельская гаспадарка і прамысловасць. Становішча сялянства. Рэлігійныя супярэчнасці ў Чэхіі і Багеміі. Паўстанне ў Празе і пачатак Трыццацігадовай вайны. Нацыянальнаге адраджэнне ў Чэхіі ў канцы XVIII ст.

Уваходжанне ў склад Асманскай імперыі Македоніі, Балгарыі, Сербіі, Грэцыі, Албаніі, Босніі і Герцагавіны. Харватыя як тэрыторыя Турцыі, Аўстрыі і Венецыі. Ісламізацыя. “Падатак крывёй”. Барацьба супраць турэцкага панавання. Рухі гайдукаў і ўскокаў.

Тэма 16. Барацьба паўночнаамерыканскіх калоній Англіі за незалежнасць. Утварэнне ЗША

Перадумовы вайны за незалежнасць. Крыніцы прытока насельніцтва. Рэгіянальныя адрозненні эканамічнага ладу. Рэлігійны склад насельніцтва. Палітыка метраполіі ў галіне эканомікі і кіравання. Рост апазіцыі. Ідэалагічнае абгрунтаванне амерыканскай рэвалюцыі (Т. Джэферсан, Б. Франклін). “Бостанскае піццё гарбаты”. Пачатак ваенных дзеянняў і суадносіны сіл бакоў. Плыні ў грамадстве і пануючым класе. Дэкларацыя незалежнасці. Вайна за незалежнасць і пазіцыя еўрапейскіх дзяржаў. Саюз з Францыяй і дапамога Іспаніі. “Узброены нейтралітэт”. Версальскі мір.

Канстытуцыя 1787 г. Паўстанне Д. Шэйса. “Біль аб правах”. Капіталістычнае развіцце ЗША і набыццё новых тэрыторый. Поўнач і Поўдзень. Адносіны амерыканцаў да карэннага насельніцтва.

Тэма 17. Вялікая французская буржуазная рэвалюцыя

Нарастанне эканамічных і палітычных праблем абсалютнай манархіі. Прыход да ўлады Людовіка XVI, спробы рэформавання, падзенне аўтарытэту манархіі. Рэформы Цюрго. Скліканне Генеральных штатаў і канфлікт саслоўяў з уладай. Узяцце Бастыліі. Устаноўчы сход. Панаванне канстытуцыялістаў. Адмена феадальных павіннасцей. “Дэкларацыя правоў чалавека і грамадзяніна”. Канстытуцыя 1791 г. Рост рэвалюцыйных таварыстваў і клубаў. Варэнскі крызіс. Рост рэспубліканскага руху. Паўстанне 10 жніўня 1792 г. і прыход да ўлады жырандыстаў. Устанаўленне рэспублікі.

Пільніцкая дэкларацыя і пачатак рэвалюцыйных войн. Арганізацыя жыцця ва ўмовах вайны. Перамогі французскай арміі. Супраціўленне рэвалюцыі. Вандэя. Нарастанне крызісных з’яў у эканоміцы. Агітацыя плебейскіх рэвалюцыянераў. Супярэчнасці ўнутры рэспубліканскага блока.

Устанаўленне якабінскай дыктатуры. Мерапрыемствы ў галіне палітыкі, эканомікі, рэлігіі, культуры. Канстытуцыя 1793 г. Якабінскі тэрор і праблема яго інтэрпрэтацыі ў гістарыяграфіі. Плыні і супярэчнасці ўнутры якабінскага блока. Крызіс якабінскай дыктатуры і яго складаючыя.

Тэма 18. Культура і паўсядзеннае жыцце Францыі перыяду Французскай рэвалюцыі

Саслоўі і саслоўныя групы Францыі, іх лад жыцця і маральныя прыярытэты. Грамадская думка і роля публіцыстыкі. Абуджэнне краіны ў перыяд склікання Генеральных Штатаў.

Сацыяльнае бражэнне і абвастрэнне сітуацыі. Бастылія і яе разбурэнне. Нарастанне эканамічных складанасцей. Паход народа на Версаль. Бегства арыстакратаў за мяжу. Палітычныя клубы і выданні і іх дзейнасць. Рэвалюцыя і рэлігія. Якабінская дыктатура і антыкаталіцкі рух. Культ Вярхоўнай Істоты. Рэспубліканскі эіычны ідэал. Увядзенне рэвалюцыйнага календара і новых імёнаў для дзяцёй. Уніфікацыя мер і вагі. Абвяшчэнне бясплатнай абавязковай адукацыі. Стварэнне вышэйшых навучальных устаноў.Ператварэнне Луўра ў Нацыянальны музей, Каралеўскай Бібліятэкі – ў Нацыянальную бібліятэку. Рэвалюцыйныя гімны, пьесы, грамадзянскія цырымоніі. Змяненні ў модзе і этыкеце. Тэорыя, практыка і канкрэтныя праявы якабінскага тэрора. Псіхалагічны стан грамадства. Змяненні ў штодзенным жыцці пасля тэрмідарыянскага пераварота. Сацыяльныя канфлікты. “Нуварышы” як асобная сацыяльная група. Новая мода і лад жыцця. Барацьба жанчын за свае правы. Жанчыны ў перыяд рэвалюцыі.

Тэма 19. Тэрмідарыянскі пераварот. Дырэкторыя і Консульства

Прычыны і ход пераварота 9 тэрмідора. Сацыяльная база і мерапрыемствы новай ўлады. Канстытуцыя 1795 г. Сістэма кіравання Дырэкторыі. Працяг войн і знешнепалітычныя поспехі Францыі. Напалеон Банапарт. Нестабільнасць і “палітыка качэлей” унутры краіны. Г. Бабеф і “змова роўных”. Пагаршэнне знешнепалітычнай сітуацыі ў 1798 г. Егіпецкі паход Банапарта і яго няўдача. Вайна з другой кааліцыяй. Разгром французскіх войскаў у Італіі.

Унутраная нестабільнасць і пераварот 9 лістапада 1799 г. Сутнасць сістэмы Консульства. Асаблівасці Канстытуцыі 1799 г. Раздрабленне заканадаўчай улады і падкантрольнасць консулу судовай. Сацыяльны арбітраж Напалеона. Канкардат 1801 г. з папай. Фінансавая і эканамічная стабілізацыя. Рэферэндум 1802 г. аб пажыццёвым кіраванні першага консула.

Інтэрпрэтацыі характару і значэння Вялікай французскай рэвалюцыі ў сучаснай гістарыяграфіі.

Раздзел II. Краіны Еўропы і Амерыкі ў XIX – пачатку XX ст.

Тэма 20. Напалеонаўская Францыя і Еўропа

Абвяшчэнне Першай імперыі і яе сацыяльная база. Сутнасць банапартызма. Аднаўленне атрыбутаў манархічнай улады. Складанне новага імперскага дваранства. Напалеонаўскі кодэкс. Разгортванне прамысловай рэвалюцыі. Паліцэйская сістэма і цэнзура. Стварэнне ліберальнай апазіцыі.

Характар і мэты напалеонаўскіх войн. Антыфранцузскія кааліцыі. Барацьба з Англіяй і кантынентальная блакада. Войны з Аўстрыяй і Прусіяй.

Роля Расіі ў антыфранцузскіх кааліцыях. Тыльзіцкі мір. Скасаванне Свяшчэннай Рымскай імперыі Буржуазныя ператварэнні ў заваяваных краінах. Вайна ў Іспаніі і супраціўленне мясцовага насельніцтва. Пагаршэнне адносін з Расіяй і вайна 1812 г. "Бітва народаў" пры Лейпцыгу. Уступленне саюзных войскаў у Парыж. Адрачэнне Напалеона ад прастолу і высылка на в. Эльбу.

Рэстаўрацыя Бурбонаў і вяртанне дарэвалюцыйных парадкаў. Бегства Напалеона з Эльбы і "сто дзён". Паражэнне Напалеона пры Ватэрлоо. Выгнанне Напалеона на в. Св. Алены і заканчэнне яго жыцця. Асоба і дзейнасць Напалеона і іх ацэнкі ў гістарыяграфіі.

Тэма 21. "Венская сістэма". Развіцце міжнародных адносін у Еўропе ў XIX – пачатку XX ст.

Венскі кангрэс. Прынцып легітымізма. Манархічная рэстаўрацыя. Становішча Францыі. Роля Расіі на кангрэсе. Змены на палітычнай карце Еўропы. "Свяшчэнны саюз" і яго задачы. Роля "Венскай сістэмы".

Сутнасць "усходняга пытання". Барацьба паўдневаславянскіх народаў за незалежнасць. Вызваленчая барацьба ў Грэцыі і руска-турэцкая вайна 1828–1829 гг. Роля заходніх краін у атрыманні Грэцыяй незалежнасці. Буйнейшыя дзяржавы і іх інтарэсы на Балканах. Крымская вайна і яе вынікі. Барацьба Расіі за ўмацаванне на Балканах у другой палове XIX ст. Руска-турэцкая вайна. Сан-Стэфанскі мір. Стварэнне новых дзяржаў на Балканах. Берлінскі кангрэс.

Уплыў на міжнароднае становішча аб'яднання Італіі і Германіі. Англа-германскія і франка-германскія супярэчнасці. Франка-пруская вайна. "Саюз трох імператараў". Перадумовы збліжэння Расіі і Францыі. Руска-германскія супярэчнасці. Складанне Траістага саюза і Антанты. Мілітарызацыя Еўропы. Гонка ўзбраенняў. Балканскія войны. Сараеўскае забойства. Дыпламатычныя падзеі напярэдадні Першай сусветнай вайны.

Тэма 22. Сацыяльна-эканамічнае і грамадска-палітычнае развіцце Еўропы ў XIX – пачатку XX ст.

Набыццё Еўропай статусу сусветнага лідэра. Навукова-тэхнічны прагрэс і навуковая рэвалюцыя. Прамысловы пераварот. Краіны-лідэры індустрыяльнага развіцця. Капіталізм даманапалістычны і манапалістычны. Віды манаполій. Банкаўская сістэма. Фінансавая алігархія. Вываз капітала за мяжу. Капіталістычныя адносіны ў аграрным сектары. Развіццё воднага транспарту, чыгункі, дарог. Урбанізацыя. Міграцыі і сацыяльная мабільнасць.

Змяненне ўмоў паўсядзеннага жыцця. Фарміраванне агульнадаступнай сістэмы навучання і масавай культуры. Спорт і турызм. Сацыякультурнае асяроддзе горада. Развіцце музеяў і выставачнай дзейнасці. Распаўсюджанне кінематографа. Эмансіпацыя жанчын, яе праявы і наступствы.

Стварэнне і развіцце класаў буржуазнага грамадства. Сацыяльныя кантрасты капіталістычнага ладу. Палітыка "начного вартаўніка" і філантропія. Капіталістычнае развіцце і дзяржаўная ўлада. Англійская палітычная эканомія.

Мальтузіянства. Кансерватызм і ліберальны кансерватызм. Лібералізм класічны і сацыяльны.

Фарміраванне буржуазнай дэмакратыі і заходняй палітычнай культуры. Палітычны лад еўрапейскіх краін. Падзел каланіяльных уладанняў. Нераўнамернасць эканамічнага і палітычнага развіцця краін.

Каталіцкая царква і папства ў XIX ст. "Сілабус". Сацыяльныя рэаліі і змены ў палітыцы царквы. Була "Рэрум наварум". Клерыкальная ідэалогія.

Тэма 23. Рабочы рух і стварэнне I і II Інтэрнацыяналаў. Марксізм. Сацыялістычныя дактрыны другой паловы XIX– пачатку XX ст.

Фарміраванне прамысловага пралетарыяту. Структура рабочага класа і ўмовы яго жыцця. Палітыка дзяржавы ў рабочым пытанні. Эканамічная і палітычная барацьба. Лудызм. Ліёнскія паўстанні 1830-х гг. Паўстанне сілезскіх ткачоў. Стварэнне прафесійных саюзаў. Трэд-юніёны. Амерыканская федэрацыя працы. "Індустрыяльныя рабочыя свету".

Утапічны сацыялізм. Узнікненне марксізму. "Маніфест Камуністычнай партыі". Абвяшчэнне I Інтэрнацыянала. Пруданізм. Бакунізм. Бланкісты. Пасібілісты. I Інтэрнацыянал і Парыжская камуна. Стварэнне сацыял-дэмакратычных партый у Еўропе. Барацьба плыняў у сацыял-дэмакратыі. Лейбарысцкая партыя. Анархізм і анарха-сіндыкалізм. Передумовы стварэння II Інтэрнацыянала і яго абвяшчэнне. Плыні ў II Інтэрнацыянале. Рэвізіянізм. Рэфармісцкі і рэвалюцыйны шляхі ў сацыял-дэмаркатыі. Першая сусветная вайна і лёс еўрапейскай сацыял-дэмакратыі. Крах II інтэрнацыянала. Значэнне рабочага руху і сацыялістычных дактрын у еўрапейскай гісторыі.

Тэма 24. Англія ў XIX – пачатку XX ст.

Англія – "майстэрня свету". Асаблівасці сістэмы кіравання. Парламент. Двухпартыйная сістэма. Кабінет міністраў. Палітычная роля караля. Каралева Вікторыя і віктарыянская эпоха. Сацыяльныя супярэчнасці. Хлебныя законы. Становішча рабочага класа. Узнікненне фабрычнага заканадаўства. Чартызм. Трэд-юніянізм. Стварэнне лейбарысцкай партыі. I Інтэрнацыянал.

Першая і другая выбарчая рэформы ў Англіі. Законы аб галасаванні і трэцяя парламенцкая рэформа. Суфражскі рух. Сацыяльнае заканадаўства другой паловы XIX ст. Ірландскае пытанне. Фенії. "Маладая Ірландыя". Меры ўрада па рэгуляванні ірландскай праблемы.

Каланіяльныя валоданні Англіі. Брытанскае панаванне ў Індыі. Сутыкненне каланіяльных інтарэсаў Англіі і інтарэсамі буйнейшых еўрапейскіх краін. Англа-афганскія войны. Закабаленне Кітая. Опіумныя войны. Захоп Новай Зеландыі. Пашырэнне валоданняў Англіі у Канадзе.

Знешняя палітыка Англіі. Курс на падтрыманне "еўрапейскай раўнавагі". Англа-рускія супярэчнасці ва "ўсходнім пытанні". Адносіны з Турцыяй і Францыяй. Англа-германскае саперніцтва. Англія ў ваенных блоках напярэдадні Першай сусветнай вайны.

Культура і лад жыцця англійскага грамадства. Маральна-этычныя прыярытэты віктарыянскай эпохі. Навука і філасофія. Дарвінізм і пазітывізм. Рамантызм, рэалізм і дэкаданс у літаратуры (Дж. Байран, В. Скот, П. Шэлі, Дж. Кітс, Дж. Осцін, гатычны раман, Ч Дыкенс, У. Тэкерэй, Дж. Б. Шоу, О. Уайльд, Т. Эліот і г.д.). Англійскае мастацтва. Рэалісты і прэрафаэліты.

Тэма 25. Францыя ў XIX – пачатку XX ст.

Агульныя ўмовы развіцця краіны ў пачатку XIX ст. Палітычныя групоўкі ў грамадстве. Рэжым Рэстаўрацыі. Людовік XVIII. Ультрараялізм. Карл X. Фарміраванне апазіцыі. Каралеўскія арданансы 25 ліпеня 1830 г. Ліпеньская рэвалюцыя. "Хартыя 1830 г.". Луі-Філіп Арлеанскі – "кароль банкіраў". Эканамічны ўздым. Сацыяльная палярызацыя грамадства. Становішча рабочага класа. Ліёнскае паўстанне. А. Бланкі, Л. Блан, Ж. Прудон. Прэм'ерства Ф. Гізо. Наспяванне рэвалюцыйнай сітуацыі.

Рэвалюцыя 22 лютага 1848 г. Часовы ўрад і яго склад. Мерапрыемствы буржуазных рэспубліканцаў. Люксембургская камісія і "нацыянальныя майстэрні". Канстытуцыя Другой рэспублікі. Чэрвеньскае паўстанне. Рост сацыяльнай незадаволенасці. Палітычная дзейнасць Луі Напалеона. Пераварот 2 снежня 1851 г. Сутнасць рэжыму Другой імперыі. Банапартызм. Эканамічны рост і дзелавая актыўнасць. Апазіцыйны рух у краіне. Знешняя палітыка Другой імперыі. Удзел у Францыі ў Крымскай вайне. Стварэнне французскай каланіяльнай імперыі (Індакітай, Алжыр, замацаванне ў Егіпце, вайна ў Мексіцы). Франка-пруская вайна і яе вынік. Рэвалюцыя 4 верасня 1870 г. і падзенне Другой імперыі. Паўстанне ў Парыжы 18 сакавіка. Парыжская камуна і яе мерапрыемствы. Паражэнне Камуны і яе гістарычнае значэнне.

Устанаўленне Трэцяй Рэспублікі. Разнастайнасць партыйнага спектра. Палітычная нестабільнасць. Эканамічнае развіцце і рабочы рух у канцы XIX – пачатку XX ст. Знешняя палітыка Францыі ў пачатку XX ст.

Духоўная культура Францыі. Філасофія і навука. Літаратура (В. Гюго, П. Беранжэ, Стэндаль, Э. Заля, Г. Флабэр, Г. дэ Мапасан, А. Франс, Р. Ралан і інш.). Мастацтва: ад Ж.-Л. Давіда да П. Пікасо. Музыка (Г. Берлёз, Ж. Бізэ, Ш. Гуно, К. Сен-Санс і г.д.). Скульптура (А. Радэн). Тэатр.

Тэма 26. Германія ў XIX – пачатку XX ст.

Раздробленасць краіны. Афармленне Германскага саюза. Прамысловы пераварот. Прускі шлях развіцця аграрных адносін. Юнкерства. Буржуазія. Фарміраванне пралетарыята. Эканамічны крызіс 1847 г. Рэвалюцыя 1848 г. Сакавіцкая рэвалюцыя ў Прусіі. Бадэнскае рэспубліканскае паўстанне. Дзейнасць К. Маркса і Ф. Энгельса. Франкфурцкі парламент. Дзяржаўны пераварот у Прусіі 9 лістапада 1848 г. Мантэйфельская канстытуцыя і закон аб выкупе сялянскіх павінасцей. Канстытуцыя 1849 г.

Аўстра-прускі дуалізм і барацьба за гегемонію. Аб'яднанне Германіі пад эгідай Прусіі. Абвяшчэнне Германскай імперыі. О. Бісмарк і яго палітычная праграма. Эканамічны рост, мадэрнізацыя і мілітарызацыя краіны. Улада і

царква. “Культуркампф”. Буржуазныя партыі. Рабочы рух і стварэнне сацыял-дэмакратычнай партыі. Роля СДПГ ў палітычным жыцці. Знешняя палітыка Германіі. Каланіяльныя інтарэсы Германіі. Англа-германскія супярэчнасці. Адносіны Германіі і Расіі. Германія ў сістэме Траістага саюза.

Дасягненні духоўнай і матэрыяльнай культуры Германіі. Класічная філасофія і філасофскія пошукі на мяжы XIX–XX ст. (Г. Гегель, Л. Фейербах, А. Шапенгаўэр, О. Шпенглер, Ф. Ніцшэ і г.д.). Германская навука і тэхніка. Літаратура (Г. Гейнэ, браты Грым, Т. Шторм, Т. Фантанэ і інш.), музыка (Л. ван Бетховен, А. Шуман, К. Вебер, Р. Вагнер, і г.д.). Экспрэсіянізм ў мастацтве.

Тэма 27. Аўстрыйская імперыя ў XIX – пачатку XX ст.

“Сістэма Меттэрніха”. Легітымізм і кансерватызм. Сакавіцкая рэвалюцыя 1848 г. у Аўстрыі. Рэвалюцыя ў Венгрыі, паўстанні ў Мілане і Венецыі. Вызваленчы рух у славянскіх абласцях імперыі. Абвяшчэнне незалежнасці Венгрыі. Рэвалюцыйныя падзеі ў Вене. Ольмюцкая канстытуцыя. Вынікі рэвалюцый у Аўстрыі і Венгрыі.

Развіцце краіны пасля рэвалюцыі. Неаабсалютызм. Барацьба з Прусіяй за гегемонію. Аўстра-пруская вайна і бітва пры Садовай. Пагадненне 1867 г. і стварэнне дуалістычнай манархіі. Унутрыпалітычнае развіццё Аўстра-Венгрыі. Разгортванне прамысловага пераварота. Рабочы рух. Знешняя палітка. Інтарэсы Аўстрыі ў Цэнтральнай Еўропе і на Балканах. Аўстра-Венгрыя ў сістэме блокаў напярэдадні Першай сусветнай вайны.

Сацыякультурнае развіцце грамадства. Навука. Тэхнічныя вынаходніцтвы. Тэатр. Музыка. Венская музычная школа.

Тэма 28. Італія і Іспанія ў XIX – пачатку XX ст.

Раздробленасць Італіі. Асаблівасці эканомікі ў розных італьянскіх рэгіёнах. Палітычнае развіццё. Княскі абсалютызм. Роля папства. Праблемы аб’яднання краіны і нацыянальнае пытанне. Тайныя таварыствы першай чвэрці XIX ст. Карбанарыі. Буржуазная рэвалюцыя 1820 г. Аўстрыйская інтэрвенцыя ў Неапалі. Рэвалюцыя 1821 г. у П’емонце. Плыні ў нацыянальна-вызваленчым руху Італіі (Д. Мадзіні, Дж. Гарыбальдзі, К. Кавур).

Рысарджымента. Рэвалюцыя 1848 г. Рымская і Венецыянская рэспублікі. Праблема аб’яднання краіны і розныя варыянты яе вырашэння. Пазіцыя еўрапейскіх краін па праблеме аб’яднання Італіі. Франка-аўстрыйская вайна 1859 г. і вызваленне Ламбардыі. Паход “тысячы” Гарыбальдзі. Рэвалюцыя на поўдні Італіі. Далучэнне Папскай вобласці. Унутранае развіцце і знешняя палітыка Італіі ў другой палове XIX – пачатку XX ст..

Асаблівасці эканамічнага і палітычнага развіцця Іспаніі. Іспанія ў перыяд напалеонаўскіх войн. Перадумовы рэвалюцый першай паловы XIX ст. Буржуазная рэвалюцыя 1820 г. Інтэрвенцыя Францыі. Аднаўленне абсалютызму і карлісцкая вайна. Рэвалюцыя 1834–1843 г. Дыктатура Нарваэнса. Рэвалюцыя 1845–1856 гг. Прыход лібералаў да ўлады. Рэвалюцыя 1868–1874 гг. Развіццё Іспаніі ў другой палове XIX – пачатку XX ст..

Культурныя дасягненні Іспаніі і Італіі. Музыка (Дж. Расіні, В. Беліні, Г. Даніцэці, Д. Вердзі, Дж. Пучыні і інш.), мастацтва (Ф. Гойя) і інш.

Тэма 29. ЗША ў XIX – пачатку XX ст.

Тэрытарыяльны рост ЗША. Палітычны лад і кіраванне. "Джэксанаўская дэмакратыя". Каланізацыя Захаду. Англа-амерыканская вайна. Разгортванне прамысловага пераварота. Спецыфіка і праблемы Поўначы і Поўдня. Абаліцыянізм. Стварэнне дэмакратычнай і рэспубліканскай партый. Негрыцянскія паўстанні. Місурыйскі кампраміс. Рост напружанасці ў адносінах паміж паўднёвымі і паўночнымі штатамі. Прэзідэнцтва А. Лінкальна. Грамадзянская вайна. Закон аб гамстэдах. Адмена рабства. Перамога Поўначы. Рэканструкцыя. Змяненні на Поўдні.

Асаблівасці эканомікі ЗША. Завяршэнне прамысловага пераварту. Манаполіі і банкі. Вываз капітала за мяжу. "Амерыканскі шлях" развіцця аграрнага сектара. Фермерскі рух. Рабочы рух і прафсаюзная дзейнасць. Амерыканская федэрацыя працы. "Індустрыяльныя рабочыя свету".

Накірункі знешняй палітыкі ЗША. ЗША і еўрапейскія краіны. Дактрына Манро. Панамерыканізм. "Палітыка вялікай дубінкі". "Дыпламатыя долара". Інтарэсы ЗША на Далёкім усходзе.

Спецыфіка амерыканскага светапогляду і ладу жыцця. Развіцце навукі і тэхнікі. Тэхнічныя вынаходніцтвы (Т. Эдысан, В. Паўльсэн, Э. Берлінэр і г.д.). Літаратура (Г. Бічэр-Стоу, Б. Гарт, М. Твен, Дж. Лондан, Т. Драйзер і г.д.). Мастацкае калекцыяніраванне. Заснаванне Музея Метраполітэн ў Н'ю-Йорку, мастацкіх музеяў у Чыкага, Бостане, Філадэльфіі і г.д. Узнікненне Галівуда.

Тэма 30. Расійская імперыя ў I палове XIX ст.

Тэрыторыя і насельніцтва. Класы і саслоўі. Асаблівасці палітычнага ладу. Александр І і ліберальныя праекты пачатку стагоддзя. Дзейнасць Сперанскага. Рэфомы ў галіне кіравання, адукацыі, закон "аб вольных хлебапашцах" і г.д. Знешняя палітыка Расіі ў пачатку XIX ст. Удзел у антыфранцузскіх кааліцыях. Тыльзіцкі мір і франка-расійскія супярэчнасці. Вайна 1812 г. Роля Расіі на Венскім кангрэсе і ў стварэнні Свяшчэннага Саюза.

Кансерватыўны этап у кіраванні Аляксандра І. Аракчэеўшына. Расія ў Свяшчэнным Саюзе. Рух дзекабрыстаў і яго мэты. Паўстанне дзекабрыстаў і яго вынікі. Развіццё грамадскай думкі ў першай палове XIX ст. Заходнікі і славянафілы. Пачатак дзейнасці рэвалюцыянераў-разначынцаў.

Умацаванне кансерватыўных тэндэнцый падчас кіравання Мікалая І. "Тэорыя афіцыйнай народнасці".Крызіс прыгонніцтва. Асаблівасці эканомікі дарэформеннай Расіі. Сялянскае пытанне. Рэформы Кісялева. Накірункі знешняй палітыкі Расіі. Расія і еўрапейскія рэвалюцыі. Вайна на Каўказе. "Усходняе пытанне". Крымская вайна.

Уклад жыцця і маральныя стандарты розных катэгорый насельніцтва. Уплыў асветніцтва, рамантызм і сентыменталізм (М. Карамзін, А. Пушкін, В. Жукоўскі, М. Лермантаў, А. Грыбаедаў і інш.). Крытычны рэалізм (М. Гогаль).

Росквіт рускага мастацтва (В. Трапінін, К. Брулоў, А. Іваноў, П. Фядотаў і г.д). Музыка (М. Глінка). Развіцце друку і публіцыстыкі.

Тэма 31. Расійская імперыя ў II палове XIX ст.

Аляксандр II. Падрыхтоўка адмены прыгоннага права. Маніфест 19 лютага 1861 г. і Палажэнні аб новай арганізацыі сялянскай гаспадаркі. ”Эпоха вялікіх рэформ”. Лібералы і кансерватары. Рэвалюцыянеры-народнікі і плыні ў народніцтве. Забойства Аляксандра III. Аляксандр III і яго палітычныя прыярытэты. Контррэформы. Расійская імперыя і нацыянальнае адраджэнне імперскіх ускраін. Народніцкі і сацыял-дэмакратычны рух. Распаўсюджанне марксізма. “Саюз барацьбы за вызваленне рабочага класа”. Стварэнне РСДРП.

Эканамічнае развіцце парэформеннай Расіі. З’яўленне новых сацыяльных груп. Міграцыі насельніцтва і урбанізацыя. Сельская гаспадарка і спалучэнне розных сістэм гаспадарання. “Прускі шлях” развіцця аграрных адносін і яго праявы. Знешні і ўнутраны гандаль і шляхі зносін. Банкі і крэдыт. Замежныя капіталы. Фарміраванне пралетарыята і буржуазіі.

Прыярытэты знешняй палітыкі Расіі. “Саюз трох імператараў”. Франка-рускі саюз. Інтарэсы Расіі на Балканах і Далекім Усходзе. Руска-турэцкая вайна. Далучэнне да Расіі тэрыторый Сярэдняй Азіі. Расія ў Антанце.

“Залаты век” расійскай навукі, літаратуры і мастацтва. Траццякоўская галерэя і Рускі музей. Тэхнічныя вынаходніцтвы. Росквіт літаратуры (М. Някрасаў, І. Тургенеў, Л. Талстой, А. Чэхаў, Ф. Дастаеўскі і г.д.), мастацтва (І. Айвазоўскі, В. Пяроў, В. Сурыкаў, І. Рэпін і інш.), музыкі (М. Мусаргскі, А. Барадзін, М. Рымскі-Корсакаў, А Даргамыжскі і г.д.).

Тэма 32. Расійская імперыя ў канцы XIX–пачатку XX ст.

Прыход да ўлады Мікалая II. Праблемы кіравання. Лібералізм і “почвенніцтва”. Панславізм. Руска-японская вайна. Імперыя і нацыянальнае пытанне. Дзейнасць РСДРП. Падзел сацыял-дэмакратаў на бальшавікоў і меньшавікоў. Стварэнне і дзейнасць партыі эсэраў. “Паліцэйскі сацыялізм”.

Эканамічны ўздым пачатку XX ст. Рэформы С. Ю. Вітэ. Буйнейшыя манаполіі. Стварэнне фінансавай алігархіі. Развіцце і праблемы аграрнага сектара. Асаблівасці расійскага пралетарыята. Рабочае заканадаўства.

Перадумовы рэвалюцыі 1905–1907 гг. “Крывавая нядзеля”. Пачатак рэвалюцыі. Стварэнне Саветаў. Кастрычніцкая палітычная стачка. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. Кадэты, акцябрысты, чарнасоценцы. Партыйны склад і дзейнасць I і II Дзяржаўнай думы. Пераварот 3 чэрвеня. Вынікі рэвалюцыі.

Краіна ў 1907–1914 гг. Эканамічны рост. Сталыпінская аграрная рэформа. Унутрыпалітычнае развіццё. Дзейнасць палітычных партый ва ўмовах рэакцыі. Знешнепалітычнае становішча Расійскай імперыі. Расія і славянскія народы Балканскага паўвострава. Месца і роля краіны ў Антанце. Палітыка Расійскай імперыі на Далекім Усходзе.

Духоўная культура і паўсядзеннае жыццё. Змены ў сацыяльнай структуры грамадства. З’яўленне кінематографа, аўтамабіля, тэлефона, грамафона. Руская

рэлігійная філасофія (М. Бярдзяеў, С. Франк, В. Салаўёў, П. Фларэнскі, Л. Шастоў і г.д.). Эпоха мадэрна. Дэкаданс. “Срэбраны век” расійскай літаратуры (А. Блок, Г. Ахматава, М. Цвятаева, В. Брусаў, Саша Чорны, М. Гуміілёў, І. Севяранін, К. Бальмонт, У. Маякоўскі і інш.). Мадэрнізм у мастацтве (К. Малевіч, В. Кандзінскі і г.д.). Расійскае музычнае і тэатральнае мастацтва (С. Рахманінаў, І. Стравінскі, рускі балет).

Тэма 33. Расія ў 1914–1918 гг.

Уплыў Першай сусветнай вайны на становішча краіны. Адносіны да вайны розных сацыяльных груп і партый. Ваенныя дзеянні расійскай арміі. Падзенне аўтарытэта манархіі і дзеяздольнасці ўрада. Роля бліжэйшага атачэння Мікалая ІІ. Вялікакняжацкая апазіцыя. Забойства Распуціна. Перадумовы і пачатак Лютаўскай рэвалюцыі. Стварэнне Петраградскага Савета і Часовага Камітэта Дзяржаўнай Думы. Двяаўладдзе. Партыйны склад новых органаў кіравання і адносіны паміж імі. Адрачэнне Мікалая ІІ.

Палітычная сітуацыя вясной-восенню 1917 г. Наяўнасць розных альтэрнатыў грамадскага развіцця. Крызісы Часовага Урада. Нота Мілюкова. Правал наступлення на фронце. Спроба ўсталявання ваеннай дыктатуры Л. Карнілава. Пагаршэнне эканамічнай і палітычнай сітуацыі ў Расіі. Абвяшчэнне Расіі рэспублікай. Дзейнасць бальшавікоў і прычыны папулярнасці бальшавіцкай партыі. Бальшавізацыя Саветаў.

Падрыхтоўка і правядзенне Кастрычніцкай рэвалюцыі. Першыя мерапрыемства савецкай улады. Супраціўленне ўладзе бальшавікоў. Бальшавікі і Установчы сход. Праблема выхаду з вайны. Брэсцкі мір. Ацэнкі Кастрычніцкай рэвалюцыі ў гістарыяграфіі.

Тэма 34. Славянскія краіны і народы ў XIX–пачатку XX ст.

Агульныя рысы развіцця славянскіх народаў у XIX ст. “Польскае пытанне” ў палітычных планах вядучых еўрапейскіх дзяржаў. Стварэнне Герцагства Варшаўскага і Царства Польскага. Канстытуцыя і палітычнае развіццё Царства Польскага. Шляхецкая апазіцыя і паўстанне 1830–1831 гг. Паўстанне 1863–1864 гг. Польскія землі ў складзе Прусіі. Вялікае княтва Познанскае. Панаванне Габсбургаў у Галіцыі. Паўднёвыя славяне пад уладай Турцыі. Славянскія народы ў складзе імперыі Габсбургаў.

Нацыянальнае адраджэнне і культура на чэшскіх, польскіх, беларускіх, украінскіх землях, Балканскім паўвостраве. Дасягненне аўтаноміі Сербіяй і Румыніяй. Руска-турэцкія войны. Атрыманне незалежнасці Румыніяй, Сербіяй, Чарнагорыяй. Аўтаномія Балгарыі і Босніі і Герцагавіны. Дзяржаўны лад новых незалежных краін і іх палітычныя прыярытэты. Складанасці палітычнага развіцця і барацьба за гегемонію. Балканскія войны.

Нераўнамернасць і замаруджанасць эканамічнага развіцця. Паступовае разгортванне прамысловага пераварота. Фарміраванне нацыянальнай буржуазіі і рабочага класа. Стварэнне сацыял-дэмакратычных арганізацый.

Тэма 35. Станаўленне незалежных дзяржаў у Лацінскай Амерыцы і іх развіцце ў XIX – пачатку XX ст.

Асаблівасці эканомікі, нацыянальнай і сацыяльнай структуры грамадства. Фарміраванне крэольскай апазіцыі. Пачатак нацыянальна-вызваленчых войнаў. Дзейнасць Ф. дэ Міранды. Уплыў становішча ў Іспаніі на ўздым пратэста ў калоніях. Дасягненне незалежнасці Аргенцінай і Чылі. Дзейнасць Сімона Балівара. Вызваленне Венесуэлы. Незалежнасць Мексікі і абвяшчэнне яе рэспублікай. Мексіканская рэвалюцыя 1845–1860 гг. Атрыманне незалежнасці Бразіліяй і Кубай. Характар, рухаючыя сілы і гістарычнае значэнне нацыянальных рэвалюцый.

Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця лацінаамерыканскіх краін пасля атрымання незалежнасці. Палітычная нестабільнасць. Монакультурны характар эканомікі. Адносіны з еўрапейскімі краінамі і ЗША.

Тэма 36. Першая сусветная вайна. Асноўныя этапы ваенных дзеянняў. Уплыў вайны на развіцце заходняй цывілізацыі

Перадумовы і прычыны вайны. Вялікія дзяржавы і іх геапалітычныя інтарэсы. Складанне Антанты і Траістага саюза. Забойства ў Сараеве. Ліпеньскі крызіс 1914 г. Дыпламатычная барацьба напярэдадні пачатку вайны. Абвяшчэнне вайны. Уварванне германскіх войскаў ў Бельгію і Францыю. “План Шліфена”. Рускія арміі ва Усходняй Прусіі. Бітва на Марне. Пазіцыйная вайна. Уступленне ў вайну Турцыі. Вердэнская аперацыя. Наступленне на Соме. Брусілаўскі прарыў. Вайна на моры. Уступленне ў вайну Італіі. ЗША ў час Першай сусветнай вайны. Ваенныя дзеянні 1917–1918 гг. Распад Усходняга фронту. Выхад Савецкай Расіі з вайны. Брэсцкі мір і яго ўмовы. Камп’енскае перамір’е.

Вайна і палітычнае развіццё краін-удзельніц. Лютаўская і Кастрычніцкая рэвалюцыі ў Расіі. Рэвалюцыйныя падзеі ў Аўстра-Венгрыі і яе распад. Лістападаўская рэвалюцыя ў Германіі. Кемалісцкая рэвалюцыя ў Турцыі. Вайна і еўрапейская сацыял-дэмакратыя.

Гонка ўзбраенняў і мілітарызм. Новае аблічча вайны. Ваенная тэхніка і атрутныя рэчы. Ваенныя мабілізацыі і бежанства. Дапамога параненым і дзейнасць жанчын-сясцёр міласэрнасці. Дзейнасць таварыстваў Чырвонага Крыжа. Картачная сістэма. Эканамічны заняпад. Развіццё “ваенных” галін прамысловасці. Эканамічны рост манаполій. Псіхалагічны стан грамадства. Сацыяльнае расчараванне і “закат Еўропы”.

Раздзел III. Развіцце цывілізацый Усходу ў Новы час

Тэма 37. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Усходу ў Новы час

Асаблівасці традыцыйнага грамадства. Рэлігійны фактар на Усходзе. Спалучэнне рэлігійных і філасофскіх плыняў у Кітаі і Японіі. Спецыфіка землеўладання і землекарыстання. Адносіны азіяцкіх краін з Еўропай.

Асманская імперыя і яе сутыкненні ў еўрапейскімі краінамі. “Закрыццё” Кітая і Японіі. Заваяванне Індыі Англіяй.

“Адкрыццё” Кітая і Японіі для Еўропы і яго наступствы. Становішча азіяцкіх краін як калоній і паўкалоній. Іншаземны капітал і монакультурны характар эканомікі. Слабае развіццё нацыянальнай буржуазіі і няспеласць пралетарыята. Рэлігійныя, племянныя, кланавыя, этнічныя фактары ва ўсходнім грамадстве. Паступовае разгортванне мадэрнізацыі ў традыцыйнвм грамадстве і ўплыў яе на культуру і паўсядзеннае жыццё.

Супраціўленне ўсходніх краін і народаў каланіялізму. Паўстанне бабідаў у Іране. Паўстанне тайпінаў у Кітаі. Сіпайскае паўстанне ў Індыі. Няўдалая спроба ператварэння ў калонію Афганістана. “Абуджэнне Азіі” ў пачатку XX ст. Асаблівасці нацыянальна-вызваленчай ідэалогіі і яе накірункі.

Тэма 38. Асманская імперыя ў XVI – пачатку XX ст.

Адміністрацыйная будова імперыі і становішча немусульманскага насельніцтва. Сістэма ўлады. Феадальная іерархія. Дзейнасць Селіма I і Сулеймана Заканадаўцы (Сулеймана Цудоўнага). Ваенна-ленная сістэма, яе ўзнікненне, росквіт і заняпад. Крызіс ваенна-леннай сістэмы і спроба рэфармавання краіны. Рэформы Селіма III і Махмуда II. Тэхнічнае пераўзбраенне, стварэнне новай арміі. Крах рэформ і яго прычыны. “Новыя асманы”. Канстытуцыйнае пытанне. Абдул-Хамід II і ўвядзенне канстытуцыі. Устанаўленне “эпохі тыраніі”. Младатурэцкая рэвалюцыя 1908 г. і яе вынікі.

Месца Турцыі ў еўрапейскай дыпламатыі. Аслабленне імперыі. Руска-турэцкія войны. Знешнепалітычныя паражэнні і з’яўленне нераўнапраўных дагавароў. “Усходняе пытанне”. Паступовае разбурэнне імперыі і стварэнне незалежных дзяржаў. Турцыя ў пачатку XX ст. і сістэме блокаў перыяду Першай сусветнай вайны.

Культура Асманскай імперыі. Роля ісламa. Гарады і будаўніцтва. Асаблівасці літаратуры і мастацтва. Паступовая мадэрнізацыя ісламскага грамадства. Новыя плыні ў літаратуры і грамадскай думцы ў пачатку XX ст.

Тэма 39. Індыя ў XVI – пачатку XX ст.

Стварэнне Імперыі Вялікіх Маголаў. Рэформы Акбара і пашырэнне дзяржавы. Гаспадарка, гандаль, гарады. Асаблівасці сацыяльнага складу насельніцтва. Палітычны лад імперыі. Сепаратызм феадалаў і рэлігійныя праблемы краіны. Палітыка Аўрангзеба ў галіне рэлігіі і ўмацавання дзяржавы. Барацьба маратхаў. Антыфеадальныя рухі. Пранікненне партугальцаў у Індыю. Дзейнасць англійскай Ост-Індскай гандлевай кампаніі. Заваёва Індыі англічанамі.

Сістэма англійскага каланіяльнага кіравання. Наступствы англійскай эканамічнай экспансіі. Фарміраванне нацыянальнай інтэлігенцыі. Антыкаланіяльнае паўстванне сіпаеў у 1857–1859 гг. Абуджэнне Індыі. Эканамічны рост, фарміраванне нацыянальнай буржуазіі і буржуазна-дэмакратычных партый. Стварэнне Індыйскага Нацыянальнага кангрэса і плыні

ў ім. Дзейнасць Цілака. Нацыянальна-вызваленчы рух 1905–1908 гг. Бамбейская палітычная стачка. Індыя ў час Першай сусветнай вайны.

Рэлігійныя і філасофскія сістэмы краіны. Індуізм, Будызм, іслам. Адукацыя і навука. Гістарычныя хронікі. Літаратура (Т. Дас, Б. Рай, Р. Рой, Р. Тагор і інш.) Росквіт архітэктуры. Мастацтва (Шыва Даян Лал). Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва.

Тэма 40. Кітай XVI – пачатку XX ст.

Перыяд імперыі Мін. Экспедыцыя Чжэн Хэ. Узнікненне прыватнага і прадпрымальніцтва і прадпрыемстваў мануфактуанага тыпу. Сялянская вайна 1639–1644 гг. Усталяванне маньчжурскай дынастым Цын. Сістэма ўлады і кіравання. Становішча карэннага насельніцтва.

Пранікненне еўрапейцаў у Кітай. Пачатак кітайска-рускіх адносін. “Адкрыццё” Кітая. Наспяванне крызісных з’яў. Сялянскія паўстанні. I і II опіўмныя войны. Дагаворы з Англіяй, Францыяй, ЗША, Расіяй. Замежны капітал у эканоміцы Кітая. Падзел Кітая на сферы ўплыву. Пачатак мадэрнізацыі. “Сто дзён рэформаў” і іх няўдача. Імператрыца Цысі. Паўстанне тайпінаў і яго вынікі. Барацьба іхэтуаней. Падаўленне народных паўстанняў. Канчатковае закабаленне Кітая заходнімі дзяржавамі. Дзейнасць Сунь Ятсэна і яго ідэі. Рэвалюцыя 1911 – 1912 гг. Абвяшчэнне рэспублікі і палітычная барацьба. Юань Шыкай. Праблемы развіцця Кітая.

Светаўспрыняцце і культура Кітая. Рэлігійныя і філасофскія сістэмы. Палітычная традыцыя і ўяўленні аб імператарскай уладзе. Традыцыйнасць сацыяльных адносін. Кітайская літаратура. Жывапіс і мастацтва каліграфіі. Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва.

Тэма 41. Японія ў перыяд сёгуната і эпохі Мэйдзі

Барацьба за аб’яднанне краіны. Дзейнасць Ода Набунага і Таётомі Хідэёсі. Іеясу Такугава. Асаблівасці арганізацыі ўлады сёгуна. Адміністрацыйныя і сацыяльныя мерапрыемствы. Уніфікацыя сістэмы мер і вагі. Зямельная рэформа. Саслоўныя групы і іх становішча. Рэгламентацыя жыцця насельніцтва. Сістэма землеўладання і землекарыстання. Гарады і гандаль. Пачатак прадпрымальніцтва. Нарастанне крызісных з’яў у канцы XVIII – пачатку XIX ст. Пагаршэнне ўмоў жыцця насельніцтва. Саслоўныя перагародкі. Самурайства і яго становішча. Буржуазія. З’яўленне апазіцыйнай ідэалогіі. Антыфеадальная барацьба. Гвалтоўнае “адкрыццё” Японіі. Рух за выгнанне іншаземцаў. Інтэрвенцыя 1863–1864 гг.

Рэвалюцыя 1868 г. і звяржэнне ўлады сёгуна. “Рэстаўрацыя Мэйдзі” і мадэрнізацыя краіны. Адміністрацыйная, ваенная, аграрная рэформы. Сацыяльныя і культурныя ператварэнні. Дзяржава і эканоміка. Стварэнне буйных прамысловых прадпрыемстваў, мілітарызацыя краіны. Буржуазія і фарміраванне яе палітычнай праграмы. З’яўленне пралетарыята і яго палітычныя ідэі. Стварэнне КПЯ. Знешнепалітычныя прыярытэты Японіі. Узрастанне японскага мілітарызма. Самурайскі дух і тэннаізм. Адносіны з

Карэяй і Кітаем. Японія і заходнія краіны. Руска-японская вайна і яе вынікі. Фарміраванне асяродка напружанасці на Далекім Усходзе.

Цывілізацыйныя асновы і культура Японіі. Сінта і будызм. Чайная цырымонія. Ікэбана. Арыгамі. Развіццё літаратуры (І. Сайкаку, М. Басё, Ё. Бусон, К. Іса, Ю. Місіма, Н. Сасэкі, Р. Такутомі і г.д.), жывапіс (укіё-э, К. Хакусай, А. Хірасігэ і інш.). Дэкаратыўна-ўжытковае мастацтва. Кантакты з Еўропай і іх уплыў на культуру і штодзеннае жыццё. Японізм.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ

Раздзелы і тэмы	Колькасць гадзін			
	лекц.	сем.	КСР	Форма кантролю ведаў
Уводзіны	2			
Раздзел І. Краіны Еўропы і Амерыкі ў XVI – XVIII ст.				
Тэма 1. Эканамічнае, палітычнае і сацыякультурнае развіцце еўрапейскіх краін у XVI–XVIII ст.	2			
Тэма 2. Вялікія геаграфічныя адкрыцці і іх наступствы		2		
Тэма 3. Рэфармацыя і яе распаўсюджванне ў Еўропе. Контррэфармацыя	2			
Тэма 4. Нідэрландская буржуазная рэвалюцыя і яе значэнне			4	Міні-даклады
Тэма 5. Міжнародныя адносіны ў XVI–XVIII ст.			4	Рэфераты, адказы на пытанні
Тэма 6. Англія ў XVI ст.	2			
Тэма 7. Англія ў XVII–XVIII ст. Англійская буржуазная рэвалюцыя і фарміраванне парламентскага ладу	2			
Тэма 8. Францыя ў XVI–XVIII ст. Росквіт і заняпад французскага абсалютызма	2			
Тэма 9. Дзяржавы аўстрыйскіх і іспанскіх Габсбургаў у ранні Новы час	2			
Тэма 10. Узвышэнне Прусіі і Брандэнбурга	2			
Тэма 11. Скандынаўскія краіны ў ранні Новы час. Швецыя ў XVI–XVIII ст.			4	Рэфераты, адказы на пытанні
Тэма 12. Еўрапейскае Адраджэнне			2	Міні-даклады,

				рэфераты
Тэма 13. Расійская дзяржава ў XVI–XVII ст.		4		
Тэма 14. Расійская імперыя ў XVIII ст.		4		
Тэма 15. Славянскія народы ў ранні новы час			2	Міні-даклады, рэфераты
Тэма 16. Барацьба паўночнаамерыканскіх калоній Англіі за незалежнасць. Утварэнне ЗША	2			
Тэма 17. Вялікая французская буржуазная рэвалюцыя	2			
Тэма 18. Культура і паўсядзеннае жыцце Францыі перыяду Французскай рэвалюцыі			2	Міні-даклады, рэфераты
Тэма 19. Тэрмідарыянскі пераварот. Дырэкторыя і Консульства	2			
Раздзел II. Краіны Еўропы і Амерыкі ў XIX – пачатку XX ст.				
Тэма 20. Напалеонаўская Францыя і Еўропа	2			
Тэма 21. “Венская сістэма”. Развіцце міжнародных адносін у Еўропе ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 22. Сацыяльна-эканамічнае і грамадска-палітычнае развіцце Еўропы ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 23. Рабочы рух і стварэнне I і II Інтэрнацыяналаў. Марксізм. Сацыялістычныя дактрыны другой паловы XIX– пачатку XX ст.		2		
Тэма 24. Англія ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 25. Францыя ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 26. Германія ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 27. Аўстрыйская імперыя ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 28. Італія і Іспанія ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 29. ЗША ў XIX – пачатку XX ст.	2			
Тэма 30. Расійская імперыя ў I палове XIX ст.		2		
Тэма 31. Расійская імперыя ў II палове XIX		2		

ст.				
Тэма 32. Расійская імперыя ў канцы XIX–пачатку XX ст.		2		
Тэма 33. Расія ў 1914 – 1918 гг.		2		
Тэма 34. Славянскія краіны і народы ў XIX–пачатку XX ст.		2		
Тэма 35. Станаўленне незалежных дзяржаў у Лацінскай Амерыцы і іх развіцце ў XIX – пачатку XX ст.			2	Міні-даклады, адказы на пытанні
Тэма 36. Першая сусветная вайна. Асноўныя этапы ваенных дзеянняў. Уплыў вайны на развіцце заходняй цывілізацыі		4		
Раздзел III. Развіцце цывілізацый Усходу ў Новы час				
Тэма 37. Асноўныя тэндэнцыі развіцця краін Усходу ў новы час	2			
Тэма 38. Асманская імперыя ў XVI – пачатку XX ст.	2			
Тэма 39. Індыя ў XVI – пачатку XX ст.	2			
Тэма 40. Кітай XVI – пачатку XX ст.	2			
Тэма 41. Японія ў перыяд сёгуната і эпохі Мэйдзі	2			
Усяго	50	26	20	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. История России, XIX век : учебник. В 2 ч. Ч. 2 / Н. А. Проскурякова [и др.] ; под ред. В. Г. Тюкавкина. – Москва : Владос, 2001. – 350, [1] с. : ил., табл. – (Учебник для вузов).
2. Кузьмин, А. Г. История России с древнейших времен до 1618 г. : учеб. для студентов вузов. В 2 кн. Кн. 2 / А. Г. Кузьмин ; под общ. ред. А. Ф. Киселева. – Москва : ВЛАДОС, 2004. – 463, [1] с. – (Учебник для вузов).
3. Новая история стран Европы и Америки XVI-XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 2 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2006. – 621 с. – (Учебник для вузов).

4. Новая история стран Европы и Америки XVI–XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 3 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2008. – 703 с. – (Учебник для вузов).

5. Новая история стран Европы и Америки XVI–XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 1 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2005. – 528 с. – (Учебник для вузов).

Дадатковая:

1. *Бартон, Э.* Повседневная жизнь англичан в эпоху Шекспира / Э. Бартон. – Пер. с англ. С. С. Смольняковой. – М. : Молодая гвардия, 2005. – 243 с.

2. Всемирная история. В 6 т. / Гл. ред. А.О. Чубарьян ; Ин-т всеобщей истории РАН. – Т.3. Мир в раннее Новое время / Отв. ред. В.А. Ведюшкин, М.А. – М. : Наука, 2013. – 854 с.

3. Всемирная история. В 6 т. / Гл. ред. А.О. Чубарьян ; Ин-т всеобщей истории РАН. – Т.4. Мир в XVIII веке / .Отв. ред. С.Я. Карп. – М. : Наука, 2013. – 787 с.

4. Всемирная история. В 6 т. / Гл. ред. А.О. Чубарьян ; Ин-т всеобщей истории РАН. – Т.5. Мир в XIX веке: на пути к индустриальной цивилизации / .Отв. ред. В.С. Мирзеханов. – М. : Наука, 2014. – 940 с.

5. *Глаголева, Е. В.* Повседневная жизнь Франции в эпоху Ришелье и Людовика XIII / Е.В. Глаголева. – М. : Мол. гвардия, 2007. – 333 с.

6. *Диттрич, Т.* Повседневная жизнь викторианской Англии / Т. Диттрич. – М. : Мол. гвардия, 2007. – 382 с.

7. *Елисеефф, В., Елисеефф, Д.* Японская цивилизация / В. Елисеефф, Д. Елисеефф. – Пер. с фр. И. Эльфонд. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 526 с.

8. *История* Нового времени: 1600–1799 годы: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. А.В. Чудинова, П. Ю. Уварова, Д.Ю. Бовыкина; изд. 2-е – М. : «Академия», 2009. – 380 с.

9. *Кондратьев, С.В.* Английская революция XVII века /С.В. Кондратьев. – учебник для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Изд. центр «Академия», 2010. – 192 с.

10. *Ландина, Л. В.* Абсолютизм и абсолютная монархия в российской историографии последней трети XIX – начала XXI в. / Л. В. Ландина : под науч. ред. В. С. Кошелева. – Минск : Энциклопедикс, 2020. – 816 с.

11. *Пименова, Л. А.* Монархия и придворное общество во Франции в конце Старого порядка : сб. науч. ст. / Л. А. Пименова; под общ. ред. Л. С. Белоусова. – М. : Ист. фак. МГУ, 2018. – Вып. 1. : Научные статьи – ретроспектива. – 410 с.

12. *Чикалов, Р.А.,* Чикалова, И. Р. Новая история стран Европы и Северной Америки (1815–1918) / Р. А. Чикалов, И. Р. Чикалова; учебник для студ. ист.ф-тов – Мн. : Выш. шк., 2013. – 686 с.

13. *Чикалова, И. Р.* [Не]забытая война: Первая мировая война в документах, публицистике, воспоминаниях и исследованиях современников (1914–1918) / И. Р. Чикалова. – Мн. : Бел. навука, 2022. – 425 с.
14. *Шоню, П.* Цивилизация классической Европы / П. Шоню. – Пер. с фр. В. Бабинцева. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 608 с.
15. *Шоню, П.* Цивилизация Просвещения / П. Шоню. – Пер. с фр. И. Иткина, М. Гистер. – Екатеринбург: У-Фактория; М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 688 с.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа студэнтаў па вучэбных дысцыплінах сацыяльна-гуманітарнага цыкла арганізуецца ў адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай рабоце студэнтаў, зацверджаным Прыказам Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Самастойная работа студэнтаў накіравана на:

- якаснае засваенне і сістэматызацыю атрыманых тэарэтычных ведаў;
- фарміраванне ўменняў па складанню і апрацоўцы розных відаў дакументацыі;
- фарміраванне навыка эфектыўнага пошуку інфармацыі ў фондах архіўных устаноў;
- фарміраванне ўмення выкарыстоўваць атрыманыя веды ў навукова-фондавай дзейнасці музейных устаноў і ў рабоце устаноў краязнаўча-турыстычнай сферы;
- замацаванне практычных уменняў студэнтаў;
- фарміраванне самастойнай думкі;
- развіццё навукова-даследчых навыкаў.

Рэкамендуемыя метады (тэхналогіі) навучання

Асноўнымі метадамі і тэхналогіямі навучання, якія адпавядаюць задачам вывучэння дадзенага абавязковага модуля, з’яўляюцца:

1) метады праблемнага навучання (праблемнае выкладанне, часткова-пошукавы і даследчы метады);

2) асобасна арыентаваныя (развіваючыя) тэхналогіі, заснаваныя на актыўных (рэфлексійна-дзейнасных) формах і метадах навучання («мазгавы штурм», дзелавая, ролевая і імітацыйная гульні, дыскусія, прэс-канферэнцыя, навучальныя дэбаты, круглы стол, кейс-тэхналогія, праект і інш);

3) інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, якія забяспечваюць праблемна-даследчы характар працэсу навучання і актывізацыю самастойнай працы студэнтаў (структураваныя электронныя прэзентацыі для лекцыйных заняткаў, выкарыстанне аўдыё-, відэападтрымкі вучэбных заняткаў (аналіз аўдыё-, відэасітуацый і інш.), распрацоўка і прымяненне на аснове камп’ютарных і мультымедыйных сродкаў гістарычных творчых заданняў, дапаўненне традыцыйных навучальных заняткаў сродкамі ўзаемадзеяння на

аснове сеткавых камунікацыйных магчымасцяў (інтэрнэт-форум, інтэрнэт-семінар і інш.).

Па кожным раздзеле і тэме дадзенай вучэбнай праграмы ў адпаведнасці з іх мэтамі і задачамі выкладчыкам (кафедрай) праектуюцца і рэалізуюцца пэўныя педагагічныя тэхналогіі. У ліку найболыш перспектыўных і эфектыўных сучасных інавацыйных адукацыйных сродкаў і тэхналогій, якія дазваляюць рэалізаваць сістэмна-дзейнасны кампетэнтнасны падыход у вучэбна-выхаваўчым працэсе, варта вылучыць: вучэбна-метадычныя комплексы (у тым ліку электронныя), варыятыўныя мадэлі самастойнай працы студэнтаў, блочна-модульныя, модульна-рэйтынгавыя і крэдытныя сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метад кейсаў, методыкі актыўнага навучання.

Дыягностыка сфарміраванасці кампетэнцый студэнта

1. Патрабаванні да ажыццяўлення дыягностыкі

Працэдура дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый студэнта ўключае наступныя этапы:

• вызначэнне аб'екта дыягностыкі;

• выяўленне факта вучэбных дасягненняў студэнта з дапамогай крытэрыяльна-арыентаваных тэстаў і іншых сродкаў дыягностыкі;

• вымярэнне ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарта;

• ацэньванне вынікаў выяўлення і вымярэння адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарта (з дапамогай шкалы ацэнак).

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае падрыхтоўку студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў па найноўшай гісторыі.

Для дыягностыкі кампетэнцыі студэнтаў прадугледжваецца выкарыстанне наступных сродкаў дыягностыкі:

– тэсты з выкарыстаннем заданняў адкрытай і закрытай формы па асобных раздзелах і дысцыпліне ў цэлым;

– пісьмовыя заданні па асобных раздзелах дысцыпліны;

– вуснае апытанне падчас заняткаў;

– выступленні студэнтаў на семінарскіх занятках па распрацаваных імі тэмах;

– падрыхтоўка і абарона рэфератаў;

2. Шкала ацэнак

Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў на экзаменах па дысцыплінах сацыяльна-гуманітарнага цыкла праводзіцца па дзесяцібальнай шкале.

Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў ажыццяўляецца паэтапна па канкрэтных раздзелах (тэмах) вучэбнай дысцыпліны, здзяйсняецца кафедрай у адпаведнасці з абранай установай вышэйшай адукацыі шкалой ацэнак.

3. Крытэрыі ацэнак

Для ацэнкі вучэбных дасягненняў студэнтаў выкарыстоўваюцца крытэрыі, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

4. Рэкамендуемы дыягнастычны інструментарый.

Для дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый студэнтаў пры выніковым ацэньванні рэкамендуецца выкарыстоўваць педагагічныя тэсты і тэставыя заданні; рознаўзроўневыя кантрольныя працы і заданні; залік (экзамен).

Пытанні для самастойнай работы

1. Якія навуковыя і тэхнічныя дасягненні Еўропы звязаныя з ялікімі геаграфічнымі адкрыццямі?
2. Чаму ўзнікла патрэба ў пошуку марскога шляху ў Індыю?
3. Якімі грамадствамі былі дакалумбавы цывілізацыі Амерыкі?
4. Якім чынам была арганізавана каланіяльная ўлада Іспаніі на новых тэрыторыях?
5. Якім чынам адбывалася заваяванне Мексікі і Перу?
6. У чым заключалася дзейнасць каталіцкай царквы на новых тэрыторыях?
7. Як змяніліся гандлевыя шляхі?
8. Што такое “рэвалюцыя цэн”?
9. Якое месца займалі Нідэрланды ў сістэме Свяшчэннай Рымскай імперыі?
10. У чым заключаўся эканамічны, палітычны, рэлігійны прыгнет Іспаніі?
11. На якія плыні падзяляліся паўстаўшыя?
12. У чым сутнасць “Генцкага суцішэння”?
13. Якія мэты ставіў перад сабой Вільгельм Аранскі?
14. Калі была абвешчана і якой была па характары Рэспубліка Аб’яднаных правінцый?
15. Якія фактары эканамічнага і палітычнага развіцця Нідэрландаў абумовілі лідэрства гэтай краіны на працягу XVII ст.?
16. На якія перыяды падзяляецца эпоха Адраджэння?
17. Чым быў выкліканы культурны ўздым у краінах Еўропы?
18. Чаму менавіта ў Італіі пачаўся культурны ўздым?
19. У чым заключалася пераемнасць культуры Адраджэння і антычнасці?
20. Якія навукова-тэхнічныя дасягненні перыяду вы ведаеце?
21. Што новага з’явілася ў гістарычных і палітычных канцэпцыях перыяду Адраджэння?
22. У чым заключаліся асаблівасці італьянскага Адраджэння?
23. У чым была спецыфіка англійскага Адраджэння?
24. Якія спецыфічныя рысы мела французскае Адраджэнне?
25. Што такое Паўночны Рэнесанс?
26. Што такое рацыяналізм?
27. Якія рысы набыла культура XVII ст.?
28. Якімі рысамі вызначалася класічная навука?

29. Што такое барока і якім чынам яго прынцыпа рэалізоўваліся у розных відах мастацтва?
30. Якія былі ўласцівасці класіцызма?
31. Якія адметныя рысы іспанскага мастацтва дадзенага перыяду вы ведаеце?
32. Якія дасягненні культуры Францыі дадзенага перыяду вы ведаеце?
33. Што такое маньерызм?
34. У чым заключаліся спецыфічныя рысы галандскога і фламандскага мастацтва?
35. Якія стылістычныя асаблівасці вылучалі заходнеўрапейскую літаратуру дадзенага перыяду?
36. У чым заключалася разнастайнасць стылевых накірункаў у культуры XIX ст?
37. Якія спецыфічныя рысы ўласцівыя для рамантызму? Каго з найбольш вядомых яго прадстаўнікоў у Еўропе і Расіі вы ведаеце?
38. Што такое сентыменталізм?
39. У чым асаблівасці рэалізма ў літаратуры? Каго на працягу XIX ст. з найболь вядомых яго прадстаўнікоў вы ведаеце?
40. У чым прынцыповае адрозненне літаратуры і мастацтва мадэрнізма ад рэалізма? Якія мадэрнісцкія плыні вы ведаеце7
41. Якія найбольш вядомыя тэхнічныя дасягненні XIX ст. вы ведаеце?
42. Як і дзякуючы чаму на працягу XIX ст. змяніліся ўмовы жыцця еўрапейцаў?

5.2. Асноўная літаратура

1. История России, XIX век : учебник. В 2 ч. Ч. 2 / Н. А. Проскурякова [и др.] ; под ред. В. Г. Тюкавкина. – Москва : Владос, 2001. – 350, [1] с. : ил., табл. – (Учебник для вузов).

2. Кузьмин, А. Г. История России с древнейших времен до 1618 г. : учеб. для студентов вузов. В 2 кн. Кн. 2 / А. Г. Кузьмин ; под общ. ред. А. Ф. Киселева. – Москва : ВЛАДОС, 2004. – 463, [1] с. – (Учебник для вузов).

3.Новая история стран Европы и Америки XVI-XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 2 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2006. – 621 с. – (Учебник для вузов).

4.Новая история стран Европы и Америки XVI–XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 3 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2008. – 703 с. – (Учебник для вузов).

5.Новая история стран Европы и Америки XVI–XIX века : учеб. для студентов вузов. В 3 ч. Ч. 1 / А. М. Родригес [и др.] ; под ред. А. М. Родригеса, М. В. Пономарева. – Москва : ВЛАДОС, 2005. – 528 с. – (Учебник для вузов).

6. Чикалов, Р.А., Чикалова, И.Р. Западная Европа и Соединенные Штаты Америки (1815 – 1918 годы) / Р.А. Чикалов, И.Р. Чикалова. – Мн. : Выш. шк., 2009. – 685 с.

5.3. Дадатковая літаратура

1. *Васильев, Л.С.* История Востока: В 2 ч. / Л.С. Васильев. – М. : Высш. шк., 2001. – Ч. 1–2.
2. *Виппер, Р.Ю.* История нового времени / Р.Ю. Виппер. – М. : ЧеРо, 1999. – 624 с.
3. *Всемирная* история: В 3 ч. / О.А. Яновский, О.В. Бригалина, П.А. Шупляк. – Мн. : Юнипресс, 2002. – Ч.1: С древнейших времен до конца XVIII в. – Ч. 1–2.
4. *История* Нового времени: 1600 – 1799 годы: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. А.В. Чудинова, П.Ю. Уварова, Д.Ю. Бовыкина. – М. Изд. центр «Академия», 2007. – 384 с.
5. *История* стран Азии и Африки в новое время: Учеб. пособие для вузов: В 2 ч. / В.И. Павлов и др. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – Ч. 1–2.
6. *История* России: с древнейших времен до конца XVII века / Отв. ред. А.Н. Сахаров, А.П. Новосельцев. – М. : АСТ, 2001. – 574 с.
7. *История* России (с начала XVIII до конца XIX в.) / Отв. ред. А.Н. Сахаров. – М. : АСТ, 2001. – 542 с.
8. *История* России (с древнейших времен до 1861 г.) / Под ред. Н.И. Павленко. – М. : Высш. шк., 2003. – 659 с.
9. *История* России: XIX век: В 2 ч. / Под ред. проф. В.Г. Тюкавкина. – М. : Изд. центр «Владос», 2001. – Ч. 1: Первая половина XIX века. – 253 с.
10. *История* России: XIX век: В 2 ч. / Под ред. проф. В.Г. Тюкавкина. – М. : Изд. центр «Владос», 2001. – Ч. 2: Вторая половина XIX века. – 350 с.
11. *Кондратьев, С.В.* Английская революция XVII века /С.В. Кондратьев. – учебник для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Изд. центр «Академия», 2010. – 192 с.
12. *Новая* история стран Азии и Африки, XVI – XIX века: в 3 ч. / Под ред. А.М. Родргеса. – М. : Изд. центр «Владос», 2004. – Ч. 1–3.
13. *Новая* история стран Европы и Америки: первый период / Под ред. А.В. Адо. – М. : Высш. шк., 1986. – 622 с.
14. *Новая* история стран Европы и Америки: второй период / В.Н. Виноградов, Р.Р. Вяткина, Н.М. Гусева. – М. : Высш. шк., 1998. – 315 с.
15. *Новая* история стран Европы и Америки / Под ред. И.М. Кривогуза. – М. : Наука, 2002. – 810 с.
16. *Новая* история: 1640–1870 / Под ред. А.Л. Нарочницкого. – М. : Просвещение, 1986. – 702 с.
17. *Новая* история стран Европы и Америки, XVI – XIX века: В 3 ч. / Под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. – М. : Гуманитар. Изд. центр «Владос», 2008. – Ч. 1–3.
18. *Платонов, С.Ф.* Полный курс лекций по русской истории / С.Ф. Платонов. – М. : ООО «Фирма СТД», 2005. – 832 с.
19. *Порьяз, А.В.* Мировая культура: Возрождение. Эпоха великих географических открытий / А.В. Порьяз. – М. : Олма-Пресс, 2001. – 559 с.

20. *Ревякин, А.В.* Новая история стран Европы и Америки: конец XV – XIX век: Учеб. пособие для студ. вузов. / А.В. Ревякин. – М. : АСТ; Астрель, 2007. – 508 с.
21. *Российская* повседневность: от истоков до середины XIX века: учебное пособие / Под ред. Л.И. Семенниковой. – М. : КДУ, 2007. – 240 с.
22. *Савин, А.Н.* Лекции по истории Английской революции / А.Н. Савин. – М. : Крафт+, 2000. – 536 с.
23. *Семенникова, Л.И.* Россия в мировом сообществе цивилизаций: учебник для студ. вузов / Л.И. Семенникова. – М. : КДУ, 2006. – 784 с.
24. *Троицкий, Н.А.* Россия в XIX веке: Курс лекций / Н.А. Троицкий. – М. : Высш. шк., 1999. – 430 с.
25. Американские президенты: 41 исторический портрет: от Дж. Вашингтона до Б. Клинтона / Под ред. Ю. Хайдекинга. – Ростов-н/Д. : Феникс; М. : Зевс, 1997. – 636 с.
26. Анисимов, Е.В. Елизавета Петровна / Е.В. Анисимов. – М. : Молодая гвардия, 2005. – 426 с.
27. Архангельский, А.Н. Александр I / А.Н. Архангельский. – М. : Мол. гвардия, 2005. – 444 с.
28. Барг, М.А. Великая английская революция в портретах ее деятелей / М.А. Барг. – М. : Мысль, 1991. – 397 с.
29. Бартон, Э. Повседневная жизнь англичан в эпоху Шекспира / Э. Бартон. – Пер. с англ. С.С. Смольняковой. – М. : Молодая гвардия, 2005. – 243 с.
30. Бемер, Г. История ордена иезуитов / Г. Бемер. – Смоленск: Русич, 2002. – 455 с.
31. Блюш, Ф. Ришелье / Ф. Блюш. – Пер. с фр. Т. А. Левиной; вступ. Ст. А.П. Левандовского. – М. : Молодая гвардия, 2006. – 323 с.
32. Боханов, А.Н. Император Александр III / А.Н. Боханов. – М. : ООО ТИД «Русское слово - РС», 2009. – 512 с.
33. Боханов, А.Н. Император Николай II / А.Н. Боханов. – М. : ТИД «Русское слово», 2004. – 568 с.
34. Выскочков, Л.В. Николай I / Л.В. Выскочков. – М. : Мол. гвардия, 2006. – 694 с.
35. Глаголева, Е.В. Повседневная жизнь Франции в эпоху Ришелье и Людовика XIII / Е.В. Глаголева. – М. : Мол. гвардия, 2007. – 333 с.
36. Дефурно, М. Повседневная жизнь Испании «золотого века» / М. Дефурно. – М. : Мол. гвардия; Палимпсест, 2004. – 313 с.
37. Делюмо, Ж. Цивилизация Возрождения / Ж. Делюмо. – Пер. с фр. И. Эльфонд. – Екатеринбург: У-Фактория; М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 720 с.
38. Диттрич, Т. Повседневная жизнь викторианской Англии / Т. Диттрич. – М. : Мол. гвардия, 2007. – 382 с.
39. Дмитриева, О.В. Елизавета Тюдор / О.В. Дмитриева. – М. : Мол. гвардия, 2004. – 308 с.
40. Дэвис, Н. История Европы / Н. Дэвис. – Пер. с англ. Т.Б. Менской. – М. : ООО «Издательство АСТ», ООО «Транзиткнига», 2004. – 943 с.

41.Елисеева, О.И. Екатерина Великая / О.И. Елисеева. – М. : Мол. гвардия, 2010. – 635 с.
42.Елисеева, О.И. Повседневная жизнь благородного сословия в золотой век Екатерины / О.И. Елисеева. – М. : Мол. гвардия, 2008. – 597 с.
43.Елисеефф, В., Елисеефф, Д. Японская цивилизация / В. Елисеефф, Д. Елисеефф. – Пер. с фр. И. Эльфонд. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 526 с.
44.Захарова, Л.Г. Александр II / Л.Г. Захарова // Вопросы истории. – 1992. – № 6/7. – С. 58–79.
45.Зюмтор, П. Повседневная жизнь Голландии во времена Рембрандта / П. Зюмтор. – М. : Мол. гвардия; Палимпсест, 2001. – 389 с.
46.Иванов, А.Ю. Повседневная жизнь французов при Наполеоне / А.Ю. Иванов. – М. : Мол. гвардия, 2006. – 351 с.
47.Ивонина, Л.И. Мазарини / Л.И. Ивонина. – Науч. ред., вступ. слово А.П. Левандовского. – М. : Мол. гвардия. – 2007. – 303 с.
48.История Европы с древнейших времен до наших дней: В 8 т. Т. 3: От средневековья к новому времени (конец XV – первая половина XVII в.) / Отв. ред. В.И. Рутенбург. – М. : Наука, 1993. – 653 с.
49.История Европы с древнейших времен до наших дней: В 8 т. Т. 4: Европа нового времени (XVII – XVIII вв.) / Отв. ред. М.А. Барг. – М. : Наука, 1994. – 508 с.
50.История Европы с древнейших времен до наших дней: В 8 т. Т. 5: ОТ Французской революции конца XVIII века до первой мировой войны / Отв. ред. С.Д. Пожарская. – М. : Наука, 2000. – 667 с.
51.Клулас, И. Повседневная жизнь в замках Луары в эпоху Возрождения / И. Клулас. – Пер. с фр. О. Жуковой, Л. Кайсаровой; Науч. ред и вступ. Ст. А.П. Левандовского. – М.: Мол. гвардия, 2006. – 358 с.
52.Констан, Ж.-М. Повседневная жизнь французов во времена религиозных войн / Ж.-М. Констан. – М. : Мол. гвардия, 2005. – 341 с.
53.Курукин, И.В., Булычев, А.А. Повседневная жизнь опричников Ивана Грозного / И.В. Курукин, А.А. Булычев. – М. : Мол. гвардия, 2010. – 374 с.
54.Лаврентьева, Е.В. Повседневная жизнь дворянства пушкинской поры: этикет / Е.В. Лаврентьева. – М. : Мол. гвардия, 2005. – 663 с.
55.Лозинский, С.Г. История папства / С.Г. Лозинский – М. : Политиздат, 1986. – 382 с.
56.Мак-Клейн, Джеймс Л. Япония. От сёгуната Токугавы – в XXI век / Джеймс Л. Мак-Клейн. – Пер. с англ. Е.А. Красулина. – М. : АСТ; Астрель, 2006. – 8985 с.
57.Манфред, А.З. Великая французская революция / А.З. Манфред. – М. : мысль, 1989. – 430 с.
58.Манфред, А.З. Три портрета эпохи Великой французской революции /А.З. Манфред. – М. : Мысль, 1989. – 430 с.

59. Манфред, А.З. Наполеон Бонапарт / А.З. Манфред. – М. : Мысль, 1999. – 619 с.
60. Мыльников, А.С. Петр III (исторический портрет) / А.С. Мыльников // Вопросы истории. – 1991. - № 4/%. – С. 43–58.
61. Охлябинин, С.Д. Повседневная жизнь русской армии во времена суворовских войн / С.Д. Охлябинин. – М. : Мол. гвардия, 2004. – 345 с.
62. Павленко, Н.И. Екатерина Великая / Н.И. Павленко. – М. : Мол. гвардия, 2006. – 495 с.
63. Павленко, Н.И. Петр I / Н.И. Павленко. – М. : Мол. гвардия, 2005. – 428 с.
64. Первая мировая война: пролог XX века: Сб. ст. / Отв. ред. В.Л. Мальков. – М. : Наука, 1999. – 696 с.
65. Песков, А.М. Павел I / А.М. Песков. – М. : Мол. гвардия, 2005. – 422 с.
66. Пронников, В.А., Ладанов, И.Д. Японцы (этнопсихологический очерк) / В.А. Пронников, И.Д. Ладанов. – М. : ВиМ, 1996. – 400 с.
67. Сидихменов, В.Я. Маньчжурские правители Китая / В.Я. Сидихменов. – Мн. : Миринда, 2004. – 448 с.
68. Скрынников, Р.Г. Великий государь Иоанн Васильевич Грозный / Р.Г. Скрынников. – Смоленск, Русич, 1998. – 647 с.
69. Скрынников, Р.Г. Россия в начале XVII в. Смута. / Р.Г. Скрынников. – М. : Мысль, 1988. – 283 с.
70. Тарле, Е.В. Наполеон / Е.В. Тарле. – Мн. : Тривиум, 1993. – 439 с.
71. Тарле, Е.В. Талейран / Е.В. Тарле. – М. : Высш. шк., 1992. – 285 с.
72. Тюлар, Ж. Наполеон, или Миф о спасителе / Ж. Тюлар. – М. : Мол. гвардия, 1997. – 382 с.
73. Федоров, В.А. Александр II / В.А. Федоров // Вопросы истории. – 1990. – № 1. – С. 58–79.
74. Французские короли и императоры / Под ред. Петера К. Хартманна. – Ростов-н/Д, Феникс, 1997. – 576 с.
75. Фредерик, Л. Повседневная жизнь Японии в эпоху Мэйдзи / Л. Фредерик. – М. : Мол. гвардия; Палимпсест, 2007. – 310 с.
76. Хилльгрубер, А. Берглар, П. Выдающиеся политики: Отто фон Бисмарк. Меттерних / А. Хилльгрубер, П. Берглар. – Ростов-н/Д. : Феникс, 1998. – 314 с.
77. Черкасов, П.П. Кардинал Ришелье / П.П. Черкасов. – М. : Междунар. отношения, 1990. – 379 с.
78. Чудинов, А.В. Французская революция: история и мифы / А.В. Чудинов. – М. : Наука, 2007. – 310 с.
79. Шиндлинг, А., Циглер, В. Кайзеры / А. Шиндлинг, В. Циглер. – Ростов-н/Д. : Феникс, 1997. – 640 с.
80. Шоню, П. Цивилизация классической Европы / П. Шоню. – Пер. с фр. В. Бабинцева. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 608 с.
81. Шоню, П. Цивилизация Просвещения / П. Шоню. – Пер. с фр. И. Иткина, М. Гистер. – Екатеринбург: У-Фактория; М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 688 с.